

บทที่ 2

รายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การนำเสนอสาระเกี่ยวกับรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในบทนี้แบ่งออกเป็น 7 ตอน ตอนที่ 1 สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2 การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา ตอนที่ 3 นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและสิงคโปร์ ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การนำเสนอเนื้อหาในตอนนี้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และสถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ การขยายตัวของการอุดมศึกษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนโดยภาพรวม และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การขยายตัวของการอุดมศึกษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนโดยภาพรวม

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังของแต่ละประเทศ ความพยายามในการสร้างชาติ และแนวโน้มสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งนี้ ความแตกต่างในแต่ละภูมิภาคในระดับมหภาคขึ้นอยู่กับขนาดของภูมิภาค ฐานทางเศรษฐกิจ นโยบายและแนวทางการศึกษาที่มีมาของแต่ละประเทศ เช่น สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่เป็นเกาะ เช่นเดียวกับอินโดนีเซีย แต่อินโดนีเซียมีประชากรและพื้นที่มากกว่าสิงคโปร์ มาเลเซีย และไทยซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ในขณะที่กัมพูชา ลาว และเวียดนามเป็นประเทศที่อยู่ในการเปลี่ยนผ่านจากเศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ทุกประเทศในอาเซียนยกเว้นไทยมีประวัติศาสตร์ของการเป็นเมืองขึ้นมาก่อน จึงทำให้ระบบการศึกษาของประเทศเหล่านั้นได้รับอิทธิพลจากประเทศเจ้าอาณานิคม (UNESCO, 2006)

ในการขยายตัวของการอุดมศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียนพบว่าปัจจัยหลักของการปฏิรูปการอุดมศึกษา คือ ความต้องการที่จะเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเยาวชนวัยอุดมศึกษาทุกคน “การอุดมศึกษาเพื่อมวลชน” (Massification of Higher Education) สะท้อนแนวโน้มของโลกในอนาคตที่จะสร้างโอกาสในระดับอุดมศึกษาให้กับทุกคนและเปลี่ยนแปลงระบบการอุดมศึกษาที่เคยอยู่ในมือของคนบางกลุ่มไปสู่

การมีส่วนร่วมของมวลชนท่ามกลางความแตกต่างทางสังคม รายได้ และกลุ่มคน โดยการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว ในระดับบุคคล คือ สถานที่สำหรับการเคลื่อนไหวทางสังคม ในระดับประเทศ คือ เครื่องมือหลักสำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับการเป็นหนทางในการปรับโครงสร้างทางสังคมและส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ นอกจากนี้ในบางประเทศให้ความสำคัญกับสถาบันอุดมศึกษาในอันที่จะดำรงความสามารถในการแข่งขันของประเทศในสังคมฐานความรู้ ดังเช่นในไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย (UNESCO, 2006)

การขยายตัวของอุดมศึกษาของประเทศในอาเซียนเมื่อวัดสัดส่วนนักเรียนที่ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับอุดมศึกษา (Gross Enrollment Ratios) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีสัดส่วนการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ร้อยละ 30.00 ขึ้นไป ประเทศในกลุ่มนี้ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย และฟิลิปปินส์ กลุ่มที่มีสัดส่วนการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาอยู่ระหว่างร้อยละ 10.00 ถึง 30.00 ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และเวียดนาม และกลุ่มที่มีสัดส่วนการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 10.00 ได้แก่ พม่า กัมพูชา และลาว ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การขยายตัวของอุดมศึกษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเมื่อวัดสัดส่วนนักเรียนที่ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับอุดมศึกษา (Gross Enrollment Ratios)

ประเทศ	ค.ศ.1965	ค.ศ.1975	ค.ศ.1985	ค.ศ.1995	ค.ศ.2000
สิงคโปร์	10	9	12	34	N.A.
ไทย	2	4	20	20	32
ฟิลิปปินส์	19	18	38	30	30
มาเลเซีย	2	3	6	11	23
อินโดนีเซีย	3	2	7	11	N.A.
บรูไน	N.A.	N.A.	N.A.	7	14
เวียดนาม	N.A.	N.A.	N.A.	4	10
พม่า	1	2	N.A.	6	8
กัมพูชา	N.A.	N.A.	N.A.	2	3
ลาว	N.A.	N.A.	N.A.	2	3

ที่มา: UNESCO, 2006. Higher Education in South-East Asia. Bangkok: the UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education. p.4
N.A. = Not Available

เมื่อพิจารณาในส่วนของทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศในอาเซียนพบว่า

1. บุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จากข้อมูลของ UNESCO ในปี ค.ศ. 2012 พบว่าประเทศที่มีบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษามากที่สุด คือ อินโดนีเซีย แต่มีแนวโน้มลดจำนวนลงโดยในปี ค.ศ. 2009 มีจำนวนบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษา 263,730 คน และในปี ค.ศ. 2011 ลดลงเหลือ 238,637 คน ในขณะที่มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์ มีจำนวนบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษาระดับรองลงมา แต่มีแนวโน้มที่จำนวนบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ประเทศที่มีจำนวนบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน คือ ลาว และบรูไน แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองประเทศมีแนวโน้มในการเพิ่มจำนวนบุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษาทุกปี ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 บุคลากรผู้สอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน (ข้อมูลระหว่างปี ค.ศ. 2009-2012)

ประเทศ	ค.ศ.2009	ค.ศ.2010	ค.ศ.2011	ค.ศ. 2012
บรูไน	638	692	689	N.A.
กัมพูชา	N.A.	N.A.	10,758	N.A.
อินโดนีเซีย	263,730	271,067	238,637	N.A.
ลาว	5,170	5,267	6,547	N.A.
มาเลเซีย	67,470	74,613	N.A.	N.A.
พม่า	N.A.	N.A.	23,238	N.A.
ฟิลิปปินส์	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
สิงคโปร์	15,160	15,416	16,787	17,719
ไทย	61,190	69,581	74,573	N.A.

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics, 2012. Public Report: Education

N.A. = Not Available

2. ค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ค่าใช้จ่ายของรัฐต่อหัวนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบกับร้อยละของ GDP per capita พบว่ามาเลเซียมีค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษามากที่สุดโดยในปี ค.ศ. 2009 มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ 60.00 ของ GDP per capita แม้ในปี ค.ศ. 2010 จะลดลงเหลือร้อยละ 47.30 ของ GDP per capita ก็ยังคงสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน รองลงมา คือ เวียดนามที่ร้อยละ 43.30 ของ GDP per capita ในปี ค.ศ. 2010 บรูไน และสิงคโปร์ที่ร้อยละ 32.00 และ 30.80 ของ GDP per capita ตามลำดับ สำหรับสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 2011 และ ปี ค.ศ. 2012 ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษามีแนวโน้มลดลงอยู่ที่ร้อยละ 27.00 ของ GDP per capita ในขณะที่ไทยอยู่ที่ร้อยละ 22.00 ของ GDP per capita ดังตารางที่ 2.3

2.2 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของสถาบันและการบริหารจัดการอุดมศึกษาเปรียบเทียบกับร้อยละของ GDP จากแหล่งเงินทุนของรัฐ พบว่าในปี ค.ศ. 2009 มาเลเซียมีค่าใช้จ่ายของสถาบันและการบริหารจัดการอุดมศึกษาจากแหล่งเงินทุนของรัฐร้อยละ 2.00 สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่มประชาคม

อาเซียน รองลงมา คือ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ที่ร้อยละ 1.10 และ 0.80 ตามลำดับ ในปี ค.ศ. 2010 ค่าใช้จ่ายของสถาบันและการบริหารจัดการอุดมศึกษาจากแหล่งเงินทุนของรัฐของมาเลเซียลดลงเหลือ 1.70 ในขณะที่สิงคโปร์และไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างคงที่ สำหรับประเทศอื่นๆ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์พบว่าค่าใช้จ่ายของสถาบันและการบริหารจัดการอุดมศึกษาจากแหล่งเงินทุนของรัฐค่อนข้างคงที่อยู่ระหว่างร้อยละ 0.30 ถึง 0.50 ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศ

ประเทศ	Public Expenditure per Pupil as a % of GDP per capita. Tertiary				Total Expenditure on Education Institutes and Administration as a % of GDP, Public Sources. Tertiary			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
บรูไน	N.A.	32.00	N.A.	N.A.	N.A.	0.50	N.A.	N.A.
กัมพูชา	N.A.	27.40	N.A.	N.A.	N.A.	0.40	N.A.	N.A.
อินโดนีเซีย	21.00	23.10	23.70	N.A.	0.40	0.50	0.50	N.A.
ลาว	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
มาเลเซีย	60.00	47.30	N.A.	N.A.	2.00	1.70	N.A.	N.A.
พม่า	N.A.	N.A.	10.80	N.A.	N.A.	N.A.	0.10	N.A.
ฟิลิปปินส์	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	0.30	N.A.	N.A.	N.A.
สิงคโปร์	29.80	30.80	27.10	27.50	1.10	1.20	1.10	1.30
ไทย	22.70	17.60	22.30	N.A.	0.80	0.60	0.80	N.A.
เวียดนาม	N.A.	43.40	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics, 2012. Public Report: Education

N.A. = Not Available

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษากับค่าใช้จ่ายของการศึกษาในภาพรวมของแต่ละประเทศในอาเซียนพบว่าร้อยละค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษาของมาเลเซียและสิงคโปร์มากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ในอาเซียน โดยที่สิงคโปร์มีแนวโน้มของร้อยละค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ไทยมีร้อยละค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษาของประเทศมีแนวโน้มลดลง โดยในปี ค.ศ. 2009 ค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษาของไทยอยู่ที่ร้อยละ 19.30 ในปี ค.ศ. 2010 ลดลงเหลือร้อยละ 16.50 และในปี ค.ศ. 2011 ลดลงเหลือร้อยละ 13.80 ซึ่งน้อยกว่าบรูไน อินโดนีเซีย และพม่าในช่วงเวลาเดียวกัน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ค่าใช้จ่ายระดับอุดมศึกษาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของการศึกษาในภาพรวมของแต่ละประเทศ
ในอาเซียน

ประเทศ	Educational Expenditure in Tertiary as a % of Total Education Expenditure			
	2009	2010	2011	2012
บรูไน	N.A.	24.40	N.A.	N.A.
กัมพูชา	N.A.	14.50	N.A.	N.A.
อินโดนีเซีย	12.20	16.10	18.90	N.A.
ลาว	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
มาเลเซีย	35.90	34.50	N.A.	N.A.
พม่า	N.A.	N.A.	19.10	N.A.
ฟิลิปปินส์	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
สิงคโปร์	34.40	35.10	35.60	38.00
ไทย	19.30	16.50	13.80	N.A.
เวียดนาม	N.A.	15.40	N.A.	N.A.

ที่มา: UNESCO Institute for Statistics, 2012. Public Report: Education

N.A. = Not Available

1.1.2 การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน

ความต้องการจัดอันดับมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 2003 ใน Richard Lambert's Review of University-industry Collaboration in Britain ซึ่งจากการประกาศผลของ Quacquarelli Symonds (QS) ซึ่งได้จัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคเอเชียและระดับโลก แบ่งเป็นโดยภาพรวม 200 อันดับ และจัดแยกสาขาออกเป็น 5 สาขาๆ ละ 100 อันดับ ได้แก่

1. สาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Arts and Humanities)
2. สาขาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี (Engineering and Technology)
3. สาขาสังคมศาสตร์และการจัดการ (Social Sciences and Management)
4. สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences)
5. สาขาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิตและการแพทย์ (Life Sciences and Medicine)

ทั้งนี้ QS ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ทำธุรกิจในการศึกษาในประเทศอังกฤษ ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2533 โดย Nunzio Quacquarelli โดยบริษัทมีการให้ข้อมูลในการศึกษารวมถึงจัดทำอันดับมหาวิทยาลัยในชื่อ QS Top Universities QS Asian Universities Ranking จัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชีย โดยมีเกณฑ์ค่านำหนักในการพิจารณาให้คะแนนจาก 4 หลักเกณฑ์ คือ

1. คุณภาพงานวิจัย ประเมินโดยผู้ร่วมวิชาชีพ (Peer Review) ได้แก่ อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยทั่วทั้งเอเชีย สัดส่วนจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ต่ออาจารย์ และสัดส่วนการอ้างอิงต่อผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์
2. คุณภาพการสอน ประเมินจากสัดส่วนจำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์

3. คุณภาพบัณฑิตที่ได้อ่าน ได้รับการประเมินจากผู้จ้างงานในเอเชีย

4. ความเป็นนานาชาติ ประเมินจากสัดส่วนของอาจารย์ชาวต่างประเทศ สัดส่วนของนักศึกษา จำนวน นักศึกษาแลกเปลี่ยนจากต่างประเทศ และจำนวนนักศึกษาแลกเปลี่ยนไปยังต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 2012 QS ได้รายงานการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในเอเชียจากจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 423 แห่ง เฉพาะอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน 10 ประเทศ พบว่าสิงคโปร์มี 2 มหาวิทยาลัยที่อยู่ในอันดับ 1 และ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 9 ประเทศในอาเซียน และเมื่อเทียบอันดับในเอเชีย National University of Singapore (NUS) จัดอยู่ในอันดับ 2 ของเอเชีย เมื่อพิจารณาใน 10 อันดับแรกของประเทศในอาเซียนพบว่า มหาวิทยาลัยมาเลเซียอยู่ใน 10 อันดับแรก ถึง 4 มหาวิทยาลัย รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยไทย อยู่ใน 10 อันดับแรก 2 มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์อยู่ใน 10 อันดับแรก 1 มหาวิทยาลัย ดัง ตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 อันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียนและอันดับมหาวิทยาลัยในเอเชียจากการจัดอันดับของ Quacquarelli Symonds (QS) ปี ค.ศ. 2012

มหาวิทยาลัย/ประเทศ	อันดับในอาเซียน	อันดับในเอเชีย
National University of Singapore (NUS), Singapore	1	2
Nanyang Technological University (NTU), Singapore	2	17
Universiti Malaya(UM), Malaysia	3	35
Mahidol University, Thailand	4	38
Chulalongkorn University, Thailand	5	43
Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) , Malaysia	6	58
University of Indonesia, Indonesia	7	59
Universiti Sanis Malaysia, Malaysia	8	63
University of the Philippines, Philippines	9	68
Universiti Teknologi Malaysia(UTM), Malaysia	10	74
Universiti Putra Malaysia (UPM), Malaysia	11	76
Ateneo de Manila University, Philippines	12	86
Chiang Mai University, Thailand	13	91
Thammasat University, Thailand	14	110
Institute Teknologi Bandung (ITB), Indonesia	15	113
Universitas Gadjah Mada, Indonesia	16	118
Airlangga University, Indonesia	17	135
De La Salle University, Philippines	18	142
Prince of Songkla University, Thailand	19	145
University of Santo Tomas, Philippines	20	148
International Islamic University Malaysia(IUIM), Malaysia	21	151-160
Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS), Malaysia	22	161-170
King Mongkut's University of Technology Thonburi, Thailand	22	161-170

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย/ประเทศ	อันดับในอาเซียน	อันดับในเอเชีย
Khon Kean University, Thailand	23	171-180
Padjadjaran University, Indonesia	24	181-190
Bogor Agricultural University, Indonesia	24	181-190
Kasetsart University, Thailand	25	191-200
Burapa University, Thailand	25	191-200
Multimedia University (MMU), Malaysia	25	191-200
Universiti Teknologi Mara(UTM), Malaysia	26	201-250
University of Brawijaya (UB), Indonesia	26	201-250
Universiti Teknologi PETRONAS (UTP) , Malaysia	26	201-250
Walailak University, Thailand	26	201-250
Vietnam National University, Hanoi, Vietnam	26	201-250
King Mongkut's University of Technology Ladkrabang, Thailand	27	251-300
University of Southeastern Philippines, Philippines	27	251-300
Universiti Tun Hussein Onn University of Malaysia (UYHM), Malaysia	27	251-300
Universiti Tenaga Nasional (UNITEN), Malaysia	27	251-300
Srinakharinwirot University, Thailand	27	251-300
Diponegoro University, Indonesia	27	251-300
Limkokwing University of Creative Technology, Malaysia	27	251-300
Universiti Utara Malaysia (UUM), Malaysia	27	251-300
Universiti Tunku Abdul Rahman (UTAR), Malaysia	27	251-300
Univesrsity of 17 Agustus 1945, Indonesia	27	251-300
Udayana University, Indonesia	27	251-300
Islamic University of Indonesia, Indonesia	28	301+
Universiti Malaysia Terengganu (UMT), Malaysia	28	301+
University of Malaysia Sabah (UMS), Malaysia	28	301+
Adamson University, Philippines	28	301+
Yogyakarta State University, Indonesia	28	301+
Bina Nusantara University (BINUS) , Indonesia	28	301+
Sepuluh Nopember Institute of technology, Indonesia	28	301+
Jember University, Indonesia	28	301+
Maranatha Christian University, Indonesia	28	301+
Padang State University, Indonesia	28	301+
University of Bengkulu, Indonesia	28	301+
University of Mataram, Indonesia	28	301+
Widyagama University of Malang, Indonesia	28	301+
Telkom Institute of Technology, Indonesia	28	301+
Sriwijaya University, Indonesia	28	301+

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย/ประเทศ	อันดับในอาเซียน	อันดับในเอเชีย
Parahyangan Catholic University, Indonesia	28	301+
Pelita Harapan University, Indonesia	28	301+
Sanata Dharma University, Indonesia	28	301+
Ateneo De Davao University, Philippines	28	301+
Central Mindanao University, Philippines	28	301+
Malaysia University of Science and Technology (MUST), Malaysia	28	301+
Universiti Tun Abdul Razak(UNITAR), Malaysia	28	301+
Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI), Malaysia	28	301+
Universiti Kuala Lumpur (UNIKL), Malaysia	28	301+
University of Danang, Vietnam	28	301+
Can Tho University, Vietnam	28	301+
Nakhon Ratchasoma Rajabhat University, Thailand	28	301+
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand	28	301+
University of San Carlos, Philippines	28	301+
Silliman University, Philippines	28	301+
Mapua Institute of technology, Philippines	28	301+
Polytechnic University of Philippines, Philippines	28	301+
Saint Louis University, Philippines	28	301+
Suranaree University of Technology, Thailand	28	301+
Silpakorn University, Thailand	28	301+
Maharakham University, Thailand	28	301+
Ubon Ratchathani University, Thailand	28	301+

ที่มา: Top University. <http://www.topuniversities.com/university-rankings/asian-university-rankings/2012>

1.2 สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ สภาพที่เป็นอยู่จริงของสถาบันอุดมศึกษาของไทย สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของไทย และสภาพการเตรียมความพร้อมในระดับนโยบายของไทยต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สภาพที่เป็นอยู่จริงของสถาบันอุดมศึกษาของไทย

(1) สถาบันอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จำนวนรวมทั้งสิ้น 174 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2558) ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 65 แห่ง ประกอบด้วย
  - มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 16 แห่ง
  - มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 40 แห่ง
  - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง
2. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 15 แห่ง
3. สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 94 แห่ง ประกอบด้วย
  - มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 43 แห่ง
  - สถาบันเอกชน จำนวน 11 แห่ง
  - วิทยาลัยเอกชน จำนวน 20 แห่ง
  - วิทยาลัยชุมชน จำนวน 20 แห่ง

(2) ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ.2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2558) พบว่าจำนวนผู้สอนปรากฏอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 21,114 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 13,833 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 9,340 คน และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 9,072 คน เมื่อจำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาพบว่าผู้สอนที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอกปรากฏในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 7,195 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 6,201 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1,702 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 1,319 คน ส่วนผู้สอนที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาโทพบว่าปรากฏในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุดเช่นกัน จำนวน 11,665 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 7,238 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 6,164 คน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 5,243 คน และผู้สอนที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาตรีพบว่าปรากฏในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมากที่สุด จำนวน 2,389 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 2,254 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1,206 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 783 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

(3) ตำแหน่งทางวิชาการ

ในปี พ.ศ. 2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2558) พบว่าผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด จำนวน 33,873 คน รองลงมา คือ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 13,234 คน ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ จำนวน 6,409 คน และตำแหน่งศาสตราจารย์ จำนวน 1,001 คน เมื่อจำแนกตามสถาบันการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยของรัฐมีผู้สอนตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด จำนวน 12,278 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 7,726 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 7,010 คน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 6,859 คน ในขณะที่ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์พบว่าปรากฏในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 5,982 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3,832

คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 2,348 คน และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1,072 คน เช่นเดียวกับตำแหน่ง รองศาสตราจารย์พบว่าปรากฏในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 2,890 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ จำนวน 2,776 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 421 คน และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 322 คน และตำแหน่งศาสตราจารย์พบว่าปรากฏในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมากที่สุด จำนวน 636 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 299 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 58 คน และมหาวิทยาลัย ราชภัฏ จำนวน 8 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

(4) นักศึกษา

ในปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 1 พบว่าระดับปริญญาตรีมีจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏมากที่สุด จำนวน 461,837 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 239,133 คน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 227,323 คน และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 192,445 คน ระดับ ปริญญาโทพบว่ามีจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐมากที่สุด จำนวน 41,388 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 33,240 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 23,894 คน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 9,827 คน และระดับปริญญาเอกพบว่ามีจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 8,495 คน รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 8,339 คน มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 2,243 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 1,209 คน (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2557)

(5) นักศึกษาต่างชาติ

ในปี พ.ศ. 2555 มีนักศึกษาชาวต่างชาติที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมากกว่า 10,000 คน กระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาต่างชาติจากประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน 2,346 คน หรือร้อยละ 22.60 ของนักศึกษาชาวต่างชาติในไทย โดยนักศึกษาอาเซียนที่เข้ามาเรียนใน มหาวิทยาลัยของไทยมากที่สุด 4 อันดับแรก คือ พม่า ร้อยละ 7.80 เวียดนาม ร้อยละ 4.90 ลาว ร้อยละ 3.90 และกัมพูชา ร้อยละ 3.10 ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในไทย คือ ปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาไทยมีหลักสูตรนานาชาติ จำนวน 844 หลักสูตรที่พร้อมรองรับนักศึกษาต่างชาติและพร้อมที่ จะให้ความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศทั้งในอาเซียนและประเทศคู่เจรจา สำหรับสาขาวิชาที่นักศึกษา อาเซียนที่เพิ่งเข้าใหม่ในปีการศึกษา 2554 เลือกเรียนในมหาวิทยาลัยของไทยมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ สาขา สังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ และกฎหมาย ร้อยละ 26.80 สาขาสุภาพและสวัสดิการ ร้อยละ 19.40 สาขา วิศวกรรม ร้อยละ 14.50 สาขาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 11.20 และสาขามนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์ ร้อยละ 9.70 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

1.2.2 สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2553) ได้ทำการวิจัย “ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยใน การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558” โดยมีการประเมินศักยภาพอุดมศึกษาไทยด้วยการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ซึ่งในที่นี้เน้นการนำเสนอเฉพาะจุดอ่อน (Weaknesses) และภัย คุกคาม/อุปสรรค (Threats) ที่มีผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาของไทย ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ด้านจุดอ่อน (Weaknesses)

1. นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีสมรรถนะสากลโดยเฉพาะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ ทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำและระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มีระดับความเข้มข้นของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษน้อยเกินไป
2. สถาบันอุดมศึกษา บุคลากร และนักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนและการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน
3. การเรียนการสอนด้านอาเซียนศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยยังมีอยู่ในวงจำกัด
4. สถาบันอุดมศึกษาไทยไม่สามารถผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิตและบริการ
5. สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความสนใจในเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการ ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา
6. สถาบันอุดมศึกษายังใช้ประโยชน์น้อยจากหน่วยงานระหว่างประเทศด้านการศึกษาระดับภูมิภาค ที่มีที่ตั้งอยู่ในไทยและขาดความสนใจที่จะเคลื่อนย้ายภายในอาเซียน
7. สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังเน้นการเรียนการสอนมากกว่าการวิจัยและพัฒนา
8. สัดส่วนของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกต่ำกว่าแผนที่กำหนดไว้และสัดส่วนตำแหน่งทางวิชาการต่ำ
9. สถาบันอุดมศึกษาขาดการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันภายในประเทศเนื่องจากขาดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน
10. การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน
11. ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยเป็นรองสิงคโปร์และมาเลเซีย
12. ไทยขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการศึกษา และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
13. สถาบันอุดมศึกษาขาดการผนึกกำลังร่วมกับหน่วยงานที่ให้ทุนการศึกษาแก่ต่างประเทศ ทำให้ขาดพลังร่วมและความสอดคล้องในการดำเนินการ

ด้านภัยคุกคาม/อุปสรรค (Threats)

1. ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยต่างชาติมาตั้งวิทยาเขตในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม เป็นต้น ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยเสียเปรียบในเชิงแข่งขัน
2. การเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาทำให้มีการแข่งขันในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น
3. ประเทศสมาชิกอาเซียนยังไม่มีระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตและรับรองคุณวุฒิระหว่างกัน
4. ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมีมาตรการจูงใจให้ผู้มีความสามารถโดดเด่นไปศึกษาและทำงานในประเทศได้ เช่น สิงคโปร์

อัครนันท์ เตชไกรชนะ (2556) กล่าวถึงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาของไทยว่าในปัจจุบันยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรแม้ว่าจะมีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษามาอย่างต่อเนื่องก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัย เปิดหลักสูตรตามความพอใจโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดการวางแผนพัฒนาสถาบันในระยะยาว รวมถึงคณะกรรมการบริหารสถาบัน/สภาสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่งไม่มีการบริหารจัดการที่ดี

2. มหาวิทยาลัยของไทยโดยภาพรวมยังมีจุดอ่อนเรื่องการบริหารจัดการเชิงคุณภาพโดยเฉพาะการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ซึ่งจะสังเกตได้ว่ามหาวิทยาลัยที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกล้วนเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยทั้งสิ้น

3. ทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมไม่ชัดเจน เกิดความซ้ำซ้อนในเรื่องการให้บริการบุคลากรที่จะเข้ามาในมหาวิทยาลัย เช่น ผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่มีความรู้ทางด้านการบริหาร แต่จะมีความรู้เฉพาะด้านงานวิชาการเท่านั้น

4. บัณฑิตที่จบการศึกษาออกมาบางส่วนไม่ได้คุณภาพและมีปัญหาในด้านภาษาอังกฤษ มีการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งใช้กลยุทธ์ “จบง่าย” ในการดึงดูดผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนเข้ามาเรียนเพื่อหวังใบปริญญาตามสโลแกน “จ่ายครบจบแน่” ซึ่งเป็นการทำลายคุณภาพอุดมศึกษาไทย และทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวังไว้

5. การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งด้วยเหตุผลทางการเมือง ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและความพร้อมของการเป็นสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงไม่มีการจัดระบบความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา ทำให้ทิศทางการส่งเสริมพัฒนาและกำกับมาตรฐานไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันส่วนมากมุ่งเข้าสู่ธุรกิจอุดมศึกษา มีการขายปริญญาบัตร เปิดหลักสูตรจำนวนมาก การถ่ายทอดความรู้แบบสำเร็จรูปตามแบบตะวันตกเนื่องจากมหาวิทยาลัยไทยก้าวเข้าสู่กับดักทางธุรกิจการศึกษา

6. รัฐบาลไม่มีการควบคุมการเปิดสาขาวิชาของแต่ละมหาวิทยาลัยให้ตรงตามความต้องการของประเทศและตลาดแรงงาน

นอกจากนี้พบว่าจากการสำรวจความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยของศูนย์ทดสอบทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสุ่มเลือกตัวอย่างจากบัณฑิตที่ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่าบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์มีผลคะแนนการสอบภาษาอังกฤษเทียบเท่าคะแนน TOEFL ที่ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 450 คะแนน กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่ากับ 444 คะแนน และกลุ่มหลักสูตรนานาชาติ 489 คะแนน จากคะแนนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของบัณฑิตที่จบในไทยนั้นต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลสำหรับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ใช้คะแนน TOEFL ตั้งแต่ 550 ขึ้นไป ในขณะที่บัณฑิตจากสิงคโปร์และฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 550 คะแนน ส่วนบัณฑิตจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม และกัมพูชามีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 500 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสถาบัน “EF Education First” ได้เผยแพร่ดัชนีความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ (EF English Proficiency Index: EF EPI) ของผู้ใหญ่ในประเทศต่างๆ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดยสำรวจจากประชาชนกว่า 2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2554 พบว่าผลการสำรวจของประเทศในเอเชียมีคะแนนออกมาต่ำกว่าที่คาดเอาไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยได้อันดับที่ 42 จาก 44 ประเทศที่ทำการสำรวจทั้งหมด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วยกันแล้วจะเห็นได้ว่าไทยมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษน้อยกว่ามาเลเซีย (อันดับที่ 9) อินโดนีเซีย (อันดับที่ 34) และ

เวียดนาม (อันดับที่ 39) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งเพราะกฎบัตรอาเซียนกำหนดว่าภาษาอังกฤษคือ ภาษาใช้งานของอาเซียน (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2555)

ในขณะเดียวกันข้อมูลของ U.S.Census Bureau และ Science Citation Index (SCI) ระบุว่าผลงานตีพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อจำนวนประชากรของประเทศต่างๆ ในเอเชียช่วงปี พ.ศ. 2551-2554 ไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ในขณะที่สิงคโปร์ติดอันดับ 1 รองลงมา คือ ใต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน ดังนั้นหากอนาคตมีการแข่งขันในประชาคมอาเซียน หากเทียบกับผลการประเมินทางการศึกษาของไทยขณะนี้ ถือว่ายังน่าเป็นห่วงมาก ประกอบกับปัญหาการขาดงบประมาณในการทำวิจัยเนื่องจากที่ผ่านมาเป็นการใช้งบประมาณปีต่อปี ไม่สามารถทำวิจัยต่อเนื่องได้ ในขณะที่ต่างประเทศใช้งบประมาณในการทำวิจัยต่อเนื่องทำให้งานวิจัยดีๆ เกิดขึ้นมาได้ ส่วนของไทยก็มีแต่กว่าจะต่อทุนทำวิจัยแต่ละครั้งต้องรอกยาวนาน (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2555)

ด้านนายชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการ สมศ. กล่าวว่าปัญหาการศึกษาของไทยมี 3 ปัญหาใหม่ๆ คือ 1) ปัญหาการขาดความต่อเนื่องเชิงนโยบายมีการปรับเปลี่ยนไปตามรัฐบาล และรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งแม้ว่านโยบายแต่ละนโยบายเป็นนโยบายที่ดี แต่ยังไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติก็มีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารใหม่ 2) ปัญหาการขาดการควบคุมเชิงปริมาณ เพราะที่ผ่านมาแม้แต่การอนุมัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยแต่ไม่มีการควบคุมจำนวน ไม่มีการควบคุมการผลิตบัณฑิตว่าตลาดแรงงานมีความต้องการอาชีพใด และ 3) ปัญหาการขาดการกำกับเชิงคุณภาพ โดยเรื่องคุณภาพต้องคิดตั้งแต่เริ่มกำเนิดมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีการกระจายตัวของมหาวิทยาลัยที่มากขึ้น ไม่สามารถควบคุมหรือกำกับดูแลคุณภาพจากส่วนกลางได้ พบว่ามีกว่า 1,000 หลักสูตร แต่อาจารย์ประจำไม่ครบตามเกณฑ์ (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2555)

จากสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของไทยดังที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์สรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามปัจจัยสถาบันอุดมศึกษา หลักสูตร อาจารย์ การจัดการเรียนการสอน และบัณฑิต ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของไทยจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันอุดมศึกษาของไทย	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง				
	สถาบัน อุดมศึกษา	หลักสูตร	อาจารย์	การจัดการเรียน การสอน	บัณฑิต
1. นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีสมรรถนะ สากลโดยเฉพาะความสามารถในการใช้ภาษา อังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ					✓
2. มีระดับความเข้มข้นของการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษน้อยเกินไป				✓	
3. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน และการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน	✓		✓		✓
4. การเรียนการสอนด้านอาเซียนศึกษา ยังมีอยู่ในวงจำกัด				✓	

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันอุดมศึกษาของไทย	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง				
	สถาบัน อุดมศึกษา	หลักสูตร	อาจารย์	การจัดการเรียน การสอน	บัณฑิต
5. ไม่สามารถผลิตบัณฑิตที่ตอบสนอง ความต้องการของภาคการผลิตและบริการ	✓				
6. ขาดความรู้ความสนใจในเรื่องการเปิดเสรี การค้าบริการ	✓				
7. ใช้ประโยชน์น้อยกว่าหน่วยงานระหว่าง ประเทศด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคที่ตั้ง อยู่ในไทย	✓				
8. ขาดความสนใจที่จะเคลื่อนย้ายภายใน อาเซียน	✓				
9. เน้นการเรียนการสอนมากกว่าการวิจัย และพัฒนา	✓				
10. สัดส่วนของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกต่ำ			✓		
11. สัดส่วนตำแหน่งทางวิชาการต่ำ			✓		
12. ขาดการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันภายใน ประเทศ	✓				
13. การจัดการศึกษามีคุณภาพไม่เท่าเทียม กัน	✓				
14. ขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับ ระบบการศึกษาและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ การให้บริการการศึกษาของประเทศสมาชิก อาเซียน	✓				
15. ขาดการผนึกกำลังร่วมกับหน่วยงาน ที่ให้ทุนการศึกษาแก่ต่างประเทศ	✓				
16. เสียเปรียบในเชิงแข่งขัน	✓				
17. มีการแข่งขันในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น	✓				
18. ไม่มีระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตและ รับรองคุณวุฒิระหว่างกัน	✓				
19. ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมี มาตรการจูงใจให้ผู้มีความสามารถโดดเด่นไป ศึกษาและทำงานในประเทศได้	✓				
20. ปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดย เฉพาะในเรื่องการสร้างและพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัย	✓				

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันอุดมศึกษาของไทย	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง				
	สถาบัน อุดมศึกษา	หลักสูตร	อาจารย์	การจัดการเรียน การสอน	บัณฑิต
21. เปิดหลักสูตรโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา	✓				
22. ขาดการวางแผนพัฒนาสถาบันในระยะ ยาว	✓				
23. คณะกรรมการบริหารสถาบัน/สภา สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนหลาย แห่งไม่มีการบริหารจัดการที่ดี	✓				
24. มีจุดอ่อนเรื่องการบริหารจัดการเชิง คุณภาพโดยเฉพาะการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย	✓				
25. ทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ในภาพรวมไม่ชัดเจน	✓				
26. บัณฑิตไม่ได้คุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง ไว้					✓
27. ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของ บัณฑิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลสำหรับ การศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาใน มหาวิทยาลัยต่างประเทศ					✓
28. หลักสูตรขาดคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา		✓			
29. ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและความพร้อม ของการเป็นสถาบันอุดมศึกษา	✓				
30. ไม่มีการจัดระบบความหลากหลายของ สถาบันอุดมศึกษา	✓				
31. มุ่งเข้าสู่ธุรกิจอุดมศึกษา	✓				
32. มีการขายปริญญาบัตร	✓				
33. เปิดหลักสูตรจำนวนมาก	✓				
34. การถ่ายทอดความรู้แบบสำเร็จรูปตาม แบบตะวันตก	✓				
35. ขาดงบประมาณในการทำวิจัย			✓		

1.2.3 สภาพการเตรียมความพร้อมในระดับนโยบายของไทยต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อรองรับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน

(1) ระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ในการกำหนดนโยบายการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนนั้น รัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณ 3,000 ล้านบาท (ปีพ.ศ. 2552-2557) สำหรับแผนดำเนินการระยะ 5 ปี เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน โดยมีเป้าหมายว่าภายในปีพ.ศ. 2557 จะต้องมียุทธศาสตร์ นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในไทย จำนวนทั้งสิ้น 1 แสนคน ด้วยการพัฒนาสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ จึงมีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อให้บรรลุการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ตามกฎบัตรอาเซียนและการดำเนินงานตามปฏิญญาชะอำ-หัวหินว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ได้มีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ขึ้น 1 คณะ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน และผู้บริหารองค์กรหลักร่วมเป็นกรรมการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านการศึกษา กำกับ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อคิดเห็นเพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียนขององค์กรหลัก สถาบัน และหน่วยงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

ในการประชุมคณะกรรมการระดับชาติฯ ดังกล่าว เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ได้เห็นชอบนโยบายการศึกษาของไทยเพื่อดำเนินการตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษาดังนี้ (สำเนา สมบูรณ์, 2556)

นโยบายที่ 1 : การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558

นโยบายที่ 2 : การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 : การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมทางอาชีพในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

นโยบายที่ 4 : การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงความร่วมมือด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ

ประสบการณ์ ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 : การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับโครงการและกิจกรรมสำคัญที่องค์กรหลักต่าง ๆ ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาทุกระดับทั้งในระบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาศักยภาพประชาชนคนไทยให้เข้าสู่การสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558

การดำเนินการด้านการจัดการศึกษาของไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจโลกจึงเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตและวิสัยทัศน์ของไทยในปี พ.ศ. 2558 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานอยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

การจัดการศึกษาของไทยเป็นมาตรการรับรองสำคัญต่อเป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงความร่วมมือด้านการศึกษา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งกำหนดให้มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียนในกรณี “Short Term Visits” การอำนวยความสะดวก การออก วีซ่า และใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสาขาอาเซียนซึ่งจะช่วยลดสิ่งกีดกันและอุปสรรคการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับประชาชนและส่งเสริมอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจรวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งไทยเป็นผู้ประสานงานหลักในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นไทยจำเป็นต้องผนึกความร่วมมือทุกภาคส่วนของสังคมในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของชาติและผนึกความร่วมมือในการจัดการศึกษากับอาเซียนเพื่อสร้างอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มั่นคง เอื้ออาทรและร่วมแบ่งปันกันตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2558

(2) ระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ตามกฎบัตรอาเซียน ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านการศึกษา จึงกำหนดกรอบนโยบายการศึกษาไทยสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนดังนี้ (พินิติ รตะนานุกูล, 2554)

1. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน และยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

2. การจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเตรียมพร้อมในการรองรับให้ไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ เสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชาให้นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียนมากขึ้นทั้งรายวิชาอาเซียนทั่วไป รายวิชาที่เปรียบเทียบมิติต่างๆ ในอาเซียน รายวิชาที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน นอกจากนี้ยังต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษาทั้งภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาในการทำงานของอาเซียนและภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน

3. การวางแผนตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งไทยมีระบบการประกันคุณภาพภายในและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ TQF เพื่อให้เกิดการยอมรับของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างมาตรฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม

(3) ระดับสถาบันอุดมศึกษา

ในการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยไทย ได้แบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยไทยออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ และกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน โดยทำการศึกษาจากเอกสารยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 สรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จากการวิเคราะห์เอกสารของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่าส่วนใหญ่ไม่มียุทธศาสตร์หรือแผนเฉพาะในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน แต่ปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัยซึ่งได้นำเอาการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นความท้าทายเชิงกลยุทธ์หรือปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ยกเว้นมหาวิทยาลัยมหิดลที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2555 และมหาวิทยาลัยทักษิณที่ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณในการเตรียมนิสิตสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ดังตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการของกลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2555)				ไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน แต่ได้บูรณาการอยู่ในยุทธศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2555-2559 มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อนำพาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศในฐานะ “มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
				แห่งชาติ ระดับโลก: World Class National University” โดยพิจารณาการเกิดขึ้นของ ASEAN Economic Community เป็นความท้าทายเชิงกลยุทธ์ระยะสั้น-กลางที่สำคัญ มีการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่
	✓	✓	✓	1. โครงการจุฬาฯ ก้าวสู่สากล (CU INTERNATIONALIZATION) มีโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการเพิ่มอาจารย์/นักวิจัยชาวต่างประเทศ โครงการเพิ่มนิสิตชาวต่างประเทศ โครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดับนานาชาติ โครงการจุฬาฯ สู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Commitment) โดยผ่าน CU.ASEAN Studies Center และโครงการจัดประชาสัมพันธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ
	✓			2. โครงการ ASEAN Experience
		✓		3. โครงการ Digital University
มหาวิทยาลัย มหิดล (เยาว ลักษณ์ สุขนะ, ม.ป.ป.)	✓	✓	✓	ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาเชิงรับ 1. ปัจจัยรับเข้า: คัดเลือกนักศึกษาใหม่ที่ดี 2. กระบวนการจัดการเรียนรู้: ประกอบด้วย 2.1 ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและได้มาตรฐาน คุณภาพเสมอ 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ให้สอดคล้องกับ สภาการณ์ปัจจุบัน 2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อทักษะที่ จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 2.4 ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้รอบโดยผ่าน กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2.5 จัดหาปัจจัยเกื้อหนุนทางการศึกษาที่พร้อมมูล เช่น ห้องสมุด ระบบสารสนเทศ ห้องปฏิบัติการ สถานที่ฝึกงาน เป็นต้น 3. ผลลัพธ์: วัดผลบัณฑิตตามลักษณะที่พึงประสงค์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล คือ “เป็นคนดีมีปัญญา นำพาสุข”

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
		✓	✓	ยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยยึดรูปแบบการศึกษาข้ามแดน 4 mode Mode 1: การศึกษาทางไกล ส่งเสริมให้ทุกส่วนงานเปิดการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะสาขาที่เป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัย เช่น • แพทยศาสตร์/เวชศาสตร์เขตร้อน/สาขาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพทั้งหลาย • ไทยศึกษา อาเซียนศึกษา ศาสนศึกษา • ภาษาและวัฒนธรรมไทยและอาเซียน • กลุ่มหลักสูตรที่เป็นที่ต้องการของประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน เช่น ICT การบริหารผู้สูงอายุ เป็นต้น Mode 2: ให้นักศึกษาต่างชาติมาเรียนที่มหาวิทยาลัยมหิดล 1. ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนไหวของนักศึกษาต่างชาติทั้งเข้ามาเรียนหรือหาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยมหิดล โดยกำหนดเป้าหมายจากกลุ่มประเทศอาเซียนหรือจากภูมิภาคอื่น และเลือกสาขาที่เป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัย เช่น แพทยศาสตร์/แพทยแผนไทยประยุกต์/พยาบาลศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ โภชนศาสตร์ การท่องเที่ยวและโรงแรม เป็นต้น 2. ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในกลุ่มประเทศอาเซียนและภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเปิดหลักสูตรในมหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียน 3. เปิดหลักสูตรภาษาไทยและให้นักศึกษาต่างชาติมาเรียนเพื่อผลระยะยาวเชิงบวกกับประเทศไทย Mode 3: มหาวิทยาลัยมหิดลออกไปเปิดบริการสอนในต่างประเทศ ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกเพื่อเปิดหลักสูตรในประเทศกลุ่มเป้าหมาย เช่น พม่า เนปาล ภูฏาน หรือตะวันออกกลาง Mode 4: เคลื่อนย้ายบุคคลที่ให้บริการทางการศึกษา สร้างเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยคู่สัญญา (MOU)

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
				เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาซึ่งกันและกัน
มหาวิทยาลัย ทักษิณ (2555)				มีการจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณในการเตรียมนิสิตสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนของนิสิตให้อยู่ในระดับทัดเทียมกับบัณฑิตในประเทศสมาชิกอาเซียน พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากลของบัณฑิตไทยให้สามารถทำงานทั้งในหน่วยงานระหว่างประเทศและสถานประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนได้เมื่อสำเร็จการศึกษา และจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ได้แก่
	✓			1. การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลด้วยการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับที่ใช้ในการทำงานได้และพัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบอาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรม
		✓		2. พัฒนาความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยทักษิณในการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาเซียน พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล พัฒนาวិชาการและการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ สนับสนุนให้ทุกคณะมีโครงการแลกเปลี่ยนนิสิต/นักศึกษากับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียน และสนับสนุนให้ทุกหลักสูตรจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษอย่างน้อยหนึ่งรายวิชาในแต่ละภาคเรียน
			✓	3. ส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยทักษิณในประชาคมอาเซียนโดยการเร่งพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยทักษิณกับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียนให้ประชากรในประเทศประชาคมอาเซียนสามารถเข้าถึงข้อมูลในศูนย์ข้อมูลของมหาวิทยาลัยทักษิณได้

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี พระจอมเกล้า พระนครเหนือ (EDUZONES NEWS NETWORK, 2555)	✓			1. บูรณาการการจัดการเรียนการสอน 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 หลักสูตรภาษาอังกฤษทั้งหมด หรือ หลักสูตรนานาชาติ เน้นทางวิศวกรรมศาสตร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบที่ 2 หลักสูตร 2 ภาษา เน้นในระดับเตรียมวิศวกรรมศาสตร์สาขาวิชาไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนระดับปริญญาตรีจะเน้น สาขาวิชาวิศวกรรมเคมี วิศวกรรมไฟฟ้าและ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น และรูปแบบที่ 3 หลักสูตรภาษาไทย
	✓			2. ร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ใช้สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และบุคลากรเป็นวิทยากรเพื่อ เก็บตัวฝึกซ้อมเยาวชนในการแข่งขันฝีมือแรงงาน อาเซียนและมีเครือข่ายร่วมมือกับ Educational Development, Singapore Polytechnic ร่วม โครงการ SIF Friendship Express เพื่อเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยให้เป็นที่ รู้จักแก่นานาชาติ
		✓		3. พัฒนาคุณภาพการศึกษา ขยายการลงทุนด้าน การวิจัยพื้นฐานและวิทยาศาสตร์รวมทั้งการศึกษา ด้านเทคนิควิชาชีพ
		✓		4. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประชาคม โลกและองค์กรระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและ ระดับสากล
มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี พระจอมเกล้า ธนบุรี (2554)				แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้กำหนด เป้าหมายในปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรีเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ 1 ใน 10 ของทวีปเอเชียในปี พ.ศ. 2563 ทั้งนี้มีการกำหนด โครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองการเตรียมความ พร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่
	✓			1. จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเพื่อเตรียมความ พร้อมสู่ประชาคมอาเซียนโดยการจัดกิจกรรม นักศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อ เรียนรู้วัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
		✓		2. โครงการสร้างความร่วมมือทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านการเรียนการสอนด้านวิชาการและวิจัย
		✓		3. โครงการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเป็นสากล
	✓			4. โครงการ KMUTT We Are ASEAN
	✓		✓	5. โครงการเพิ่มจำนวนนักศึกษา/บุคลากรชาวต่างประเทศ ได้แก่ - โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาเพื่อเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้สู่ระดับสากล - โครงการ KMUTT-International Scholars Meeting
		✓		6. โครงการ Supporting Staff Exchange with Partner Universities
		✓		7. โครงการ Study Visit Abroad for Supporting Staff
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (สยามธุรกิจ, 2554)				มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ให้ความสำคัญและมีนโยบายชัดเจนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของมหาวิทยาลัยโดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จะเป็น“อุทยานการศึกษาแห่งอาเซียน (Education Park of ASEAN)” โดยได้ดำเนินการต่างๆเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้
			✓	1. การจัดตั้งโครงการภูมิภาคศึกษาในปีพ.ศ.2543 ซึ่งนำไปสู่การเปิดหลักสูตรภูมิภาคศึกษาและหน่วยวิจัยภูมิภาคศึกษา มีการเรียนการสอนและการวิจัยด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาโดยมุ่งเน้นพิเศษในเรื่องอินโดนีเซียศึกษาและมาเลเซียศึกษา
		✓		2. การจัดตั้งเครือข่ายอาเซียนศึกษาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2553 การให้ทุนนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยปีละ 40 ทุน

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
	✓			3. เปิดหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาพร้อมทั้งส่งนักศึกษาไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา
	✓			4. เปิดหลักสูตรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในระดับปริญญาโท หลักสูตรเอเชียศึกษาในระดับปริญญาเอก
มหาวิทยาลัยพะเยา (กองแผนงาน, มหาวิทยาลัยพะเยา, ม.ป.ป.)	✓			กลยุทธ์ในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยพะเยาที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นของโลก โดยเฉพาะในประเด็นการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการจัดการเรียนการสอน (จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้หนีติดอยู่และเรียน (Live and Learn) อย่างมีความสุขจบไปมีงานทำและเป็นคนดีของสังคม) และด้านการวิจัย (ทำการวิจัยที่เน้นการสร้างปัญญารวมหมู่ (Collective Intelligence) เคียงคู่ชุมชน) (สนับสนุนแนวคิด One University One Province-OUOP) อย่างไรก็ตามพบว่ากลยุทธ์/มาตรการที่กำหนดอาจยังไม่ครอบคลุมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงมากนักยังคงมีบางประเด็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องเร่งให้มีการดำเนินการเพิ่มเติม เช่น สร้างความรู้ความเข้าใจในความเป็นอาเซียนซึ่งมีความหลากหลายของวัฒนธรรมให้กับกลุ่มนักศึกษา บุคลากรมหาวิทยาลัย ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกทุกฝ่ายเพื่อรองรับการรวมตัวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะมีการเปิดเสรีทั้งในด้านการศึกษาและการเคลื่อนย้ายกำลังคนไปยังประเทศต่างๆ ในอาเซียน

หมายเหตุ: ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ จากการวิเคราะห์เอกสารของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มียุทธศาสตร์หรือแผนเฉพาะในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน แต่ปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัยซึ่งได้นำเอาการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นความท้าทายเชิงกลยุทธ์หรือปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ยกเว้นมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีแผนเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ดังตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการของกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (2553)				ไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน แต่ในแผนยุทธศาสตร์ 15 ปี (พ.ศ. 2553-2567) ของมหาวิทยาลัย โดยปรากฏอยู่ในแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์หลักที่ 4 การพัฒนาความเป็นนานาชาติและความเป็นสากล ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล 2) พัฒนาหลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรกึ่งนานาชาติ หลักสูตรภาษาต่างชาติและขยายการผลิตบัณฑิตต่างชาติ 3) ขยายจำนวนรับนิสิตไทยในหลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรภาษาต่างชาติ 4) สนับสนุนงานวิจัยที่เป็นสหสาขาวิชางานวิจัยและพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่องค์ความรู้และนวัตกรรมในระดับสากล และ 5) ส่งเสริมความเป็นนานาชาติและความเป็นสากลบนฐานความเป็นไทยโดยมีโครงการ/กิจกรรมสำคัญที่สนับสนุนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ได้แก่
		✓		1. โครงการพัฒนาและเพิ่มจำนวนหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาต่างชาติ 1.1 โครงการผสมผสานความร่วมมือพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ (หลักสูตรปัจจุบันสามารถรับนิสิตต่างชาติเข้าเรียนได้ทั้งหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรนานาชาติ) 1.2 โครงการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ: Dual Program, Joint Program และ International Program

ตารางที่ 2.8 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
		✓		2. โครงการหลักสูตรระยะสั้น (Certificate/ Diploma) สำหรับชาวต่างชาติ ได้แก่ หลักสูตร วัฒนธรรมและศิลปะไทยสำหรับชาวต่างชาติ หลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ โครงการ ด้าน Eco-Tourism และ Hospitality สำหรับ ชาวต่างชาติและหลักสูตรอาหารไทยสำหรับ ชาวต่างชาติ
	✓			3. โครงการฝึกงาน (Internship) 3.1 การแลกเปลี่ยนนิสิตฝึกงานระหว่างสถาบันทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศ 3.2 การโอนเครดิตระหว่างสถาบันทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ
		✓		4. โครงการประสานความร่วมมือในประเทศและ ต่างประเทศ
			✓	5. โครงการส่งเสริมความเป็นนานาชาติ ได้แก่ กิจ กรรมการสรรหานิสิตต่างชาติในแนวรุก การประชา สัมพันธ์ในแนวรุกและพัฒนาทางด้านกายภาพ
มหาวิทยาลัย รามคำแหง (ม.ป.ป.)				มีการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยมีเป้าหมาย เพื่อ 1) มหาวิทยาลัยมีจำนวนโครงการ/กิจกรรมทาง วิชาการที่ดำเนินการภายในหรือทำร่วมกับองค์กร ประเทศสมาชิกอาเซียน 2) มหาวิทยาลัยจัดการ เรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ.2558 3) นักศึกษาจากประเทศสมาชิก อาเซียนของมหาวิทยาลัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 4) นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษ ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน หรือภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และ 5) บัณฑิตของ มหาวิทยาลัยสามารถทำงานในหน่วยงานระหว่าง ประเทศ บริษัทข้ามชาติในประเทศและ/หรือ ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนมีจำนวนเพิ่ม มากขึ้นประกอบด้วยยุทธศาสตร์ดังนี้
	✓			1. การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพ มาตรฐานในระดับภูมิภาคอาเซียน

ตารางที่ 2.8 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
		✓		2. การพัฒนาความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยเพื่อ การพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน
			✓	3. การส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยในประชา คมอาเซียน
มหาวิทยาลัยราช ภัฏ (สำนักงานที่ ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัย ราชภัฏ, ม.ป.ป)				มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง ได้ดำเนินการที่ ตอบสนองการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชา คมอาเซียน ได้แก่
		✓		1. เปิดสอนหลักสูตรต่างๆ โดยให้ออกสัณักศึกษา ต่างชาติเข้ามาศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิต ศึกษา โดยมีทั้งนักศึกษาประเทศที่เป็นสมาชิก อาเซียนและไม่ได้เป็นสมาชิกอาเซียนเข้ามาศึกษา ในการเรียนการสอนมีภาษาที่ใช้ทั้งภาษาไทย อังกฤษและจีน
		✓		2. โครงการความร่วมมือกับต่างประเทศจำนวน ทั้งหมด 21 ประเทศ 172 โครงการ โดยเป็นความ ร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน 43 โครงการ
		✓		3. มีอาจารย์ที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ จำนวนทั้งสิ้น 7,358 คน คิดเป็นร้อยละ 61.84 ของ จำนวนอาจารย์ทั้งหมด จำแนกเป็นอาจารย์ชาวไทย จำนวน 6,821 คน อาจารย์ชาวต่างชาติ จำนวน 537 คน ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถสื่อสารได้มี ภาษาลาว เวียดนาม พม่า มลายู ฟิลิปปินส์ และ อินโดนีเซีย
	✓			4. มีการเตรียมการด้านภาษาและวัฒนธรรมรวมทั้ง องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนให้ อาจารย์และนักศึกษา การพัฒนาบุคลากรโดย ฝึกอบรมภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสาร
		✓		5. พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เท่า เทียมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในประเทศอาเซียน/ ภูมิภาค ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งและสามารถ พัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับ เห็นด้วยกับการ เตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาหลักสูตร การประชุมเพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการและอื่นๆ

ตารางที่ 2.8 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
				การพัฒนาบุคลากรทั้งอาจารย์และนักศึกษา การยกระดับมาตรฐานการศึกษาของอาเซียนสู่สากลและในระดับโลก รวมทั้งการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
	✓	✓		6. การเตรียมความพร้อมในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 6.1 โครงการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 6.2 การจัดให้ผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับมหาวิทยาลัยในประเทศสมาชิกอาเซียน 6.3 การเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งใน 5 เรื่องสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ การพัฒนาหลักสูตร/การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร (ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่) การพัฒนานักศึกษา และการพัฒนาศูนย์/หน่วยงานให้บริการด้านภาษา

หมายเหตุ: ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

กลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน จากการศึกษาเอกสารของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยศรีปทุม ไม่พบยุทธศาสตร์/แผนที่กำหนดเพื่อรองรับการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยตรง แต่ปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์หรือเป็นนโยบายของแต่ละสถาบันที่ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ดังตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการของกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชนที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
มหาวิทยาลัย กรุงเทพ (สำนัก งานวางแผน กลยุทธ์องค์กร, 2553)				มหาวิทยาลัยกรุงเทพมียุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้
		✓		1. ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพระดับสากลประกอบด้วย 1.1 พัฒนาหน่วยงานที่เน้นเรื่องนานาชาติ 1.2 พัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล 1.3 พัฒนาระบบวิชาการและการวิจัยเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ 1.4 พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล
	✓			2. ยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาและบัณฑิตประกอบด้วย 2.1 พัฒนาเนื้อหาในสาขาวิชาหรือหลักสูตรให้พร้อมรับการเป็นประชาคมอาเซียน 2.2 พัฒนาสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา 2.3 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน
มหาวิทยาลัย รังสิต (oknation Blog, 2013)				โครงการของมหาวิทยาลัยรังสิตสำหรับเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่
		✓		1. การเปิดหลักสูตร 2 ภาษา (Bilingual) ใน 18 สาขาวิชา
		✓		2. การสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรด้านภาษาอังกฤษ
	✓			3. การจัดกิจกรรมเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น โครงการ Passage to ASEAN (P2A)
มหาวิทยาลัย พายัพ (ฝ่าย นโยบายและแผน มหาวิทยาลัย พายัพ, ม.ป.ป.)				ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยพายัพที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ได้แก่
	✓	✓		1. จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นสากลเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของประเทศชาติและประชาคมโลก

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
		✓		2. เสริมศักยภาพการวิจัยและงานสร้างสรรค์ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนทั้งในระดับชาติและนานาชาติ
		✓		3. ให้บริการวิชาการแก่สังคมและบูรณาการการบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัยเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน
			✓	4. ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของสถาบันเพื่อพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในความหลากหลายทางวัฒนธรรม
		✓		5. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สถาบันมั่นคงและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม (Oknation Blog, 2013)				มหาวิทยาลัยศรีปทุมมีทิศทางอย่างชัดเจนในการให้ความสำคัญในการมุ่งมั่นพัฒนาสมรรถนะและคุณภาพของบัณฑิตมีอาชีพของประเทศไทยให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยต่อยอดเด่นหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่
		✓		1. หลักสูตรสู่อานาคต โดยทางมหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ รวมถึงทำข้อตกลงกับหลากหลายมหาวิทยาลัยทั่วโลกเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
	✓			2. เรียนรู้อย่างแตกต่าง มหาวิทยาลัย สนับสนุนให้นักศึกษาทำกิจกรรมเพื่อฝึกปฏิบัตินอกเหนือจากการเรียนแบบวิชาการและสนับสนุนระบบการเรียนการสอนแบบ e-Learning และ Mobile Learning ที่ทำให้นักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่ละคณะได้ลองทำงานในรูปแบบบริษัทจริง
		✓		3. สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยได้เตรียมอุปกรณ์และความพร้อมของมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างเต็มที่ เช่น ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการ

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ตอบสนองยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558			หมายเหตุ
	ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	
	✓			4. เตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสู่อาเซียน โดยเน้น การเตรียมความพร้อมเพื่อการทำงาน เช่น โครงการ สหกิจศึกษาและการสร้างเครือข่ายของมหาวิทยาลัย กับบริษัทเอกชน รวมถึงการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากแต่ ละสาขาอาชีพเข้ามาสอนนักศึกษา เพื่อเตรียมความ พร้อมนักศึกษาสำหรับการทำงานจริงในอนาคตและ ตอบโจทย์การสร้างบัณฑิตคุณภาพมืออาชีพเข้าสู่ ตลาดแรงงานอาเซียนที่เปิดกว้าง

หมายเหตุ: ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

จากข้อมูลการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในกลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ และกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชนพบว่าส่วนใหญ่แม้ไม่มียุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จัดทำขึ้นโดยตรง แต่ในยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นแผน 5 ปีบ้าง หรือ 10 ปีบ้างก็ตาม จะมีการคำนึงถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในฐานะเป็นปัจจัยภายนอกที่ท้าทายของทุกมหาวิทยาลัย

เพราะฉะนั้นข้อมูลจากตารางที่ 2.7-2.9 แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มียุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการที่ตอบสนองการเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล และยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน

ทั้งนี้ลักษณะของโครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล ได้แก่

1. โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
2. โครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรด้านภาษาอังกฤษ รวมถึงภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
3. โครงการส่งเสริมแลกเปลี่ยนนักศึกษา และการสนับสนุนการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน
4. กิจกรรมการเปิดโลกทัศน์นักศึกษาไทยสู่นักศึกษาอาเซียน

ในส่วนของโครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน ได้แก่

1. การส่งเสริมให้สัดส่วนอาจารย์ระดับปริญญาเอกสูงขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการโดยเฉพาะในระดับศาสตราจารย์ให้มากขึ้น
2. โครงการทุนวิจัยปริญญาเอก ทุนพัฒนาอาจารย์ และทุนสนับสนุนเพื่อผลิตงานวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย
3. โครงการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติในสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ต้องการของตลาดงานในอาเซียน
4. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสองภาษา
5. โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยและสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน
6. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
7. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นนานาชาติ
8. การจัดหาอาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญสูงมาสอน บรรยาย และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่อุดมศึกษาไทย และ/หรือทำวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา

ในขณะที่โครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน โครงการ/กิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ

1. การจัดการประชุมวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาคมอาเซียน
2. การให้บริการการศึกษาและฝึกอบรมทางวิชาการและวิชาชีพแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

1.3 สถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

เนื้อหาสาระในตอนนี้นำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ สภาพที่เป็นอยู่จริงของสถาบันอุดมศึกษาของสิงคโปร์ สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของสิงคโปร์ และสภาพการเตรียมความพร้อมในระดับนโยบายของสิงคโปร์ต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 สภาพที่เป็นอยู่จริงของสถาบันอุดมศึกษาของสิงคโปร์

(1) สถาบันอุดมศึกษา

สิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูง จากรายงานเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของ “World Economic Forum” พบว่าทั้งในปี ค.ศ. 2012 และ ค.ศ. 2013 ในภาพรวมของทุกดัชนี สิงคโปร์ยังคงรักษาตำแหน่งของอันดับที่สองซึ่งหากเปรียบเทียบในเรื่องของประสิทธิภาพของตลาดสินค้าและตลาดแรงงานได้รับการจัดเป็นอันดับหนึ่ง จากรายงานชี้ให้เห็นว่าการแข่งขันของสิงคโปร์นั้นมีพื้นฐานมาจากการมุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาซึ่งถ่ายทอดมาเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการฝึกหัดเมื่อไม่นานมานี้ซึ่งมีผลทำให้บุคลากรมีทักษะที่เป็นที่ต้องการสำหรับเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็ว (World Economic Forum, The Global Competitiveness Index 2012-2013 และ 2013-2014: Country Profile Highlights)

อย่างไรก็ดีจากการสำรวจและจัดอันดับสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของโลกโดย Times Higher Education World Universities Ranking 2011-2012 (Times Higher Education, 2012) มหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ที่ติด 200 อันดับแรกมีเพียงมหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้นโดย National University of Singapore (NUS) ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 40 และ Nanyang Technological University (NTU) อยู่ในอันดับที่ 169 เช่นเดียวกันกับการจัดอันดับโดย Quacquarelli Symonds (QS) World University Ranking 2011/2012 มีเพียงสถาบันของรัฐ คือ NUS และ NTU ที่ติด 200 อันดับแรก โดย NUS ติดอันดับที่ 28 และ NTU ติดอันดับที่ 58 (QS World University Ranking 2011/2012, 2012)

สิงคโปร์มีสถาบันการศึกษาที่เปิดให้บริการในระดับอุดมศึกษาอยู่ด้วยกันหลายแห่ง มีทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐ สถาบันการศึกษาของเอกชน และสถาบันการศึกษาของต่างชาติ โดยการจัดตั้งสถาบันสารพัดช่าง (Polytechnics) และมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์มีผลทำให้สิงคโปร์มีความเกี่ยวพันในระดับระหว่างประเทศ เช่น การเปิดโอกาสให้คนที่สำเร็จการศึกษาจากสิงคโปร์ได้ไปศึกษาต่างประเทศ หรือการเปิดให้ชาวต่างชาติได้เข้ามาศึกษาในสิงคโปร์ เป็นต้น

สถาบันระดับมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่

- National University of Singapore (NUS)
- Nanyang Technological University (NTU)
- Singapore Management University (SMU)
- Singapore Institute of Management (SIM)
- Singapore University of Technology and Design (SUTD) จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือจาก

Massachusetts Institute of Technology และ Zhejiang University

มหาวิทยาลัยเหล่านี้เป็นสถาบันการศึกษาที่สร้างบัณฑิตซึ่งมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับระหว่างประเทศ อีกทั้งยังให้โอกาสนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการวิจัยและทุนการศึกษา นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐดังกล่าวแล้ว ยังมี Singapore Institute of Technology (SIT) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2009 ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นใหม่โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐเพื่อมุ่งรองรับผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสารพัดช่างให้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น โดย SIT เป็นสถาบันการศึกษาที่ร่วมมือกับสถาบันสารพัดช่างและมหาวิทยาลัยต่างชาติ

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาต่างชาตียังมีบทบาทสำคัญในสิงคโปร์เช่นกันซึ่งสถาบันการศึกษาต่างชาติหลายแห่งได้จัดตั้งขึ้นในสิงคโปร์ เช่น

- INSEAD (Asia Campus)
- The University of Chicago Graduate School of Business
- S. P. Jain Center of Management, Singapore
- ESSEC Asian Center in Singapore
- DigiPen Institute of Technology
- University of Nevada Las Vegas Singapore (UNLV Singapore)

- German Institute of Science and Technology-TUM Asia (Technische Universität München)

- EDHEC Risk Institute-Asia
- New York University Tisch School of the Arts Asia
- James Cook University Singapore (JCU Singapore)
- Curtin University Singapore (Curtin Singapore)
- University of Adelaide, Ngee Ann-Adelaide Education Centre Pte Ltd (NAAEC)
- Temple University Singapore
- Cardiff Metropolitan University
- Queen Margaret University, Edinburgh

สถาบันการศึกษาของต่างชาติหลายแห่งแม้ไม่ได้จัดตั้งขึ้นในสิงคโปร์ แต่ได้ทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของสิงคโปร์ เช่น

- John Hopkins
- Georgia Institute of Technology
- Massachusetts Institute of Technology (MIT)
- The Wharton School of the University of Pennsylvania
- Design Technology Institute
- German Institute of Science and Technology
- Shanghai Jiao Tong University
- Stanford University
- Waseda University
- Indian Institute of Technology, Bombay
- New York University School of Law
- Cornell University
- Duke University

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ทำความร่วมมือทางการศึกษากับสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยในต่างประเทศไม่น้อยกว่า 16 สถาบัน (Council for Private Education, Singapore, 2011) เช่น

- University of St. Gallen (Switzerland)
- Beijing University for Chinese Medicine
- ESIEE (France)
- Australian National University
- University of Melbourne (Australia)
- University of Illinois Urbana-Champaign (USA)
- UCLA Anderson School of Management (USA)

- Ecole Supérieure d'Electricité (Supelec) (France)
- Peking University (China)
- Karolinska Institutet (Sweden)
- University of Basel (Switzerland)
- Technical University of Denmark
- King's College London
- Tsinghua University (China)
- Université Pierre Et Marie Curie
- Université Paris Sud
- French Grandes Écoles

สำหรับสถาบันการศึกษาที่เป็นโรงเรียนสารพัดช่างในสิงคโปร์ ได้แก่

- Nanyang Polytechnic (NYP)
- Ngee Ann Polytechnic (NP)
- Republic Polytechnic (RP)
- Singapore Polytechnic (SP)
- Temasek Polytechnic (TP)

ประเภทของหลักสูตรและสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์จำแนกได้ดังนี้

(1) โรงเรียนสารพัดช่างในสิงคโปร์ เปิดสอนในสาขาวิชาดังนี้

- Nanyang Polytechnic โดดเด่นในด้าน Business Management, Chemical and Life Sciences, Design, Engineering, Health Sciences และ Information Technology
- Ngee Ann Polytechnic เปิดสอนในด้าน Business and Accountancy, Engineering, Film and Media Studies, Health Sciences, Humanities, InfoComm Technology, Interdisciplinary Studies และ Life Sciences and Chemical Technology
- Republic Polytechnic สาขาที่เปิดสอน คือ Applied Sciences, Engineering, Information and Communications Technology, Sports, Health and Leisure และ Technology for the Arts
- Singapore Polytechnic มีชื่อเสียงทาง Business, Built Environment, Chemical and Life Sciences, Electrical and Electronic Engineering, Media and Info-Communication Technology, Mechanical and Manufacturing Engineering และ Singapore Maritime Academy
- Temasek Polytechnic เป็นที่นิยมในด้าน Applied Sciences, Business (Marketing, Accounting, Hospitality, Culinary), Design, Engineering และ Information Technology

(2) มหาวิทยาลัยในสิงคโปร์จัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา โดยสาขาวิชาที่เปิดสอนมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไป เช่น

- National University of Singapore เปิดสอนระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ สิ่งปลูกสร้างและอสังหาริมทรัพย์ บริหารธุรกิจ วิศวกรรมศาสตร์ คอมพิวเตอร์

ทันตแพทยศาสตร์ การออกแบบอุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อมศึกษา นิติศาสตร์ แพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ ดนตรี เกษศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

- Nanyang Technological University เปิดสอนระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาธุรกิจและบัญชี ศิลป การออกแบบและมีเดีย นิเทศศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

- Singapore Management University เปิดสอนระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี ธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ ระบบสารสนเทศ นิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

- Singapore University of Technology and Design เปิดสอนระดับปริญญาตรีสาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบอย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านวิศวกรรมระบบและการออกแบบ ด้านวิศวกรรม และเทคโนโลยีและการออกแบบระบบสารสนเทศ

- SIM University เปิดสอนในสาขาวิชาหลักด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ ธุรกิจ การพัฒนามนุษย์ และการบริการสังคม และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- มหาวิทยาลัยต่างชาติในสิงคโปร์ เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา เช่น James Cook University Singapore เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในด้านธุรกิจ การท่องเที่ยวและบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาและจิตวิทยา ซึ่งปริญญาที่ได้รับจะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับปริญญาที่ได้รับจาก James Cook University ในออสเตรเลีย

- มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้มีการปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร National University of Singapore โดยจัดโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาบังคับ และหมวดวิชา เลือกเสรี การให้นักศึกษาได้เรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปทำให้นักศึกษาได้มีความรู้ในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการและเป็นการบูรณาการความรู้ วิชาในหมวดนี้มีหลายวิชา เช่น วิชาการเมืองและการปกครองของ สิงคโปร์ วิชาความมั่นคงทางอาหารและความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งวิชาในแต่ละหมวดจะนำมาคำนวณเป็นผล การศึกษาในหลักสูตรนั้นๆ

- Nanyang Technological University ได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยให้นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่วิชาในหมวดวิชาบังคับ จำนวนประมาณร้อยละ 30.00 ของรายวิชาในหลักสูตร

ส่วนประเภทของหลักสูตรได้มีรูปแบบของหลักสูตรหลายลักษณะซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละมหาวิทยาลัย เช่น

- หลักสูตรปริญญาตรีเต็มเวลา (Full-time) ซึ่งโดยปกติจะใช้เวลาศึกษา 4 ปี ยกเว้นในบางสาขาวิชาที่ อาจใช้เวลาถึง 5 ปี เช่น แพทยศาสตร์

- หลักสูตรปริญญาตรีนอกเวลา (Part-time)

- หลักสูตรปริญญาตรี 2 ปริญญา (Double Degree Program หรือ Joint Degree Program) นักศึกษาจะได้รับปริญญา 2 สาขาวิชาเมื่อสำเร็จการศึกษา เช่น บริหารธุรกิจและนิติศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะใช้เวลาศึกษาประมาณ 5 ปี การจัดหลักสูตร 2 ปริญญาอาจจะเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยความร่วมมือระหว่าง 2 คณะในมหาวิทยาลัยเดียวกัน หรืออาจจะเป็นการจัดการหลักสูตรซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์และมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น National University of

Singapore ได้จัดหลักสูตร 2 ปริญญาพร้อมกับ Australian National University ออสเตรเลีย โดยนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาตรีศิลปศาสตร์จาก National University of Singapore และปรัชญามหาบัณฑิตจาก Australian National University

- หลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทต่อเนื่อง (Integrated Degree Program หรือ Concurrent Degree Program) เป็นหลักสูตรที่นักศึกษาจะได้รับปริญญาตรีและปริญญาโทหลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งโดยปกติจะใช้เวลาประมาณ 5 ปี การจัดหลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทต่อเนื่องอาจจะเป็นการจัดการเรียนการสอนระหว่างคณะในมหาวิทยาลัยเดียว เช่น National University of Singapore ได้มีหลักสูตรปริญญาตรีนิติศาสตร์ และปริญญาโทด้านนโยบายสาธารณะ การจัดการหลักสูตรประเภทนี้อาจจะเป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น Nanyang Technological University ได้ร่วมมือกับ Georgia Institute of Technology สหรัฐอเมริกาจัดหลักสูตรต่อเนื่องโดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมไฟฟ้า) จาก Nanyang Technological University และปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิศวกรรมไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์) จาก Georgia Institute of Technology

- หลักสูตรปริญญาโท 2 ปริญญา (Double Master Program) เป็นหลักสูตรที่นักศึกษาจะได้รับปริญญาโท 2 สาขาวิชาเมื่อสำเร็จการศึกษา เช่น National University of Singapore และ Georgia Institute of Technology สหรัฐอเมริการ่วมกันจัดหลักสูตรปริญญาโท 2 ปริญญา เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้จะได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (โลจิสติกส์) จาก National University of Singapore และปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิศวกรรมอุตสาหการ) จาก Georgia Institute of Technology

(2) ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา

อาจารย์มีความสำคัญต่อความโดดเด่นของมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นอาจารย์จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยจึงได้พยายามเพิ่มสัดส่วนของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก เช่น National University of Singapore ได้มีการพัฒนาคุณสมบัติของอาจารย์ ซึ่งเห็นได้จากสัดส่วนของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน เช่น ในปี พ.ศ. 2548 อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ร้อยละ 90.00 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกซึ่งเมื่อเทียบกับในปี พ.ศ. 2513 มีอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเพียงร้อยละ 50.00 เท่านั้น นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2546 สัดส่วนของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในคณะวิทยาศาสตร์ มีจำนวนร้อยละ 88.70 คณะศิลปศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีจำนวนร้อยละ 80.20 และคณะบริหารธุรกิจ มีจำนวนร้อยละ 79.80 ตามลำดับ แต่ในคณะแพทยศาสตร์ คณะการออกแบบและสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ มีสัดส่วนของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเพิ่มขึ้นทีละน้อยซึ่งเป็นเพราะลักษณะของการปฏิบัติทางวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม บุคลากรทางการศึกษาไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นชาวสิงคโปร์เท่านั้น สำหรับ National University of Singapore มีความหลากหลายทางเชื้อชาติของอาจารย์ เห็นได้จาก ในปี พ.ศ. 2540 อาจารย์เป็นชาวสิงคโปร์มีถึงร้อยละ 61.00 แต่ในปี พ.ศ. 2548 อาจารย์ที่เป็นชาวสิงคโปร์มีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 48.00 นอกจากนี้ เป็นอาจารย์ที่เป็นชาวมาเลเซีย อินเดีย จีน สหรัฐอเมริกา แคนาดา เป็นต้น การที่มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติได้สมัครเข้ามาเป็นอาจารย์ทำให้มีความหลากหลายและได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น (Mukherjee and Wong, 2011)

เมื่อบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะทำให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ในระดับแนวหน้า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจึงมีแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรของตน เช่น National University of Singapore ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะในช่วงประมาณ พ.ศ. 2533 มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการดังนี้ (Mukherjee and Wong, 2011)

- การเพิ่มเงินเดือนและค่าตอบแทน
- การเพิ่มทุนสนับสนุนการวิจัยและการให้อุปกรณ์เครื่องมือในการทำวิจัย
- การเลื่อนตำแหน่งและการขยายเวลาการเกษียณ
- การเพิ่มความยืดหยุ่นของเวลาในการทำงาน รวมถึงการลดชั่วโมงการสอนสำหรับผู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิจัยเพื่อจะได้ใช้เวลาในการทำวิจัย

National University of Singapore มีการให้ค่าตอบแทนค่อนข้างสูงเพื่อเป็นแรงจูงใจสำหรับบุคลากรซึ่งจะมีปรับค่าตอบแทนให้เป็นไปตามสภาพของเศรษฐกิจ การให้ค่าตอบแทนสูงนี้แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงการแข่งขันของมหาวิทยาลัยในระดับโลกและต้องการรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ (Mukherjee and Wong, 2011) อย่างไรก็ตามบุคลากรจะต้องได้รับการประเมินการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวิจัย ซึ่งประเมินจากการอ้างอิงใน Science Citation Index และ Social Sciences Citation Index รวมถึงการตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสาร (Mukherjee and Wong, 2011)

(3) นักศึกษา

โดยทั่วไปแล้วนักเรียนในสิงคโปร์ใช้เวลาเรียนระดับประถมศึกษาเป็นเวลา 6 ปี เพื่อที่จะสอบให้ผ่านการสอบไล่เพื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา จากนั้นจะต้องใช้เวลาเรียนอีก 4 หรือ 5 ปี ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นอยู่กับสายที่เลือกเรียน เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วนักเรียนจะต้องสอบให้ผ่านการทดสอบวัดคุณวุฒิที่ใช้ศึกษาต่อ เรียกว่า “Singapore-Cambridge General Certificate of Education Ordinary Level” (GCE ‘O’ Level) เพื่อเข้าไปศึกษาในสายสามัญในระดับเตรียมอุดมศึกษา (Pre University) สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรแบบวิทยาลัย 2 ปี (Junior College) แล้วจึงจะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป หากในกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่ต้องการศึกษาในสายสามัญก็สามารถเลือกศึกษาในสายเทคนิคและวิชาชีพขั้นสูงในโรงเรียนสารพัดช่าง (Polytechnic) หรือสถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technical Education) ซึ่งเป็นการศึกษาระดับอนุปริญญาโดยใช้เวลา 3 ปี หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญานี้แล้วก็ยังสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยได้เช่นกัน (Ministry of Education, Singapore, 2012)

การคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์จะพิจารณาจากผลการสอบหรือผลการศึกษาย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- ผลการสอบ Singapore-Cambridge General Certificate of Education Advance Level หรือเรียกโดยย่อว่า “GCE A Level”
- ผลการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนสารพัดช่าง หรือ
- ผลการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาสามัญที่เรียกว่า “International Baccalaureate”

ทั้งนี้การทดสอบ “GCE A Level” จะจัดขึ้นทุกปีโดยความร่วมมือระหว่าง “Singapore Examinations and Assessment Board” ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ และ “University of Cambridge Local Examination Syndicate” ของอังกฤษ (Singapore Examinations and Assessment Board, 2013) โดยผู้ที่เข้าทดสอบ “GCE A Level” จะเป็นนักเรียนที่ผ่านการศึกษาในระดับเตรียมอุดมศึกษา (นักเรียนที่ศึกษาในวิทยาลัย 2 ปี-Junior College) หรือนักเรียนจากโรงเรียนเทคนิคหรือสารพัดช่างซึ่งจะมีอายุประมาณ 18-19 ปี

ส่วน “International Baccalaureate” เป็นหลักสูตรการศึกษานานาชาติระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาสายสามัญและเป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ หลักสูตรนี้จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานที่เรียกว่า “International Baccalaureate Organization” ซึ่งโรงเรียนนานาชาติในหลายประเทศได้ใช้หลักสูตรนี้สำหรับการเรียนการสอน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้วยหลักสูตร “International Baccalaureate” ไม่ว่าจะจากประเทศใดก็ตามสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสิงคโปร์ได้เช่นกัน

สำหรับบุคคลที่ประสงค์จะศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์จะต้องยื่นใบสมัครพร้อมด้วยผลการสอบ “GCE A Level” หรือหลักฐานการศึกษาจากโรงเรียนสารพัดช่าง หรือผลการศึกษาตามหลักสูตร “International Baccalaureate” แล้วแต่กรณีไปยังมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้าศึกษา แต่ละมหาวิทยาลัยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับเข้าศึกษาต่อ เช่น ระดับคะแนนของ “GCE A Level” เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อจะมีระดับผลสอบตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด แต่ก็ไม่ได้เป็นการรับรองว่ามหาวิทยาลัยจะรับเข้าศึกษา ทั้งนี้การพิจารณารับเข้าศึกษานั้นมหาวิทยาลัยยังจะพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นด้วย เช่น ความโดดเด่นของผลการศึกษา สาขาวิชาที่ประสงค์จะเข้าศึกษา เป็นต้น โดยจะเปรียบเทียบกับผู้สมัครอื่นด้วย ในบางกรณีประสบการณ์การทำงานและความสำเร็จในด้านต่างๆ ก็อาจจะนำมาประกอบการพิจารณาด้วย (National University of Singapore, 2013) นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ในเรื่องผลการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยอาจกำหนดหลักเกณฑ์อื่นเพิ่มเติมด้วยก็ได้ เช่น SIM University กำหนดว่าผู้ที่ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 21 ปี และมีประสบการณ์การทำงานเต็มเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี (SIM University, 2013)

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งยังยอมรับวุฒิการศึกษาจากประเทศอื่นด้วย เช่น SIM University ยอมรับผลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของไทย ผลการศึกษาตามหลักสูตรของ “European Baccalaureate” หรือผลสอบ ‘A’ Level เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับชาวต่างชาติที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากสิงคโปร์ให้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสิงคโปร์ได้ สำหรับการเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของสิงคโปร์นั้นจะพิจารณาจากผลสำเร็จการศึกษาเดิมและระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษซึ่งในแต่ละมหาวิทยาลัยและคณะอาจจะมีหลักเกณฑ์รายละเอียดที่แตกต่างกันไป เช่น คณะนิติศาสตร์ของ National University of Singapore กำหนดว่าผู้ที่จะเข้าศึกษาระดับปริญญาโทจะต้องมีผลการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ดีและมีคะแนนสอบภาษาอังกฤษ IELTS ไม่น้อยกว่า 7 เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสิงคโปร์มีอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อยมา จากการสำรวจการศึกษาของประชากรสิงคโปร์โดยหน่วยงานด้านสถิติเมื่อ พ.ศ. 2553 พบว่าโดยทั่วไปประชากรมีระดับการศึกษาสูงขึ้นในระหว่างช่วง พ.ศ. 2543-2553 และจำนวนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น

เช่นกัน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.00 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 47.00 ในปี พ.ศ. 2553 (Singapore Department of Statistics, 2010) ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นเป็นนัยว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นและประชากรให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามการแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ค่อนข้างเป็นการแข่งขันที่สูง เนื่องจากไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถเข้าเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองต้องการได้ทั้งหมดโดยเฉพาะสาขาวิชาที่มีความต้องการสูง เช่น ผู้สมัครเข้าเรียนที่คณะแพทยศาสตร์ของ National University of Singapore มีจำนวนถึง 3,000 คน แต่มหาวิทยาลัยดังกล่าวสามารถรับเข้าศึกษาได้เพียง 300 คน เป็นต้น

นอกจากนี้จำนวนผู้เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่าโรงเรียนสารพัดช่างและมหาวิทยาลัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.00 ต่อปีตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2553 จำนวนของนักศึกษาในช่วง พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2553 มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2543 มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนในสถาบันสารพัดช่าง จำนวน 56,044 คน แต่ในปี พ.ศ.2553 มีจำนวน 80,900 คน ส่วนในมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียน จำนวน 37,648 คน ในปี พ.ศ. 2543 และ จำนวน 57,117 คน ในปี พ.ศ.2553 ดังตารางที่ 2.10

ตารางที่ 2.10 จำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ปี พ.ศ.	2543	2548	2549	2550	2551	2552	2553	อัตราเพิ่ม (%) (พ.ศ. 2543-2553)
จำนวนผู้ลงทะเบียน								
สารพัดช่าง	56,044	63,124	66,543	70,983	74,762	78,454	80,900	3.70
มหาวิทยาลัย	37,648	45,353	48,106	50,563	52,598	55,358	57,117	4.20
ผู้สำเร็จการศึกษา								
สารพัดช่าง	15,073	18,071	18,037	18,553	20,341	21,159	22,214	3.90
มหาวิทยาลัย (ปริญญาตรี)	9,406	10,309	10,710	11,493	11,772	12,258	12,796	3.10
ประกาศนียบัตร ชั้นสูง (Advanced Diploma)	1,298	1,303	1,070	995	1,152	1,765	1,766	3.10
ปริญญาชั้นสูง (Higher Degree)	3,614	5,250	5,084	5,568	5,935	6,371	6,794	6.30

ที่มา: Toh, 2012.

อย่างไรก็ตามสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาในสิงคโปร์ไม่เพียงเป็นสถาบันการศึกษาสำหรับประชากรสิงคโปร์เท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้คนต่างชาติเข้าศึกษาด้วย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2552-2555 มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่สมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีประมาณ 17,000 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์มีระบบในการคัดเลือกที่เข้มงวด โดยสัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติในระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2554 มีจำนวนร้อยละ 14.00 ของนักศึกษาทั้งหมด สำหรับในปีการศึกษา 2555 นักศึกษาต่างชาติมีจำนวนร้อยละ

16.00 ที่รับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (Ministry of Education, Singapore, 2011) สัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติมีจำนวนแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชาโดยเริ่มต้นจากร้อยละ 1.00 ที่เลือกศึกษาด้านแพทยศาสตร์และนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ได้รับความนิยมสูงมากสำหรับประชากรสิงคโปร์ จนกระทั่งร้อยละ 27.00 ที่เลือกศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ผลิตบัณฑิตให้กับอุตสาหกรรมสำคัญแต่กลับได้รับความนิยมไม่มากสำหรับประชากรสิงคโปร์ที่มีศักยภาพสูง (Ministry of Education, Singapore, 2012)

สัดส่วนของจำนวนนักศึกษาต่างชาติเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์ในการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ อย่างไรก็ตามสิงคโปร์มีนโยบายที่จะลดสัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ได้มีนโยบายต้องการลดจำนวนสัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติซึ่งมีประมาณ ร้อยละ 18.00 ให้เหลือประมาณร้อยละ 15.00 ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาสิงคโปร์ต้องการเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติให้มากขึ้น การที่สัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติลดลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้มีจำนวนนักศึกษาสิงคโปร์ที่จะรับเข้าศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การลดสัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติจะทำให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างนักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาสิงคโปร์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา นักศึกษาต่างชาติมีความสำคัญต่อระบบการศึกษาเพราะนักศึกษาต่างชาติทำให้เกิดความหลากหลายและความมีสีสันในมหาวิทยาลัย รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสของนักศึกษาสิงคโปร์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและประสบการณ์กับนักศึกษาต่างชาติโดยเฉพาะกับนักศึกษาต่างชาติที่มาจากภูมิภาคเอเชีย การที่นักศึกษาสิงคโปร์ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวนี้จะช่วยในการเตรียมพร้อมสำหรับตลาดแรงงานในยุคโลกาภิวัตน์ (Ministry of Education, Singapore, 2012)

(4) ค่าใช้จ่าย ทุนการศึกษา และความช่วยเหลือทางการเงินในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

อัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถาบันการศึกษา โดยรัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้เงินอุดหนุนหรือที่เรียกว่า “Tuition Grant Scheme” (TGS) สำหรับค่าธรรมเนียมการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาบางส่วน ซึ่งเงินอุดหนุนนี้เริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. 2523 เป็นการให้เงินอุดหนุนสำหรับค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ค่อนข้างสูง นักเรียนหรือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาในระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรสามารถสมัครขอรับสิทธิเงินอุดหนุนนี้ได้ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาชาวสิงคโปร์หรือชาวต่างชาติ ในกรณีที่นักศึกษาคนใดไม่ได้สมัครขอรับสิทธิเงินอุดหนุนก็ต้องชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาเต็มจำนวนโดยทั่วไปแล้วนักศึกษาต่างชาติจำนวนไม่มากที่จะต้องชำระค่าธรรมเนียมเต็มจำนวน ส่วนมากจะได้รับสิทธิเงินอุดหนุน (Ministry of Education, Singapore, 2011)

สำหรับสถาบันการศึกษาที่มีเงินอุดหนุนมีเพียงบางสถาบัน ได้แก่

- Institute of Technical Education
- LASALLE College of the Arts
- Nanyang Academy of Fine Arts
- Nanyang Polytechnic
- Nanyang Technological University
- National University of Singapore

- Ngee Ann Polytechnic
- Republic Polytechnic
- Singapore Institute of Technology
- Singapore Management University
- Singapore Polytechnic
- Singapore University of Technology and Design
- Temasek Polytechnic

สำหรับนักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาที่เป็นผู้อยู่อาศัยถาวร (Permanent Residents) ที่ได้สิทธิเงินอุดหนุนดังกล่าวจะต้องทำสัญญาผูกพันโดยต้องทำงานในสิงคโปร์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีหลังจากสำเร็จการศึกษาเพื่อเป็นการชดเชยเงินอุดหนุน (Ministry of Education, Singapore, 2009)

นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมการศึกษาซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัยแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่ศึกษาอีกด้วย โดยปกติแล้วค่าธรรมเนียมการศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และพยาบาลศาสตร์จะสูงกว่าในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ดังตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 ตัวอย่างค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับปริญญาตรี (ในบางสาขาวิชา) ของ National University of Singapore ประจำปีการศึกษา 2556-2557

คณะ	ค่าธรรมเนียม เต็มจำนวน (เหรียญสิงคโปร์ ต่อ 1 ปีการศึกษา)	ค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ได้รับสิทธิ Tuition Grant Scheme		
		นักศึกษาสิงคโปร์	นักศึกษาที่เป็น ผู้อยู่อาศัยถาวร	นักศึกษาต่างชาติ
แพทยศาสตร์	123,050	23,050	32,250	46,100
ทันตแพทย์	123,050	23,050	32,250	46,100
วิศวกรรมศาสตร์	35,750	7,650	10,700	15,300
คอมพิวเตอร์	35,750	7,650	10,700	15,300
นิติศาสตร์	32,500	10,800	15,100	21,600
บริหารธุรกิจ	30,300	8,950	12,550	17,900
ศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์	27,900	7,650	10,700	15,300

ที่มา: National University of Singapore, 2013.

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างของค่าธรรมเนียมการศึกษาข้างต้นจะพบว่าปัจจุบัน National University of Singapore ได้มีการปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นสำหรับนักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาที่เป็นผู้อยู่อาศัยถาวรที่ได้รับสิทธิเงินอุดหนุน กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2556-2557 นักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาที่เป็นผู้อยู่อาศัยถาวรจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาสูงกว่านักศึกษาชาวสิงคโปร์ถึงร้อยละ 100.00 และร้อยละ 40.00 ตามลำดับ สัดส่วนค่าธรรมเนียมการศึกษานี้ได้มีการปรับเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ มากกว่าปีก่อนซึ่งในปีการศึกษา 2555-2556 นักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาที่เป็นผู้อยู่อาศัยถาวรจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาสูงกว่านักศึกษาชาวสิงคโปร์ถึงร้อยละ 84.00 และร้อยละ 32.00 ตามลำดับ ส่วนในปีการศึกษา 2554-2555 นักศึกษาต่างชาติ

และนักศึกษาที่เป็นผู้อาศัยถาวรจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาสูงกว่านักศึกษาชาวสิงคโปร์ถึงร้อยละ 72.00 และร้อยละ 26.00 ตามลำดับ (National University of Singapore, 2013) นอกเหนือจากนั้นแล้วยังมีมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่ปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาให้สูงขึ้นเช่นกัน เช่น Nanyang Technological University เป็นต้น อย่างไรก็ตามการปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาให้สูงขึ้นไม่มีผลกระทบต่อการลดจำนวนของนักศึกษาต่างชาติมากนัก เพราะค่าธรรมเนียมการศึกษาของมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ยังต่ำกว่าค่าธรรมเนียมการศึกษาในสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย นักศึกษาต่างชาติยังคงเข้ามาศึกษาในสิงคโปร์ (Zainal and Vijay, 2010)

นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการศึกษาแล้ว นักศึกษาจะต้องชำระค่าธรรมเนียมอื่น เช่น ค่าธรรมเนียมการสอบ ค่าสมัครนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งค่าธรรมเนียมเหล่านี้เป็นจำนวนเงินไม่มากเมื่อเทียบกับค่าธรรมเนียมการศึกษา สำหรับนักศึกษาต่างชาติจะมีค่าครองชีพซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่ม เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าเดินทาง ค่าเสื้อผ้า ค่าโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ค่าหนังสือและเครื่องเขียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกันสุขภาพ และค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่นๆ เป็นต้น โดยนักศึกษาต่างชาติจะมีค่าครองชีพเฉลี่ย 700-2,000 เหรียญสิงคโปร์ต่อคนต่อเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิถีการใช้ชีวิตของแต่ละคนด้วย (Council for Private Education, Singapore, 2013)

สำหรับทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางการเงินระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์นั้น นักศึกษาสิงคโปร์และนักศึกษาต่างชาติสามารถมีสิทธิได้รับทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับการศึกษา ในปีการศึกษา 2553 นักศึกษาชาวสิงคโปร์ จำนวนประมาณ 30,000 คนได้รับทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางการเงินในการศึกษาระดับปริญญาตรี (Ministry of Education, Singapore, 2011) ทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางการเงินนี้จะมอบให้ทั้งนักศึกษาใหม่ที่เพิ่งเข้าศึกษาในปีแรกและนักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่โดยแหล่งทุนอาจมาจากมหาวิทยาลัย องค์กรต่างๆ และหน่วยงานของรัฐ

กรณีของ Nanyang Technological University ได้ให้ทุนการศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีแหล่งทุนจากหลายแห่ง เช่น

- Nanyang Scholarship
- College Scholarship
- ASEAN Undergraduate Scholarship
- NTU Science and Engineering Undergraduate Scholarship
- The KhooTeckPuat Scholarship
- Alumni Scholarship
- China Precision Scholarship
- CJ KohScholarship
- Columbia Investment Partners Scholarship
- Ernst and Young Scholarship
- Hee Chong Meo Scholarship Fund
- Hi-P International Limited Scholarship
- IAI Asia Scholarship

- Indeco Scholarship/Indeco Sports Scholarship
- Isetan Foundation Scholarship
- KhooTeckQuee Scholarship
- Max Lewis Scholarship
- Meinhardt Scholarship
- Micron Foundation Scholarship
- Mitsubishi Corporation International Scholarship
- Molex Scholarship
- Monetary Authority of Singapore Scholarship
- NexiaTs Public Accounting Corporation Scholarship
- NORDEN Shipping Scholarship
- NTU Class of 1985 Scholarship
- PowerSeraya Scholarships
- Professional Engineers Board Scholarship
- RH Scholarship
- Shanghai Book Company Scholarship
- Singapore Chinese Chamber of Commerce & Industry (SCCCI) Business Scholarship/
Chinese Studies Scholarship
- Tan GukEng Scholarship
- Tan Sri DrRunme Shaw Scholarship
- Tan Sri Dr Tan Chin Tuan Scholarship
- Tan Teo Scholarship
- Tanlaw Foundation Scholarship
- The Regency Steel Asia Pte Ltd Fund
- Thye Hong Scholarship
- WeR1 Scholarship
- WohHup Endowed Scholarship

นอกจากนี้นักศึกษาระดับปริญญาตรียังสามารถขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่การขอรับทุนได้ด้วยซึ่งความช่วยเหลือทางการเงินมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเช่น เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา เงินกู้ยืมเพื่อค่าธรรมเนียมการศึกษา เป็นต้น สำหรับ Nanyang Technological University ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เช่น

- เงินกู้ยืมเพื่อค่าธรรมเนียมการศึกษา (Tuition Fee Loan) นักศึกษาปริญญาตรีสิงคโปร์ ผู้อยู่อาศัยถาวร และต่างชาติสามารถกู้ยืมเงินได้เพื่อนำไปชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา การให้กู้ยืมเงินนี้จะไม่พิจารณาถึงรายได้ของครอบครัวของนักศึกษา

- เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย (NTU Study Loan) มีลักษณะคล้ายกับเงินกู้ยืมเพื่อค่าธรรมเนียมการศึกษา แต่เงินกู้ยืมนี้สามารถนำไปใช้ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าครองชีพ นักศึกษาปริญญาตรีสิงคโปร์ ผู้อยู่อาศัยถาวร และต่างชาติสามารถกู้ยืมเงินได้

- การทำงานในมหาวิทยาลัย (Work Study Scheme) มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้นักศึกษาที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือทางการเงินได้มีโอกาสดำเนินงานในมหาวิทยาลัยซึ่งจะได้รับค่าจ้างตอบแทน นักศึกษาปริญญาตรีที่ศึกษาเต็มเวลาและไม่ได้ทำงานอื่นสามารถสมัครเพื่อทำงานได้

- เงินกู้ยืมสำหรับคอมพิวเตอร์ (PC Loan) เป็นเงินที่ให้อืมโดยไม่คิดดอกเบี้ยเพื่อใช้ซื้อคอมพิวเตอร์จากผู้ขายที่มหาวิทยาลัยกำหนด

- เงินช่วยเหลือเร่งด่วนและฉุกเฉิน (Emergency and Urgent Needs) เป็นเงินที่ให้กับนักศึกษาเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนหรือฉุกเฉินในการใช้เงิน เช่น ครอบครัวต้องขาดรายได้เนื่องจากการเจ็บป่วยของผู้ปกครอง เป็นต้น

(5) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

ภาษาหลักที่ใช้ในการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ คือ ภาษาอังกฤษ ดังจะเห็นได้จาก National University of Singapore กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการเรียนการสอน ผู้สมัครเข้าเรียนอาจจะถูกขอให้แสดงหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ นักศึกษาที่ได้รับการตอบรับเข้าศึกษาอาจจะต้องเข้ารับการทดสอบระดับความรู้ภาษาอังกฤษ (Qualifying English Test) ที่จัดสอบโดยสถาบันภาษา (Centre for English Language Communication) หรือที่ Singapore Management University ก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการเรียนการสอน หากนักศึกษาเป็นนักศึกษาต่างชาติจะต้องแสดงหลักฐานที่แสดงถึงระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยจะต้องมีระดับผลการสอบ TOEFL หรือ IELTS ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด (National University of Singapore, 2013)

การจัดการเรียนการสอนโดยปกติจะเป็นการให้นักศึกษาได้เข้าเรียนในชั้นเรียนซึ่งมหาวิทยาลัยจะใช้เทคโนโลยีช่วยเสริมและประกอบการเรียนการสอน โดยเฉพาะการใช้ระบบการเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถส่งเนื้อหาให้กับผู้เรียนได้โดยง่าย เช่น ระบบ eLearn ของ Singapore Management University ผ่าน <https://elearn.smu.edu.sg/?logout=1> ผู้เรียนสามารถส่งงานที่ได้รับมอบหมายผ่านระบบ e-Learning ให้กับผู้สอนได้โดยตรง ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนระหว่าง 2 ฝ่าย นอกจากนี้การประชุมทางจอภาพ (Video Conferencing) มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน โดยผู้สอนและนักศึกษาสามารถมีปฏิสัมพันธ์และส่วนร่วมในการเรียน และยังสามารถถ่ายทอดถึงเนื้อหาสาระของการบรรยาย เอกสารหรือภาพประกอบการสอนด้วย

ภาพจาก <https://elearn.smu.edu.sg/?logout=1>

อย่างไรก็ตามด้วยเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล (Distance Learning) ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นักศึกษาไม่จำเป็นต้องมาเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัย เช่น SIM University ได้จัดให้มีการเรียนการสอนผสมระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับการเรียนออนไลน์ นักศึกษาสามารถใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น มัลติมีเดีย เอกสารออนไลน์ อีเมล และอภิปรายออนไลน์ ในการเรียนของตนเอง นอกจากนี้นักศึกษายังสามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนได้ด้วยซึ่งทำให้สามารถซักถามหรืออภิปรายกับผู้สอนหรือเพื่อนนักศึกษาได้เป็นการส่วนตัว นักศึกษาที่เรียนวิชาที่เป็นวิชาออนไลน์สามารถเรียนได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่โดยไม่ต้องเข้าเรียนในชั้นเรียน

ภาพจาก <http://www.unisim.edu.sg/Why%20UniSIM/Pages/Flexible-Learning.aspx>

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ 2 แห่ง คือ National University of Singapore และ Nanyang Technological University ได้มีความร่วมมือกับ Massachusetts Institute of Technology สหรัฐอเมริกา ก่อตั้งเป็นพันธมิตรทางการศึกษาและวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาภายใต้ชื่อ “Singapore-MIT Alliance” (SMA) และได้มีการใช้การประชุมทางจอภาพในการเรียนการสอนจากมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง

ภาพจาก <http://web.mit.edu/sma/about/edtech/index.htm>

ทั้งนี้ Singapore-MIT Alliance ได้จัดให้มีการเรียนการสอนในสาขาวิชา ดังนี้

- Advanced Materials for Micro-and Nano-Systems (AMM&NS)
- Chemical and Pharmaceutical Engineering (CPE)
- Computation and Systems Biology (CSB)
- Computational Engineering (CE)
- Manufacturing Systems and Technology (MST)

(6) การจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

ในปีงบประมาณ 2555 รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดสรรงบประมาณให้แก่กระทรวงศึกษาธิการเป็นจำนวน 10,600 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ ซึ่งงบประมาณจำนวนนี้ได้จัดสรรให้กับสถาบันการศึกษาเพื่อดำเนินการดังนี้

- 5,300 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับการดำเนินการในโรงเรียนและสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และวิทยาลัย 2 ปี

- 2,600 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่ National University of Singapore (NUS), Nanyang Technological University (NTU), Singapore Management University (SMU), Singapore University of Technology and Design (SUTD), SIM University (Uni SIM) และ Singapore Institute of Technology (SIT)

- 500 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับการดำเนินการของสถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technical Education)

ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การช่วยให้ประชากรสิงคโปร์ได้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการและความถนัด โดยสถานศึกษาต่างๆ ตั้งแต่โรงเรียน สถาบันเทคโนโลยี โรงเรียนสารพัดช่างและมหาวิทยาลัยจะเป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และดำรงชีวิตซึ่งเป้าหมายประการหนึ่งในปีงบประมาณ 2555 คือ การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการต่อ ถือเป็นการลงทุนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรักษาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้ประชากรสิงคโปร์สามารถเข้าถึงการศึกษาและจะทำให้ประชากรสิงคโปร์มีความรู้และทักษะที่ก้าวทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงได้

สำหรับในปีงบประมาณ 2556 กระทรวงศึกษาธิการได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 11,600 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ โดยกระทรวงได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาดังนี้ (Singapore Budget, Government of Singapore, 2013)

- 5,600 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับการดำเนินการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาแบบพิเศษ และสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และวิทยาลัย 2 ปี

- 5,100 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 4 แห่ง ได้แก่ The Singapore Institute of Technology, SIM University, The five Polytechnics, The Institute of Technical Education (ITE) และสถาบันศิลปะ (Tertiary Arts Institutions) 2 แห่ง

(7) บทบาทขององค์กรกำกับดูแลสถาบันระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

แผนกการอุดมศึกษา (Higher Education Division) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการถือเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เช่น สถาบันเทคโนโลยี โรงเรียนสารพัดช่าง และมหาวิทยาลัย รวมถึงกำกับดูแลการจดทะเบียนโรงเรียนเอกชนอีกด้วย

สำหรับการกำกับดูแลในส่วนของมหาวิทยาลัยนั้น แผนกการอุดมศึกษาทำหน้าที่กำกับดูแลมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่

- National University of Singapore
- Nanyang Technological University.

- Singapore Management University
  - Singapore University of Technology and Design
- นอกจากนี้ยังกำกับดูแลสถาบันการศึกษาที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ซึ่งได้แก่

- SIM University
  - Singapore Institute of Technology
  - LASALLE College of the Arts
  - Nanyang Academy of Fine Arts
- ทั้งนี้หน่วยงานภายใต้แผนกการอุดมศึกษา ประกอบด้วย
- กลุ่มงานด้านนโยบาย (Policy Section)
  - สำนักงานการฝึกอบรมและเรียนรู้ต่อเนื่อง (Continuing Education and Training Office)
  - กลุ่มงานวิจัยทางวิชาการ (Academic Research Section)
  - กลุ่มงานด้านโรงเรียนเอกชน (Private Schools Section)
  - กลุ่มงานด้านการเงิน (Finance Section)
  - กลุ่มงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอุดมศึกษา (Higher Education Quality Assurance

Section)

- กลุ่มงานด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Section)
- กลุ่มงานด้านอำนวยการ (Operations Section)

(8) การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยได้กำหนดกรอบการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งได้นำมาใช้ครั้งแรกกับมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2547 และโรงเรียนสารพัดช่างในปี พ.ศ. 2549 รอบของกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา คือ 5 ปี

วัตถุประสงค์ของกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

- เพื่อให้คุณภาพของสถาบันการศึกษาโดยรวมดีขึ้น และสนับสนุนให้มีแนวปฏิบัติที่ดีในระดับสถาบัน
- เพื่อให้มั่นใจว่าระบบและโครงสร้างของสถาบันการศึกษาอยู่ในแนวทางที่จะสามารถบรรลุพันธกิจที่กำหนดไว้
- เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันการศึกษาได้นำเงินสนับสนุนที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการไปใช้ในการให้การศึกษามีคุณภาพ

กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสิงคโปร์มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายในสถาบันการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เป็นการจัดอันดับหรือเปรียบเทียบสถาบันการศึกษาโดยตรง การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาที่ได้รับงบประมาณจากรัฐไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือโรงเรียนสารพัดช่างจะมีส่วนที่คล้ายคลึงกันในการประกันคุณภาพในส่วนของการบริหารจัดการและความเป็นผู้นำ การจัดการและการวางแผนยุทธศาสตร์การเรียนการสอนและการให้บริการ

อย่างไรก็ตามการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยจะเน้นเกี่ยวกับการวิจัยในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในขณะที่การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสารพัดช่างจะเน้นที่ความเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกัน

ขั้นตอนของการดำเนินการจัดทำประกันคุณภาพการศึกษาเริ่มต้นจากการประเมินตนเอง การประเมินจากคณะกรรมการภายนอกและการพัฒนา สำหรับการประเมินตนเองนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-assessment Report) เพื่อให้คณะกรรมการภายนอกที่แต่งตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณา รายงานการประเมินตนเองนี้เป็นการประเมินถึงเป้าหมายที่ได้บรรลุและการดำเนินการตามดัชนีชี้วัด (Performance Indicators) เพื่อระบุถึงจุดแข็งและจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงของสถาบันตนเอง หลังจากที่ได้จัดทำรายงานการประเมินตนเองแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบจากภายนอกจะพิจารณารายงานนี้และจะชี้ถึงแนวปฏิบัติที่ดีของสถาบันและให้คำแนะนำ จากนั้นคณะกรรมการจะรายงานต่อไปยังกระทรวงศึกษาธิการ ขั้นตอนสุดท้าย คือ สถาบันการศึกษาจะนำเสนอโครงการปรับปรุงคุณภาพ (Quality Improvement Project) ตามที่คณะกรรมการจากภายนอกได้ให้คำแนะนำต่อกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงศึกษาธิการจะให้เงินสนับสนุน (Quality Fund) เพื่อเป็นแรงจูงใจให้สถาบันการศึกษานั้นได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถาบันการศึกษามีหน้าที่รายงานความก้าวหน้าในโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต่อกระทรวงศึกษาธิการ (SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development-SEAMEO RIHED, 2009)

มหาวิทยาลัยต่างๆ ของสิงคโปร์จัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น SIM University จัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีการประเมินคุณภาพการศึกษาจากทั้งภายในและภายนอก หลักสูตรทุกหลักสูตรจะได้รับการกำกับดูแลโดยคณะกรรมการวิชาการ (Academic Boards) ซึ่งจะดูแลตั้งแต่หลักสูตรนักศึกษา การวัดผลการเรียนและการสอบ ตลอดจนการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ส่วนกลไกการตรวจสอบจากภายนอกจะมีคณะกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอก (External Academic Audit) ซึ่งจะแต่งตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการการศึกษานานาชาติ (SIM International Academic Panel) คณะกรรมการคุณภาพการศึกษา (SIM Academic Quality Panel) รวมถึงคณะกรรมการประเมินคุณภาพที่แต่งตั้งขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ (SIM University, 2013)

1.3.2 สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาของสิงคโปร์

รายงานวิจัยเรื่อง “Developing Singapore's Education Industry” ซึ่งจัดทำโดย “Education Workgroup” โดยมี Professor Arnoud De Meyer เป็นประธานคณะทำงาน ได้มีการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ดังนี้ (Education Workgroup, 2003)

จุดแข็ง (Strengths)

- ความมีชื่อเสียงด้านการศึกษาของระบบการศึกษาที่ได้พัฒนาอย่างดี
- สภาพของสังคมในสิงคโปร์มีความปลอดภัย มีความหลากหลาย และผสมผสานระหว่างความเป็นตะวันออกและตะวันตก

- เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีสถาบันการศึกษาจากต่างประเทศ เช่น INSEAD, Georgia Tech, University of Chicago
- การใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอนและการสื่อสารซึ่งเป็นภาษาสากล
- การมีต้นทุนที่แข่งขันได้กับประเทศอื่นๆ เช่น ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร หรือสหรัฐอเมริกา
- มีแรงดึงดูดสำหรับนักเรียนที่ต้องการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ
- ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้มีนักศึกษาจากอินเดียและจีนเดินทางเข้ามาศึกษาในสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก

จุดอ่อน (Weaknesses)

- ยังมีจำนวนผู้สอนที่มีคุณภาพไม่เพียงพอ
- ที่ดินมีราคาสูงทำให้สถาบันการศึกษามีต้นทุนของการศึกษาที่สูงมากขึ้นและต้นทุนการศึกษานี้ทำให้ค่าธรรมเนียมการศึกษาแพงขึ้นสำหรับสถาบันการศึกษาที่ต้องการเปิดวิทยาเขตของตนเอง
- ขาดแคลนที่พักที่มีราคาไม่แพง
- การให้โควตาสำหรับนักเรียนในมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ในบางสาขาวิชา เช่น กฎหมาย แพทย ศาสตร์
- ความพยายามของสถาบันการศึกษาท้องถิ่นของสิงคโปร์ในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและยังไม่มีความร่วมมือระหว่างกันเอง
- ความยากในการได้รับวีซ่า Student Pass

โอกาส (Opportunities)

- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่มาจากการศึกษาในประเทศที่เป็นที่นิยมที่ให้บริการการศึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติอยู่ระหว่างร้อยละ 0.50 ถึง 5.50 เช่น ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาซึ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจสิงคโปร์
- ตลาดโลกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (เฉพาะการเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศเท่านั้น) มีมูลค่าประมาณ 3 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ลงทะเบียนเรียนในระดับอุดมศึกษาในปี ค.ศ. 1996 ประมาณ 1.6 ล้านคน ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.00 ต่อปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1970 และร้อยละ 45.00 ของจำนวนนักศึกษาดังกล่าวมาจากจีน เกาหลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย และอินเดียซึ่งถือเป็นประเทศสำคัญที่เป็นแหล่งที่มาของนักศึกษาต่างชาติ
- ความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากนักศึกษาชาวเอเชียโดยเฉพาะจากจีน เกาหลี และญี่ปุ่น ที่ต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับการศึกษาต่างๆ เช่น ด้านภาษาอังกฤษ การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

อุปสรรค (Threats)

- ความมีชื่อเสียงของคู่แข่งและคุณภาพของสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่เป็นที่รับรู้โดยเฉพาะในประเทศที่ได้รับความนิยมด้านการศึกษา เช่น ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร
- กฎเกณฑ์หรือระเบียบเกี่ยวกับด้านการศึกษาที่ไม่มากในประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย ทำให้มีสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนที่หลากหลายซึ่งทำให้เกิดการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ
- การฝึกงานและโอกาสในการได้งานหลังจากสำเร็จการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติในประเทศอื่นๆ ในขณะที่นักศึกษาต่างชาติส่วนมากต้องกลับประเทศของตนหลังจากสำเร็จการศึกษา

- องค์กรที่ทำการตลาดเพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติในประเทศอื่นได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น British Council และ IDP Australia

1.3.3 สภาพการเตรียมความพร้อมในระดับนโยบายของสิงคโปร์ต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน

สิงคโปร์มีความเชื่อว่าทรัพยากรบุคคล คือ กลไกหลักในการพัฒนาประเทศและการที่เศรษฐกิจของประเทศจะเจริญรุ่งเรืองได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขีดความสามารถหรือศักยภาพของทรัพยากรบุคคล เหล่านั้น ดังนั้นรัฐบาลสิงคโปร์จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคล จากแนวคิดดังกล่าวรัฐบาลสิงคโปร์จึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการศึกษาในประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเริ่มแรกมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาที่จะผลิตบุคลากรซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ และต่อมาเมื่อการค้าและบริการระหว่างประเทศเปิดกว้างมากขึ้น รัฐบาลสิงคโปร์จึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในทวีปเอเชีย และได้พยายามพัฒนาการบริการทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ซึ่งมีชื่อเสียงในเรื่องการศึกษา เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปไม่ว่าจะเป็นเยอรมนี หรือฝรั่งเศส ส่งผลให้การศึกษาของสิงคโปร์มีการวางระบบไว้เป็นอย่างดี กล่าวคือ แบ่งระดับการศึกษาออกเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Primary Education) การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education) และการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อหลักในการเรียนการสอน แต่ด้วยความที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีประชากรหลายเชื้อชาติ รัฐบาลสิงคโปร์จึงมีนโยบายสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนแบบสองภาษาเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนและใช้ภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับภาษาอื่นๆ ที่เป็นภาษาหลักของประชากรแต่ละเชื้อชาติ เช่น ภาษาจีนกลาง ภาษามาเลย์ และภาษาทมิฬ (Ministry of Education, Singapore, 2012)

ความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศสิงคโปร์นั้นได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการการศึกษา ระดับอุดมศึกษา คือ รัฐบาลได้มีนโยบายเกี่ยวกับการศึกษามาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งจะได้กล่าวต่อไป แม้สิงคโปร์จะไม่ผูกพันตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ตาม แต่นโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเหล่านี้ส่งผลให้สิงคโปร์มีความพร้อมในการจัดการการศึกษา ระดับอุดมศึกษาและมีความพร้อมในการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา

ตอนที่ 2 การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา

การนำเสนอเนื้อหาในตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ การเปิดเสรีภาคบริการ และการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเปิดเสรีภาคบริการ

การค้าบริการมีลักษณะเฉพาะต่างจากการค้าสินค้าหลายประการ กล่าวคือ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangibility) และไม่อาจสัมผัสก่อนที่จะมีการซื้อขายเกิดขึ้น มีลักษณะที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ (Inseparability) นั้นหมายถึง การผลิตและการบริโภคจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้ (Perishability) ไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของได้ (Non-ownership) มีความไม่คงที่ (Heterogeneity) เนื่องจากการบริการแต่ละแบบขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ มีรูปแบบที่แตกต่าง (Differentiation) เพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของลูกค้าที่แตกต่าง ต้องมีความรวดเร็วและความน่าเชื่อถือ เนื่องจากการบริการมักจะขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ จึงเป็นการยากที่จะผ่านคนกลางดังเช่นกรณีของกระบวนการสินค้า (วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555) ดังนั้นการค้าบริการข้ามแดนจึงเป็นการยากสำหรับผู้ประสงค์จะค้าบริการในต่างแดน ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบ ภาษา วัฒนธรรม สังคม หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การเจรจาการค้าภาคบริการจึงถือเป็นประเด็นในเวทีระหว่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศนั้นมีสิทธิในการเข้าไปลงทุนการค้าบริการได้ในลักษณะเดียวกันกับคนชาตินั้นๆ เอง ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการเจรจาเปิดเสรีภาคบริการ อันได้แก่ การเจรจาเพื่อยกเลิกข้อกีดขวางหรืออุปสรรคที่มีต่อการค้าบริการในทุกรูปแบบของการค้าบริการระหว่างประเทศ ได้แก่ อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด (Market Access)¹ และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)²

¹ กฎ ระเบียบ หรือเงื่อนไขต่างๆ ที่ประเทศสมาชิกกำหนดขึ้นอันเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาประกอบธุรกิจและให้บริการของผู้ให้บริการต่างชาติ โดยในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services - GATS) ได้กำหนดข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดไว้ 6 ประการ ได้แก่ (1) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการซึ่งอาจอยู่ในรูปของโควตา การผูกขาดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น การออกใบอนุญาตสำหรับการจัดตั้งศูนย์การค้ารายใหม่ขึ้นอยู่กับ การทดสอบความเป็นทางเศรษฐกิจ (Economic needs test) ซึ่งจะพิจารณาจากความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น (2) ข้อจำกัดเกี่ยวกับมูลค่ารวมของธุรกรรมการค้าบริการหรือสินทรัพย์ในรูปของโควตา หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น จำกัดมูลค่าธุรกรรมของสาขาของธนาคารต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละของทรัพย์สินในประเทศทั้งหมดของทุกสาขารวมกัน (3) ข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนทั้งหมดของการประกอบการหรือปริมาณผลผลิตที่ได้จากบริการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น จำกัดจำนวนภาพยนตร์ต่างชาติที่เข้าฉาย เป็นต้น (4) ข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนทั้งหมดของบุคคลธรรมดาที่อาจจ้างในสาขาบริการใดโดยเฉพาะในรูปของโควตา หรือเงื่อนไขการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น จำกัดจำนวนแรงงานต่างชาติในบริษัทต้องไม่เกินจำนวนที่กำหนด เป็นต้น (5) มาตรการซึ่งจำกัดหรือกำหนดประเภทเฉพาะของการจัดตั้งธุรกิจ เช่น กำหนดว่าต้องมีการร่วมทุนกับคนในชาติจึงจะสามารถจัดตั้งธุรกิจได้ และ (6) ข้อจำกัดในการเข้าร่วมทุนของต่างชาติในรูปของการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติ เช่น สัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศต้องไม่เกินร้อยละ 49.00 เป็นต้น

² การให้การปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการต่างชาติทัดเทียมกับบริการหรือผู้ให้บริการซึ่งเป็นคนชาติตน ดังนั้นข้อจำกัดในการให้ปฏิบัติเยี่ยงคนชาติมักเป็นกฎระเบียบที่มีการเลือกปฏิบัติ คือ ให้การปฏิบัติต่อต่างชาติด้อยกว่าคนในชาติของตน เช่น

รวมถึงกฎระเบียบภายใน (Domestic Regulation) เพื่อให้ประเทศสมาชิกตามข้อตกลงระหว่างประเทศได้มีโอกาสโดยเท่าเทียมกันในการค้าสินค้าและบริการเพื่อสร้างตลาดเสรีนั่นเอง

อย่างไรก็ตามในระดับการค้าภาคบริการระหว่างประเทศได้มีการกำหนดกติกาที่สำคัญไว้ ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงหลักการการเปิดเสรีภาคบริการระดับพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลกซึ่งเป็นข้อตกลงด้านการค้าบริการหลักที่สำคัญ และการเปิดเสรีภาคบริการระดับภูมิภาคภายใต้กรอบของอาเซียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.1.1 การเปิดเสรีภาคบริการระดับพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อพัฒนาและกำกับดูแลการค้าระหว่างประเทศ โดยมีวิวัฒนาการมาจากข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิธีการศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT)³ อันถือเป็นกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศที่สำคัญและเป็นต้นแบบการวางรากฐานกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศในองค์การการค้าโลก โดยที่ WTO มีวัตถุประสงค์หลัก คือ “การเปิดเสรีทางการค้า” (Free Trade) บนพื้นฐานของการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน เป็นเวทีในการเจรจาและลดอุปสรรคในทางการค้า จัดทำกฎระเบียบในทางการค้าเพื่อสนับสนุนการค้าเสรี พร้อมกับเป็นเวทีในการระงับข้อพิพาททางการค้า และทำหน้าที่ทบทวนกลไกทางการค้าและตรวจสอบนโยบายทางการค้าของประเทศสมาชิก ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (ได้แก่ หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-Nation Treatment : MFN Clause)⁴ และหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)⁵ กับหลักต่างตอบแทน (Reciprocity Principle)⁶ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2555) ซึ่งความตกลงที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการภายใต้ WTO ได้แก่ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 117 ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมเจรจาการค้าบริการของ WTO มาตั้งแต่แรก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2545) ซึ่งมีผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องผูกพันตามข้อตกลงของ WTO รวมถึง GATS นี้ด้วย ทำให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกที่เข้าลงนามผูกพันมีหน้าที่ต้องปรับบทกฎหมายภายในให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยให้คนชาติประเทศสมาชิกอื่นสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจการค้าบริการได้โดยเสรีตามที่กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงและตามข้อจำกัดของประเทศที่จะกำหนดไว้

กรณีที่รัฐบาลให้การอุดหนุนเฉพาะคนชาติ การกำหนดเงื่อนไขให้บริษัทต่างชาติต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีและประสบการณ์ของตนแก่คนในชาติ เงื่อนไขเรื่องสัญชาติ เงื่อนไขเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การจ้างงานท้องถิ่น เป็นต้น

³ เนื่องจาก GATT มีฐานะเป็นเพียงข้อตกลง ไม่มีกฎหมายและองค์การระหว่างประเทศมารับการปฏิบัติการ มีเพียงสำนักงานเลขาธิการเกตต์ (GATT Secretariate) ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานทั่วไปเท่านั้น โดยหน้าที่ของ GATT เป็นเพียงกฎระเบียบทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นเวทีเพื่อการเจรจาการค้าและเป็นเวทีให้ประเทศคู่กรณีขี้อพิพาท จากบทบาทดังกล่าวทำให้การค้าระหว่างประเทศไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่งมีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกที่มีบทบาทดำเนินการพัฒนา กำหนดและกำกับดูแลการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

⁴ การที่ต้องปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันต่อผลิตภัณฑ์นำเข้าชนิดเดียวกัน แม้จะมาจากประเทศผู้ผลิตต่างกันไปก็ตาม

⁵ หลักที่เน้นถึงการไม่ปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศให้ด้อยไปกว่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศของตน

⁶ เป็นการกำหนดให้เมื่อประเทศหนึ่งให้ประโยชน์แก่อีกประเทศหนึ่ง ประเทศที่ได้รับจะเสนอประโยชน์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและใกล้เคียงกันเป็นการตอบแทน

โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดเสรีด้านบริการประเทศสมาชิกเพื่อการเปิดตลาดและสร้างการค้าเสรีตามวัตถุประสงค์หลักของ WTO

GATS ประกอบไปด้วยความตกลง GATS ภาคผนวกแนบ ความตกลง GATS และตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศสมาชิก โดยสาระสำคัญของ GATS มีดังนี้

(1) *หลักการเปิดเสรีภาคบริการตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services)*

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) มีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1995 โดยถือเป็นหลักเกณฑ์กติกา และวิธีการในการเจรจาระดับพหุภาคีด้านการค้าบริการขององค์การการค้าโลก โดยหลักการพื้นฐานที่สำคัญของ GATS มีอยู่ 4 ประการ ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553)

ประการที่ 1 หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-Nation Treatment : MFN Clause) กล่าวคือ สมาชิกต้องให้การปฏิบัติที่ดีที่สุดแก่สมาชิกทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม GATS ก็เปิดช่องให้สมาชิกสามารถกำหนดข้อยกเว้นได้ในบางกรณี

ประการที่ 2 หลักความโปร่งใส (Transparency) กำหนดว่าหากสมาชิกจะมีการออกกฎหมาย กฎระเบียบ หรือมาตรการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อการค้าบริการจะต้องตีพิมพ์มาตรการดังกล่าวล่วงหน้า หรืออย่างน้อยก่อนที่จะมีผลใช้บังคับและรายงานให้ WTO ทราบโดยเร็ว หรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมทั้งให้จัดตั้งจุดตอบข้อซักถาม (enquiry point) อย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าบริการเมื่อมีประเทศสมาชิกร้องขอ

ประการที่ 3 หลักการกำหนดกฎระเบียบภายในประเทศ (Domestic Regulation) กล่าวคือ ให้สิทธิสมาชิกในการออกกฎหมาย หรือกฎระเบียบเพื่อใช้กำกับดูแลธุรกิจบริการในประเทศของตนได้ตลอดเวลา แม้จะเป็นกฎระเบียบที่มีผลกระทบต่อการค้าบริการในสาขาที่สมาชิกมีพันธะในการเปิดตลาดก็ตาม ตราบใดที่การกำหนดกฎระเบียบภายในดังกล่าวนำมาใช้อย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ ไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติระหว่างคนชาติ และคนต่างชาติ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการโดยไม่จำเป็น

ประการที่ 4 หลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) ซึ่งกำหนดให้สมาชิก WTO มีหน้าที่เข้าร่วมเจรจาเป็นรอบๆ ละ 5 ปี ซึ่งรอบแรกกำหนดให้เริ่มต้นภายใน 5 ปี นับจากวันที่ความตกลงจัดตั้ง WTO มีผลใช้บังคับ ในการเจรจาแต่ละรอบ สมาชิกจะต้องลดหรือยกเลิกข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการใน 2 ลักษณะ คือ ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ อย่างไรก็ตาม GATS ให้ความยืดหยุ่นกับประเทศกำลังพัฒนาโดยยอมให้ผูกพันการเปิดตลาดในจำนวนสาขาหรือกิจกรรมที่น้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้ว

ทั้งนี้ ระดับของการเปิดเสรีภายใต้ WTO สามารถพิจารณาได้ 3 ระดับ คือ (OECD, 2011)

ระดับ 1 ยังไม่ผูกพันการเปิดตลาด (No Commitment) โดยการระบุว่า “ไม่ผูกพัน” (Unbound) ซึ่งประเทศจะยังคงมีสิทธิในการกำหนดมาตรการเพื่อคนชาติของตนและคนต่างชาติที่จะเข้ามาทำธุรกิจบริการที่แตกต่างกันโดยสามารถใช้มาตรการจำกัดการเข้าสู่ตลาด และปฏิบัติต่อผู้ประกอบการต่างชาติด้อยกว่าคนในชาติตนได้

ระดับ 2 การเปิดตลาดบางส่วน (Partial Commitment) โดยยังคงข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและยังมีมาตรการเลือกปฏิบัติบางประการอยู่ ซึ่งเป็นการเปิดเสรีแก่ต่างชาติภายใต้ข้อจำกัดที่ตกลงร่วมกัน

ระดับ 3 การเปิดเสรีเต็มที่ (Full Commitment) หรือระบุในตารางข้อผูกพันว่า “ไม่มีข้อจำกัด” (None) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจบริการได้เช่นเดียวกับคนชาติของตนเอง

ทั้งนี้ ระดับการเปิดเสรีแต่ละระดับข้างต้นนี้มีกำหนดข้อผูกพันดังกล่าวต่อไปตามความตกลง GATS และ AFAS ในตารางที่ 2.14 และ 2.15

(2) *ขอบเขตการใช้บังคับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services)*

ข้อตกลง GATS ข้อ 1 (3) ได้กำหนดขอบเขตของคำว่า “บริการ” ได้แก่

ประการที่ 1 ใช้กับมาตรการต่างๆ ของสมาชิกที่มีผลต่อการค้าบริการ ได้แก่ กฎหมาย ข้อบังคับ กฎระเบียบ วิธีดำเนินการ การดำเนินการทางการบริหาร หรือรูปแบบอื่นใดที่ประกาศใช้กับการค้าภาคบริการ โดยรัฐบาลหรือองค์กรภาคเอกชนที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาล

ประการที่ 2 ใช้กับบริการทุกประเภทยกเว้นการให้บริการตามอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลที่มีให้บริการเชิงพาณิชย์หรือที่เป็นการแข่งขันกับผู้ให้บริการรายอื่นๆ

(3) *รูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply) ตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services)*

เนื่องจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS, Article 1 (2)) ได้กำหนดรูปแบบของการให้บริการเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1: Cross-border Supply) เป็นการให้บริการจากพรมแดนของประเทศสมาชิกหนึ่งไปสู่พรมแดนของประเทศสมาชิกอื่นที่เป็นลูกค้า โดยผู้ให้บริการไม่ต้องปรากฏตัวอยู่ในประเทศลูกค้า เช่น การศึกษาผ่านทางไกล บริการผ่านสื่อสารโทรคมนาคม และบริการให้คำปรึกษาผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศ (Mode 2: Consumption Abroad) เป็นการให้บริการที่เกิดขึ้นในพรมแดนของประเทศผู้ให้บริการ โดยอาศัยการเคลื่อนย้ายของผู้บริโภคเป็นเงื่อนไขสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ บริการด้านการท่องเที่ยว การออกไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลต่างประเทศ การไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติ (Mode 3: Commercial Presence) เป็นการเข้าไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บริการในประเทศลูกค้า เช่น การจัดตั้งสาขา สำนักงาน ตัวแทน หรือบริษัท การตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยในต่างแดน เป็นต้น (ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมุ่งศึกษาในรูปแบบที่ 3)

รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Mode 4: Movement of Natural Person) เป็นการเข้าไปทำงานประกอบอาชีพในสาขาบริการด้านต่างๆ เป็นการชั่วคราวในประเทศลูกค้า เช่น การเข้ามาประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายของนักกฎหมายชาวต่างชาติในไทย ครูต่างชาติเข้ามาให้บริการสอนภาษาไทย เป็นต้น

(4) *ข้อผูกพันการเปิดเสรีบริการของไทยภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services)*

พันธกรณีตามความตกลง GATS อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อผูกพันทั่วไป และข้อผูกพันเฉพาะสาขา

4.1 ข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitments) เป็นข้อผูกพันที่ใช้กับมาตรการอันมีผลกระทบต่อการค้าบริการไม่ว่าประเทศสมาชิกจะผูกพันสาขาและรูปแบบการให้บริการไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะของตนหรือไม่ เช่น หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ความโปร่งใส และข้อบังคับภายในประเทศ (สิทธิกร นิพนธ์, 2009)

4.1.1 ข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access) ตามบทบัญญัติ GATS ข้อ 16 ได้กำหนดให้สมาชิกต้องร่วมเจรจาเพื่อให้มีการจัดแจ้งข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitment) ในการเปิดตลาดให้ผู้ประกอบการของประเทศสมาชิกอื่นเข้าไปประกอบกิจการ/ให้บริการในประเทศของสมาชิกนั้นๆ ได้หรือในทางตรงกันข้ามเปิดโอกาสให้พลเมืองประเทศของตนมีโอกาสในการใช้บริการของสมาชิกอื่นได้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ให้ประเทศสมาชิกคำนึงถึงรูปแบบการค้าบริการและต้องปฏิบัติให้เป็นรูปแบบเดียวกันกับประเทศสมาชิกอื่นด้วยโดยต้องกำหนดข้อจำกัดให้ชัดเจนและต้องเป็นข้อจำกัดเชิงปริมาณเท่านั้น⁷ ไม่เช่นนั้นจะถือว่าไม่มีข้อจำกัด

ข้อเสนอการเจรจาแต่ละฉบับเรียกร้องให้มีการเจรจาเปิดตลาดมากขึ้นโดยขจัดอุปสรรคการค้าบริการที่สำคัญสำหรับอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดเพื่อประกอบธุรกิจให้บริการโดยขอให้ยกเลิกเงื่อนไข เช่น สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สำหรับการออกไปอนุญาตหรือใบรับรองข้อจำกัดด้านรูปแบบของหน่วยธุรกิจ (Entity) ที่ต่างชาติจะเข้ามาจัดตั้ง ข้อจำกัดเกี่ยวกับสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติและเงื่อนไขการร่วมหุ้นข้อจำกัดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผู้บริหารและลูกจ้างซึ่งเชื่อมโยงกับการจัดตั้งหน่วยธุรกิจอำนวยความสะดวกต่อการเข้าเมืองเพื่อให้บริการของบุคลากรต่างชาติที่มีทักษะ (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

4.1.2 ข้อจำกัดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment) ตามบทบัญญัติ GATS ข้อ 17 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติให้สมาชิกต้องปฏิบัติต่อผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นเช่นเดียวกับผู้ให้บริการในประเทศของตน โดยจะมีผลเป็น “พันธกรณีเฉพาะ” สำหรับประเทศสมาชิกที่ทำข้อผูกพันเฉพาะเท่านั้นและให้มีผลแบบค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้เป็นคำมั่นที่ให้ความคู่ไปกับ “การเข้าสู่ตลาด”

⁷ จำกัดจำนวนผู้ให้บริการ (the number of service suppliers) จำกัดมูลค่ารวมหรือสินทรัพย์ของธุรกิจการค้าบริการ (the total value of service transactions or assets) จำกัดจำนวนการบริการ (the total number of service operation) จำกัดจำนวนผู้ใช้งานตามสัญญาว่าจ้าง (the total number of natural person be employed) จำกัดสัดส่วนการลงทุนต่างประเทศ (the participation of foreign capital) การวางข้อกำหนดหรือเงื่อนไขพิเศษสำหรับนิติบุคคลหรือการร่วมลงทุน (restrict or require specific types of legal entity or joint venture)

ตารางที่ 2.12 สรุปข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitments) การเปิดตลาดบริการของไทยภายใต้ GATS

ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access)	ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment)
- รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ (Commercial Presence) ผู้กีดกันเฉพาะการจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัด โดยต้องจดทะเบียนในประเทศไทย ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 และจำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นชาวต่างชาติไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด - รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Movement of Natural Persons) ผู้กีดกันการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา 2 ประเภท คือ 1) ผู้เข้ามาติดต่อธุรกิจ (Business Visitors) อยู่ได้ไม่เกิน 90 วัน 2) ผู้โอนย้ายภายในบริษัทข้ามชาติ (Intra-corporate Transferees) ซึ่งผู้กีดกันเฉพาะผู้โอนย้ายที่เป็นบุคลากรระดับบริหาร/จัดการ หรือผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้ที่โอนย้ายต้องทำงานกับบริษัทนายจ้างอย่างน้อย 1 ปี ก่อนที่จะขอโอนย้ายมาอยู่ในหน่วยธุรกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ผ่านเงื่อนไขตามที่กรมการจัดหางานกำหนด ให้อยู่ทำงานในไทยได้ 1 ปี และขออยู่ต่อได้อีก 2 ครั้งๆ ละไม่เกิน 1 ปี	ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติไม่ผูกพันเว้นแต่กรณีที่ได้ตกลงไว้เป็นกรณีอื่น

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2555.

4.2 ข้อผูกพันเฉพาะสาขา (Specific Commitments) เป็นข้อผูกพันที่ใช้กับมาตรการที่มีผลต่อการค้าบริการเฉพาะสาขาและรูปแบบการให้บริการที่ประเทศสมาชิกผูกพันไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะของตน เช่น การเข้าถึงตลาด การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และข้อผูกพันเพิ่มเติม (สิทธิกร นิพนธ์, 2009)

สำหรับสาขาบริการนั้น เนื่องจาก GATS ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสาขาบริการที่มีการซื้อขายระหว่างประเทศ กลุ่มเจรจาว่าด้วยเรื่องการค้าบริการจึงได้จัดทำ “Services Sectoral Classification List” ขึ้น เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการ (ข้อผูกพันเฉพาะสาขา) โดยแยกเป็นสาขาย่อยของบริการที่มีการค้าระหว่างประเทศ 12 สาขา ได้แก่ 1) บริการธุรกิจ ประกอบด้วย บริการวิชาชีพ (เช่น วิศวกร สถาปนิก นักกฎหมาย และนักบัญชี) บริการด้านคอมพิวเตอร์ บริการด้านวิจัยและพัฒนา บริการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ บริการให้เช่า/เช่าซื้อ และอื่นๆ เป็นต้น 2) บริการด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย บริการไปรษณีย์ โทรคมนาคม และสื่อบroadcast 3) บริการก่อสร้าง 4) บริการจัดจำหน่าย ประกอบด้วย บริการตัวแทนขายหน้า คำปลีก คำส่ง และแฟรนไชส์ 5) บริการด้านการศึกษา 6) บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 7) บริการด้านการเงิน ประกอบด้วย ประกันภัย หลักทรัพย์ และธนาคาร 8) บริการด้านสุขภาพและสังคม 9) บริการเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว ประกอบด้วย โรงแรม ภัตตาคาร ธุรกิจเดินทางท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ เป็นต้น 10) บริการนันทนาการ วัฒนธรรม และการกีฬา เช่น บริการด้านการบันเทิง บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น 11) บริการด้านการขนส่ง ประกอบด้วย การขนส่งทางน้ำ ทางบก ทางราง และ

ทางทะเล และ 12) บริการอื่นๆ ที่ไม่อยู่ใน 11 สาขาดังกล่าวข้างต้น เช่น บริการด้านความงาม สปา เป็นต้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552)

อย่างไรก็ตาม GATS มีรายการข้อยกเว้นหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งซึ่งการทบทวนภาคผนวกของมาตรา 2 ที่ว่าด้วยการข้อยกเว้นจากการปฏิบัติตามหลักการ MFN (MFN Exemptions) ซึ่ง GATS กำหนดให้การข้อยกเว้นดังกล่าวกระทำได้อีกไม่เกิน 10 ปี และต้องมีการทบทวนทุกๆ 5 ปี เพื่อตรวจสอบว่ามาตรการที่ข้อยกเว้นไม่ปฏิบัติตามหลักการ MFN นั้นยังมีความจำเป็นต่อไปหรือไม่ซึ่งการทบทวนดังกล่าวได้ดำเนินการไปแล้วเมื่อกลางปี พ.ศ. 2543

สำหรับข้อผูกพันเฉพาะของแต่ละประเทศสมาชิก (National Commitments) นั้น แต่ละประเทศสมาชิกจะต้องยื่นตารางข้อผูกพันการเปิดเสรีภาคบริการต่อองค์การการค้าโลก ลักษณะข้อผูกพันขึ้นกับความพร้อมของแต่ละประเทศ เช่น เปิดเสรีแบบไม่มีข้อจำกัด (Full Commitment) ผูกพันแบบมีเงื่อนไข (Commitment with Limitations) หรือไม่ผูกพัน (Unbound) ตารางนี้จะผูกพันประเทศสมาชิกต่อสมาชิกอื่นทุกประเทศตามหลัก MFN ข้อผูกพันของแต่ละประเทศนี้มีทั้งข้อผูกพันแบบทั่วไป (Horizontal Commitments) หรือข้อจำกัดที่ใช้กับทุกสาขาบริการ (Cross-industry Commitment) และข้อผูกพันตามสาขาบริการแต่ละสาขา (Specific Commitment) ข้อผูกพันทั้งแบบทั่วไปและแบบเฉพาะสาขา ประกอบด้วย

4.2.1 การเข้าสู่ตลาดการค้าบริการ (Market Access) หมายถึง การไม่กำหนดหรือลดข้อจำกัดในเรื่องการเข้าสู่ตลาดใน 6 ประการด้วยกัน ได้แก่ จำนวนผู้ให้บริการ มูลค่าการค้าขายบริการ หรือสินทรัพย์ของธุรกรรมการค้าบริการ จำนวนการประกอบการหรือปริมาณการให้บริการ จำนวนบุคลากรในหน่วยธุรกิจประเภทของหน่วยธุรกิจที่ให้บริการ หรือการร่วมทุน และสัดส่วนการถือหุ้นตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

4.2.2 การประติบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกจะปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการที่เป็นคนชาติของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่นๆ ทั้งในด้านการอำนวยความสะดวกและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ โดยไม่ต้องไปกว่าที่ปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการที่เป็นคนชาติตนเอง ทั้งนี้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดสาขาที่จะผูกพันและข้อผูกพันในแต่ละสาขาที่พร้อมจะเปิดเสรีได้ตามการเจรจาต่อรอง โดยต้องระบุข้อกำหนด ข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด เงื่อนไขและข้อจำกัดในการประติบัติเยี่ยงคนชาติ การยอมรับเกี่ยวกับข้อผูกพันเพิ่มเติม กำหนดเวลาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันและวันที่ข้อผูกพันมีผลบังคับใช้ซึ่งขึ้นกับการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่เจรจา โดยระบุข้อผูกพันดังกล่าวตามรูปแบบการค้าบริการทั้ง 4 รูปแบบ คือ การให้บริการข้ามพรมแดน การเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศ การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติ และการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา

สำหรับการเปิดเสรีภาคบริการของไทยนั้นได้เปิดตลาดบริการภายใต้พันธกรณีขององค์การการค้าโลกไม่ได้เกินกว่าที่กฎหมายไทยในขณะที่ทำให้ความตกลงนั้นอนุญาตให้กระทำได้ ข้อผูกพันการเปิดเสรีภาคบริการของไทยโดยสรุป คือ บริการรูปแบบที่ 1 ส่วนใหญ่ไม่ผูกพัน (Unbound) บริการรูปแบบที่ 2 ส่วนใหญ่เปิดเสรีแบบไม่มีข้อจำกัด (None) บริการรูปแบบที่ 3 บริษัทต่างชาติที่ต้องการเข้ามาจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Legal Entity) เพื่อให้บริการในไทยต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดในไทยและต้องร่วมหุ้นโดยคนไทย โดยต่างชาติถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49.00 และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ยกเว้นบางกิจกรรมที่สัดส่วนการถือหุ้นเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ และบริการรูปแบบที่ 4 การเข้ามาของบุคลากรต่างชาติให้เข้ามาได้เป็นการชั่วคราวเฉพาะการโอนย้ายพนักงานภายในบริษัท (Corporate Transferee) ระดับบริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญ

เป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี ยกเว้นวิชาชีพสงวน 39 อาชีพที่ไทยยังไม่ผูกพันการเข้ามาให้บริการของต่างชาติ (วิศาล บุปผเวส, 2555)

2.1.2 การเปิดเสรีภาคบริการระดับภูมิภาคภายใต้กรอบของอาเซียน (Association of South East Asian Nations: ASEAN)

การรวมตัวของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (Association of South East Asian Nations: ASEAN)⁸ (ASEAN Secretariat, 2009) เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2510 ซึ่งแม้มีการก่อตั้งเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการค้าระหว่างกันแต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่งมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งช่วยให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกมีทิศทางที่ดีขึ้น ในที่สุดนำมาสู่การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit)⁹ ที่ให้ความเห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยยังคงมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิก¹⁰ ในการนี้ได้มีการจัดทำพิมพ์เขียว (AEC Blueprint)¹¹ (ASEAN Secretariat, 2008) เพื่อเป็นแบบแผนการเดินทางของอาเซียน โดยมีเป้าหมายสำคัญ 4 ด้านหลัก คือ

ประการที่ 1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียน เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ส่วนนี้เป็นการดำเนินการตามพันธกรณีในการเปิดเสรีการค้าสินค้า บริการและการลงทุนตามที่อาเซียนได้ดำเนินการมาอยู่แล้วแต่เดิมตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 ภายใต้กรอบความตกลงต่างๆ โดยในด้านสินค้า ได้แก่ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) สำหรับสินค้า ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (AFAS)¹² สำหรับการค้าบริการ ความตกลงเขตการลงทุนของอาเซียน (ACIA)¹³ สำหรับการลงทุน เป็นต้น โดย AEC Blueprint ได้นำมารวบรวมเพื่อช่วยในการเร่งรัดให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามแผน และได้กำหนดเวลาที่จะต้องดำเนินการเป็นช่วงๆ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

⁸ ก่อตั้งขึ้นโดยปณญญากรุงเทพฯ หรือปณญญาอาเซียน (Bangkok Declaration or ASEAN Declaration) เมื่อ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ณ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร มีประเทศสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษา

⁹ ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ ประเทศกัมพูชา

¹⁰ ดังจะเห็นได้จากกฎบัตรอาเซียน (The ASEAN Charter) ข้อ (5)1 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่าเพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพมั่นคง มีความสามารถในการแข่งขันสูง และมีการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจซึ่งมีการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้าบริการและการลงทุน การเคลื่อนย้ายที่ได้รับความสะดวกของนักธุรกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้มีความสามารถพิเศษและแรงงานและการเคลื่อนย้ายอย่างเสรียิ่งขึ้นของเงินทุน

¹¹ adopted at the 13th ASEAN Summit held on 21 November 2007 in Singapore.

¹² ลงนามเมื่อปี พ.ศ. 2538 และเริ่มเจรจาเปิดเสรีกันเป็นรอบๆ โดยได้เจรจาไปแล้ว 5 รอบ ส่วนที่เหลือตั้งเป้าหมายไว้ในแผนงานที่จะเปิดให้ได้มากขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 โดยมีระยะเวลาเจรจาเป็นรอบๆ 2 ปี

¹³ ลงนามและมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552

ประการที่ 2 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขันของอาเซียน ทริพีสินทาง ปัญญา นโยบายภาษี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยกำหนดให้สมาชิกร่วมมือกันดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูล และฝึกอบรมบุคลากรร่วมกัน ทั้งนี้ในการดำเนินงานความร่วมมือรายสาขา ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานตามแผนงาน/ข้อตกลงที่ได้มีการเห็นชอบร่วมกันไปก่อนหน้านี้แล้วเช่นกัน โดยมีรัฐมนตรีรายสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินงานตามแผนงาน

ประการที่ 3 การพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันหรือการลดช่องว่างในการพัฒนาระหว่างสมาชิกโดยสนับสนุนการพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ ของอาเซียนที่มีอยู่แล้ว

ประการที่ 4 การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค โดยจะทำให้อาเซียนมีการรวมกลุ่มกันเองอย่างเข้มแข็งก่อนที่จะสามารถบูรณาการทางเศรษฐกิจเข้ากับภูมิภาคอื่นๆ ในโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในขณะนี้อาเซียนได้จัดทำความตกลงเปิดเสรีทางการค้า บริการ และการลงทุน กับประเทศต่างๆ แล้ว เช่น จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป เป็นต้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553)

ทั้งนี้เป้าหมายหลักในการเคลื่อนย้ายบริการเสรี คือ การลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในด้านต่างๆ และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคล/นิติบุคคลสัญชาติอาเซียนสำหรับทุกสาขาบริการและทุกรูปแบบของการให้บริการ โดยกำหนดให้สมาชิกอาเซียนทยอยเปิดตลาดบริการให้แก่กันเป็นระยะๆ และเปิดตลาดในระดับที่สูงขึ้นจากการเจรจาจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดเป็นรอบๆ โดยมีเป้าหมายให้เพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นในสาขาบริการสำคัญ (Priority Integration Sectors: PIS) ได้แก่ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุขภาพ สาขาท่องเที่ยวการบินไม่น้อยกว่าร้อยละ 70.0 ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สาขาโลจิสติกส์ภายในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) และสาขาอื่นๆ ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเปิดเสรีภาคบริการในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการตั้งเป้าหมายและกรอบอย่างชัดเจนเพื่อให้การบริการของอาเซียนเป็นไปอย่างเสรีโดยแท้จริง โดยกำหนดการเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรีเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนการเปิดตลาดและฐานการผลิตร่วมซึ่งเป็นหนึ่งในแผนงานซึ่งจะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 โดยสาขาการศึกษาเป็นธุรกิจบริการหนึ่งที่ต้องดำเนินไปตามกรอบข้อตกลงที่กำหนดให้ในปี พ.ศ. 2558 กล่าวคือ ต้องเปิดเสรีและยกเลิกข้อจำกัดการค้าบริการให้หมดสิ้นไป (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

สำหรับความตกลงที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการของอาเซียน ได้แก่ กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) *หลักการของกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน* เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538¹⁴ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านการค้าบริการ ลดอุปสรรคการค้าบริการระหว่างสมาชิก เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ลดอุปสรรคในทางการค้าบริการและเปิดตลาดการค้าบริการระหว่างกลุ่มให้มากขึ้นเพิ่มเติม

¹⁴ ลงนามเมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ณ กรุงเทพมหานคร

จากกรอบของ GATS ซึ่งทยอยเปิดเสรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) โดยมีเป้าหมายให้มีการจัดทำข้อผูกพันในเรื่องการเข้าสู่ตลาดการประติบัติเยี่ยงคนชาติและอื่นๆ และจะเปิดเสรีทุกสาขาภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2015) ทั้งนี้กลไกของ AFAS ถือเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้านการเคลื่อนย้ายบริการ¹⁵ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554) ซึ่งมีหลักการสำคัญดังนี้

- สมาชิกทุกประเทศต้องเข้าร่วมการเจรจาเป็นรอบๆ ละ 3 ปีซึ่งภายหลังได้ลดเหลือรอบละ 2 ปี แทนเพื่อทยอยผูกพันการเปิดตลาดให้มากขึ้นทั้งสาขา (Sector) และรูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply) รวมทั้งลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อผู้ให้บริการในกลุ่มสมาชิก

- แต่ละประเทศยังมีสิทธิในการออกกฎระเบียบภายในประเทศของตนเพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการให้มีคุณภาพได้

- สมาชิกอาเซียนต้องเปิดตลาดธุรกิจบริการให้แกกันมากกว่าที่แต่ละประเทศได้มีข้อตกลงไว้กับ WTO ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นมีพันธกรณีที่ต้องเปิดเสรีภาคบริการระหว่างกันภายใต้ความตกลง AFAS ซึ่ง AFAS กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเจรจาอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะลด/ยกเลิกมาตรการต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนในธุรกิจบริการและการให้บริการระหว่างกันโดยได้จำแนกสาขาบริการที่นำมาเปิดเสรีเป็น 12 สาขา¹⁶ เช่นเดียวกับ WTO และกำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการอาเซียนเข้ามาถือหุ้นในธุรกิจบริการได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70.00 เมื่อถึงเวลาที่ตกลงกันไว้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2555) โดยแต่ละประเทศต้องจัดทำตารางข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการ ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 มีการจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดถึงชุดที่ 9 แล้ว

อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีภาคบริการเท่าที่ผ่านมามีความคืบหน้าค่อนข้างช้า เพราะอาเซียนยังมีระดับการพัฒนาด้านการค้าบริการที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งในข้อตกลง AFAS เองก็เป็นเพียงกรอบกติกาเกี่ยวกับการเปิดเสรี ไม่ได้มีแผนงานที่ระบุแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน ดังนั้นที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ณ เมืองเซบูฟิลิปปินส์ จึงมีมติให้สมาชิกปรับปรุงข้อผูกพันเปิดตลาดของตนตามที่อาเซียนกำหนดเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเคลื่อนย้ายการบริการเสรี (free flow of services) ภายใต้เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยจัดทำแผนเปิดตลาดอาเซียนเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2553-2558 (ค.ศ. 2010-2015) และให้สมาชิกจัดทำข้อผูกพันให้สอดคล้องกับเป้าหมายในแต่ละช่วงที่กำหนด

¹⁵ สำหรับเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า แรงงานฝีมือ และการลงทุนนั้นเป็นไปตามกรอบ ASEAN Trade in Good Agreement (ATIGA) Mutual Recognition Arrangements (MRAs) และ ASEAN Comprehensive Investment Agreement (ACIA) ตามลำดับ ส่วนการเคลื่อนย้ายลงทุนนั้นยังไม่มีกรอบที่ชัดเจน มีเพียงแผนงานที่รัฐมนตรีคลังอาเซียนเห็นชอบเท่านั้น

¹⁶ ทั้งนี้มีการแยกการเจรจาการเปิดเสรีสาขาการเงินและสาขาขนส่งทางอากาศออกจากการเจรจาสาขาอื่นๆ โดยจะอยู่ภายใต้ความดูแลของกระทรวงการคลังและกระทรวงคมนาคม

ทั้งนี้ข้อตกลง AFAS มีหลักการ “Denial of Benefit” ไว้ในข้อ 6¹⁷ ด้วย กล่าวคือ สิทธิประโยชน์ภายใต้ข้อตกลง AFAS นี้จะไม่ครอบคลุมถึงผู้ให้บริการที่เป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติของประเทศสมาชิกหรือนิติบุคคลที่ดำเนินกิจการโดยบุคคลที่ไม่มีสัญชาติของประเทศสมาชิกภายใต้กฎหมายภายในของประเทศสมาชิก แต่ไม่รวมถึงการประกอบกิจการอย่างมีนัยสำคัญ (SBO: Substantive Business Operations) ในประเทศสมาชิกซึ่งทำให้เกิดประเด็นที่ว่าบัพัญญูดังกล่าวมีผลทำให้มีการขยายข้อผูกพันของประเทศสมาชิกภายใต้ข้อตกลง AFAS ไปยังนักลงทุนที่มีได้มีสัญชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ได้ประกอบกิจการอย่างมีนัยสำคัญในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดหลักการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบกิจการอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด

(2) ข้อผูกพันการเปิดเสรีการบริการของไทยภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อตกลงภายใต้ AFAS ซึ่งมีบัพัญญู 19 ข้อ โดยส่วนใหญ่อิงบัพัญญูใน GATS โดยการเข้าร่วมเจรจาจัดทำข้อผูกพันเฉพาะในลักษณะ GATS-plus¹⁸ ซึ่งข้อผูกพันเฉพาะดังกล่าวจะระบุไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ AFAS (Schedule of Specific Commitments under AFAS) การดำเนินการด้านการค้าบริการในอาเซียนครอบคลุมทั้งเรื่องการเปิดตลาดการค้า (Liberalization) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) และความร่วมมือ (Cooperation) ทั้งนี้ประเทศสมาชิกต้องทยอยผูกพันการเปิดตลาดมากขึ้น (Progressive Liberalization) โดยเพิ่มประเภทบริการและลดข้อจำกัดการให้บริการจากประเทศสมาชิกอาเซียนการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการภายใต้ AFAS ดำเนินการเป็นรอบๆ ละ 3 ปี (วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555)

สำหรับตารางข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการ (Commitments under AFAS) ซึ่งแนบท้ายความตกลงนั้นโดยทั่วไปจะจัดทำเป็น 2 ตาราง ได้แก่ ตารางข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitment) และตารางข้อผูกพันเฉพาะสาขา (Specific Commitment) ซึ่งตารางข้อผูกพันเฉพาะสาขานั้นได้กำหนดรายละเอียดของสาขาบริการที่ไทยยินยอมให้เปิดตลาดในลักษณะ “Positive List” (เปิดเสรีเท่าที่ระบุไว้ในตาราง) ซึ่งจะถูกกำกับโดยรหัส CPC ซึ่งเป็นรหัสที่องค์การการค้าโลก (WTO) อิงกับ Central Product Classification (CPC) ของสหประชาชาติ และเงื่อนไขทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในตารางข้อผูกพันทั่วไป หรือเงื่อนไขเฉพาะตามที่ระบุไว้ในสาขานั้นๆ โดยแต่ละสาขาบริการนั้นจะแยกรายละเอียดตามรูปแบบการให้บริการ 4 รูปแบบเช่นเดียวกับ GATS และการลดหรือยกเลิกข้อจำกัดใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Limitation to Market Access) และข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation to National Treatment)

¹⁷ Article VI: Denial of Benefits “The benefits of this Framework Agreement shall be denied to a service supplier who is a natural person of a non-Member State or a juridical person owned or controlled by persons of a non-Member State constituted under the laws of a Member State, but not engaged in *substantive business operations* in the territory of Member State(s).”

¹⁸ ความตกลงเพิ่มเติมจากที่ตกลงใน GATS

2.1 ตารางข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitment) จะระบุเงื่อนไขที่ใช้กับสาขาบริการทั่วไปซึ่งจะปรับใช้ต่อเมื่อได้กำหนดไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะสาขา (Specific Commitment) เช่น การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการในตารางข้อผูกพันทั่วไปกำหนดว่าจะมีการอนุญาตให้เฉพาะรูปแบบของบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในไทยเท่านั้น หรือนิติบุคคลประเภทอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในข้อผูกพันเฉพาะสาขา โดยจะต้องจดทะเบียนและจัดตั้งเป็นบริษัทอย่างถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับของไทย และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข

ปัจจุบันข้อผูกพันการค่าบริการตามกรอบ AFAS ที่ได้มีการตกลงกันมานั้นมีถึงชุดที่ 9 โดยลงนามที่กรุงเนย์ปิดอร์ ประเทศพม่า ซึ่งในแต่ละชุดนั้นมุ่งส่งเสริมการเปิดเสรีและลดอุปสรรคในการเปิดเสรีภาคบริการ โดยประเทศไทยก็พิจารณากำหนดข้อผูกพันโดยมีข้อจำกัดเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.13 ข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitments) ภายใต้ความตกลง AFAS ของไทย ชุดที่ 9

ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access)	ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment)
รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ เว้นแต่จะระบุในข้อผูกพันเฉพาะสาขาการจัดตั้งธุรกิจในสาขาหรือสาขาย่อยในตารางข้อผูกพันต้องเป็นในรูปบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนในไทยและมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ 3.1) สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 70.00 ของทุนจดทะเบียนและจะดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบของกิจการร่วมค้ากับนิติบุคคลสัญชาติไทย หรือ 3.2) สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 51.00 ของทุนจดทะเบียนและจะดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบของกิจการร่วมค้ากับนิติบุคคลสัญชาติไทย หรือ 3.3) (a) สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนจดทะเบียนและ (b) จำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่เกี่ยวข้อง	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ สำหรับ 3.3 การจัดตั้งธุรกิจที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจการต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการลงทุนของต่างชาติของไทย สำหรับ 3.1) และ 3.2) การจัดตั้งธุรกิจที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจการต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจเกี่ยวข้องก่อนที่จะได้รับใบอนุญาตหรือใบรับรอง ในการจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย การจัดตั้งธุรกิจที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจการต้องยื่นขอใบรับรองการประกอบธุรกิจตามสนธิสัญญาหรือเงื่อนไขภายใต้มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจให้คนต่างด้าว พ.ศ. 2546 ตาม GATS ข้อ 14 และ 14 ทวิ โดยผู้ให้บริการต้องปฏิบัติตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว สำหรับการจัดตั้งหน่วยธุรกิจตามกฎหมายและระเบียบของไทยที่มีสัดส่วนหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนจดทะเบียน: ไม่มีข้อจำกัด ไม่ผูกพันเกี่ยวกับมาตรการที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน หรือสิทธิพิเศษอื่นๆ เงื่อนไขเงินลงทุนขั้นต่ำ การครอบครองและการใช้ที่ดินมาตรการทางภาษี และเงื่อนไขเกี่ยวกับสัญชาติ

ตารางที่ 2.13 (ต่อ)

ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access)	ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment)
การครอบครองและการใช้ที่ดิน รูปแบบที่ 3 ตามประมวลกฎหมายที่ดินของไทย บุคคลต่างชาติหรือบริษัทในประเทศที่ถือเป็นต่างชาตินี้จะไม่สามารถได้รับอนุญาตให้ซื้อหรือเป็นเจ้าของที่ดินในไทย อย่างไรก็ตาม อาจเช่าที่ดินหรือเป็นเจ้าของอาคารได้ สำหรับกรณี 3.1) และ 3.2) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลของประเทศสมาชิกที่ได้รับหรือได้มาซึ่งความเป็นเจ้าของที่ดินจะถือว่าขาดคุณสมบัติในการใช้สิทธิและสิทธิพิเศษภายใต้ข้อตกลงนี้	คณะกรรมการผู้บริหาร รวมถึงทีมผู้บริหารและตำแหน่งผู้บริหาร หรือทำนองเดียวกันในการจัดตั้งธุรกิจจะต้องมีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาถาวรในประเทศไทย บุคคลหรือผู้แทนนิติบุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตต้องมีสัญชาติไทย สำหรับ 3.1) และ 3.2) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ได้รับสิทธิพิเศษอื่นๆหรือสิ่งจูงใจจากหน่วยงานที่มีอำนาจของไทย นอกเหนือจากข้อตกลงนี้จะไม่อาจอ้างสิทธิประโยชน์จากข้อตกลงนี้ได้

ที่มา: สถาบันนานาชาติเพื่อเอเชียแปซิฟิกศึกษา, 2557.

2.2 ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) เป็นข้อผูกพันที่มีผลผูกพันเฉพาะสาขาซึ่งข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ความตกลง AFAS ของไทยนั้นมีการกำหนดภายใต้เงื่อนไขว่าข้อผูกพันเฉพาะของแต่ละสาขาบริการว่าด้วยข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาดและข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา

การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาในระดับพหุภาคีหรือภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services) ถือว่าเป็นหนึ่งในสาขาการบริการที่ประเทศสมาชิก WTO มีการผูกพันในระดับต่ำที่สุดภายใต้ GATS โดยมีสมาชิกเพียง 51 ประเทศเท่านั้นที่ผูกพันโดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกหลังการจัดตั้ง WTO ในปี พ.ศ. 2538 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

2.2.1 การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาของไทย

(1) ข้อผูกพันของไทยด้านการบริการทางการศึกษาภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ(GATS: General Agreement on Trade in Services)

จากเอกสารรายละเอียดของ GATS/SC/85 (Schedule of Specific Commitments) ของไทยสามารถสรุปข้อผูกพันในสาขาบริการทางการศึกษา มีสาระสำคัญดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ตารางที่ 2.14 ข้อผูกพันในสาขาบริการทางการศึกษาของไทยทุกระดับภายใต้ GATS

การบริการ ทางการศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้บริการ ข้ามพรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้ บริการต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ	รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้าย บุคคลธรรมดา
A. การศึกษาในระดับพื้นฐาน (921)				
การศึกษาก่อนวัยเรียน (CPC 9211)	ไม่ผูกพัน ¹⁹			
ระดับประถมศึกษา (CPC 9219)	ไม่ผูกพัน	ไม่มีข้อจำกัด ²⁰	ต่างชาติดึงหุ้นได้ ²¹ ไม่เกินร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
B. การศึกษาระดับมัธยม (922)				
ระดับมัธยมทั่วไป (CPC 9221)	ไม่ผูกพัน	ไม่มีข้อจำกัด	ต่างชาติดึงหุ้นได้ ไม่เกินร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
ระดับมัธยมระดับสูง (CPC 9222)	ไม่ผูกพัน	ไม่มีข้อจำกัด	ต่างชาติดึงหุ้นได้ ไม่เกินร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
เทคนิคและวิชาชีพ (CPC 9223)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ต่างชาติดึงหุ้นได้ ไม่เกินร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
เทคนิคและวิชาชีพสำหรับ คนพิการ (CPC 9224)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ต่างชาติดึงหุ้นได้ ไม่เกินร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
C. การศึกษาระดับอุดมศึกษา (923)				
เทคนิคและวิชาชีพขั้นสูง (การศึกษาระดับอนุปริญญา) (CPC 9231)	ไม่ผูกพัน			
ระดับอุดมศึกษาอื่นๆ (ปริญญา หรือเทียบเท่า) (CPC 9239)	ไม่ผูกพัน			
D. การศึกษาผู้ใหญ่ (924)				
การศึกษาวิชาชีพและการ ฝึกอบรมระยะสั้น (CPC 9240)	ไม่ผูกพัน	ไม่มีข้อจำกัด	ต่างชาติดึงหุ้นได้ไม่เกิน ร้อยละ 49.00	ไม่ผูกพัน
โรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศ (CPC 9290)	ไม่ผูกพัน			

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2555.

¹⁹ หมายถึง ยังไม่ผูกพันการเปิดตลาด (No Commitment) ทำให้ไทยยังคงมีสิทธิในการกำหนดมาตรการเพื่อคนไทยและคนต่างชาตินที่จะเข้ามาทำธุรกิจบริการที่แตกต่างกันโดยสามารถใช้มาตรการจำกัดการเข้าสู่ตลาด และปฏิบัติต่อผู้ประกอบการต่างชาติดีกว่าคนไทยได้

²⁰ หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจบริการได้เช่นเดียวกับคนไทย

²¹ หมายถึง ผูกพันบางส่วนตามที่ระบุ

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าไทยมีข้อผูกพันตามกรอบของ GATS สำหรับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปและสำหรับคนพิการ และการศึกษาผู้ใหญ่ โดยยังไม่มีข้อผูกพัน การศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาเทคนิคและวิชาชีพระดับสูง (อนุปริญญา) อุดมศึกษา (ปริญญา) และโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศ

สำหรับการเปิดตลาดการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ นั้นไทยไม่ได้ผูกพัน การเปิดเสรีในรูปแบบการให้บริการข้ามพรมแดนและการเข้ามาประกอบวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษาจากสมาชิก WTO แต่ไม่มีข้อจำกัดการให้บริการในรูปแบบที่ 2 สำหรับการเข้ามาจัดตั้งธุรกิจ/สถาบันการศึกษานั้น อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49.00

ส่วนการศึกษาเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปและสำหรับคนพิการ ไทยไม่มีข้อจำกัดในการให้บริการทั้งในรูปแบบที่ 1 และ 2 ในการเข้ามาตั้งธุรกิจ/สถาบันการศึกษา ในรูปแบบที่ 3 นั้นอนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นในธุรกิจได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 โดยไทยยังไม่ผูกพันการเข้ามาประกอบวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษาจากสมาชิก WTO

(2) ข้อผูกพันของไทยด้านการบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS)

ข้อกำหนดที่สำคัญเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการศึกษานั้นได้จัดทำขึ้นตามพิธีสารเพื่อการปฏิบัติตามคำมั่นตามรอบการเจรจาภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (Protocol to Implement the (Round) Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services) ขึ้นอันถือเป็นเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ AEC Blueprint คือ ห้ามกำหนดข้อจำกัดสำหรับรูปแบบการให้บริการรูปแบบที่ 1 และ 2 รวมทั้งต้องยอมรับให้มีสถานศึกษาของต่างชาติในรูปแบบที่ 3 (Committing Higher Foreign Equity Levels (Mode 3) และยกเว้นข้อจำกัดอื่นๆ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ตารางที่ 2.15 ตารางข้อผูกพันเฉพาะของไทยด้านการบริการทางการศึกษา (Specific Commitment) ในระดับอุดมศึกษาตามกรอบ AFAS ชุดที่ 9 (ฉบับล่าสุด)

เงื่อนไขทั่วไปตามตารางข้อผูกพัน คือ

- ข้อผูกพันเฉพาะในเรื่องของการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการให้บริการแบบใดก็ตาม (Mode of supply) จะไม่นำมาถูกตีความเพื่อนำมาใช้ในการยอมรับปริญญาเพื่อวัตถุประสงค์ในการรับสมัครเข้าศึกษา การลงทะเบียนและคุณสมบัติของระดับอุดมศึกษา การจ้างงาน หรือวิชาชีพในไทย
- ผู้ให้บริการ (Services Suppliers) อาจต้องแจ้งหรือจดทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access)				ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment)			
การบริการ ทางการศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้บริการ ข้ามพรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทางไป ใช้บริการ ต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ	การบริการ ทางการศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้บริการ ข้ามพรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทางไป ใช้บริการ ต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ
C. เทคนิคและ วิชาชีพขั้นสูง (การศึกษา ระดับ อนุปริญญา) (CPC 9231)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	(1) สัดส่วนหุ้น ต่างชาติต้องไม่ เกินร้อยละ 49.00 ของทุน จดทะเบียน (2) จำนวนผู้ถือ หุ้นต่างชาติต้อง ไม่เกินครึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้ถือ หุ้นทั้งหมดของ บริษัทที่เกี่ยวข้อง ข้อ - กรรมการและ (ถ้ามี) กรรมการ ผู้จัดการอย่างน้อย ครึ่งหนึ่ง ต้องมีสัญชาติ ไทย	C. ระดับอุดม ศึกษา: เทคนิค และวิชาชีพขั้น สูง (การศึกษา ระดับ อนุปริญญา) (CPC 9231)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	(3) ผู้จัดการ หรือตัวแทนนิติ บุคคลต้องมี สัญชาติไทย เฉพาะผู้ที่สมัคร ขอใบอนุญาต ดำเนินการ - ผู้อำนวยการ โรงเรียนและ รองผู้อำนวยการ การต้องมี สัญชาติไทย - ผู้จัดการ โรงเรียน/ ผู้จัดการบริหาร ต้องมีสัญชาติ ไทย
C. ระดับ อุดมศึกษา:คณะ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (Part of CPC 92390)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	สัดส่วนหุ้น ต่างชาติต้องไม่ เกินร้อยละ 70.00 ของทุน จดทะเบียนและ จะดำเนินการได้ เฉพาะใน รูปแบบของ กิจการร่วมค้า กับนิติบุคคล สัญชาติไทย	C. คณะด้าน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (Part of CPC92390)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	(3) สมาชิกสภา มหาวิทยาลัย อย่างน้อยครึ่ง หนึ่งต้องมี สัญชาติไทย
C. ระดับ อุดมศึกษาอื่นๆ (ปริญญาหรือ เทียบเท่า) (CPC 9239)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	(1) สัดส่วนหุ้น ต่างชาติต้องไม่ เกินร้อยละ 49.00 ของทุน จดทะเบียนและ (2) จำนวนผู้ถือ หุ้นต่างชาติต้อง ไม่เกินครึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้ถือ หุ้นทั้งหมดของ บริษัทที่ เกี่ยวข้อง	C. ระดับ อุดมศึกษาอื่นๆ (ปริญญาหรือ เทียบเท่า) (CPC 9239)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	(3) สมาชิกสภา มหาวิทยาลัย อย่างน้อยครึ่ง หนึ่งต้องมี สัญชาติไทย

ที่มา: สถาบันนานาชาติเพื่อเอเชียศึกษา, 2557.

จากตารางข้อผูกพันฉบับล่าสุดตามกรอบ AFAS เพื่อการเปิดเสรีทางการศึกษานั้น โดยเฉพาะ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในรูปแบบที่ 3 นั้น พิจารณาเห็นได้ว่าไทยเปิดเสรีในการศึกษาระดับอุดมศึกษา แบบมีข้อจำกัด เนื่องจากตามตารางข้อผูกพันทั่วไปมีข้อจำกัดทั้งด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access) ได้แก่ 1) การกำหนดสัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 70.00 ของทุนจดทะเบียนและจะ ดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบของกิจการร่วมค้ากับนิติบุคคลสัญชาติไทย หรือ 2) สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่ เกินร้อยละ 51.00 ของทุนจดทะเบียนและจะดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบของกิจการร่วมค้ากับนิติบุคคล สัญชาติไทย หรือ 3) สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนจดทะเบียนและจำนวนผู้ถือหุ้น ต่างชาติต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่เกี่ยวข้อง และข้อจำกัดด้านการประติบัติ เยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment) เช่น การจัดตั้งธุรกิจที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของหรือควบคุม กิจการต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการลงทุนของต่างชาติของไทย ตลอดจนข้อจำกัดในเรื่อง ของการครอบครองและการใช้ที่ดินด้วย กล่าวคือ บุคคลต่างชาติหรือบริษัทในประเทศที่ถือเป็นต่างชาติจะไม่ได้ รับอนุญาตให้ซื้อหรือเป็นเจ้าของที่ดินในไทย อย่างไรก็ตามอาจเช่าที่ดินหรือเป็นเจ้าของอาคารได้ นอกจากนี้ ตามตารางข้อผูกพันเฉพาะยังมีการกำหนดเงื่อนไขข้อจำกัดด้านการประติบัติเยี่ยงคนชาติเกี่ยวกับสัญชาติของผู้ ที่จะประกอบธุรกิจหรือผู้บริหารการศึกษาไว้อีกด้วย

เมื่อพิจารณากรอบของไทยตามพันธกรณีข้างต้นที่ไทยต้องดำเนินการภายในประเทศเพื่อสนับสนุนให้ เกิดผลในทางปฏิบัติแล้ว เป็นกรอบตามกฎหมายที่ต้องปรับให้สอดคล้องและส่งเสริมการเปิดเสรีบริการ การศึกษา ดังนั้นข้อที่ต้องศึกษาต่อไป คือ ข้อกฎหมายว่าประเทศไทยมีกฎหมายใดที่เป็นอุปสรรคต่อข้อผูกพัน ดังกล่าวหรือไม่ โดยจะได้อธิบายต่อไปในข้อ 3.2

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากกรอบตามกฎหมายที่ไทยต้องปรับแล้ว การเปิดเสรีบริการทางการศึกษา ยังคงมีประเด็นอื่นที่มีใช้ทางกฎหมายที่ไทยต้องพิจารณาประกอบด้วย เช่น ศักยภาพของการแข่งขันของไทย โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาให้สามารถแข่งขันกับบุคลากรทางการศึกษาของ ต่างชาติได้ การบริหารจัดการการศึกษาภายในประเทศเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ หลักสูตรที่ทันสมัย เป็นต้น

2.2.2 การเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาของสิงคโปร์

(1) ข้อผูกพันของสิงคโปร์ด้านการบริการทางการศึกษาภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS: General Agreement on Trade in Services)

สิงคโปร์เป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ซึ่งต้อง ผูกพันภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งรูปแบบของการค้าบริการที่มีมากที่สุดในสิงคโปร์ คือ รูปแบบที่ 1 และ 2 ส่วนรูปแบบการค้าบริการรูปแบบที่ 3 และ 4 ยังมีจำนวนไม่มาก ในปี พ.ศ. 2552 การค้าบริการรูปแบบที่ 1 (การให้บริการข้ามพรมแดน) ในด้าน การขนส่ง การประกันภัย การท่องเที่ยว การเงิน และธุรกิจ มีมูลค่าการส่งออก 76,203 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีมูลค่าการนำเข้า 60,992 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนการค้าบริการรูปแบบที่ 2 (การเดินทางไปใช้บริการ ต่างประเทศ) ในด้านการจัดการ มีมูลค่าการส่งออก 41,940 ล้านดอลลาร์สหรัฐและมีมูลค่าการนำเข้า 35,144 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่การค้าบริการรูปแบบที่ 4 (การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา) ในการบริการด้านเทคนิคและ

วิชาชีพอื่นๆ มีมูลค่าการส่งออกเพียง 17,815 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีมูลค่าการนำเข้า 19,281 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Toh, 2012)

ทั้งนี้รูปแบบการให้บริการทางการศึกษาภายใต้รูปแบบการค้าบริการทั้ง 4 รูปแบบจะมีลักษณะของการให้บริการที่แตกต่างกันไปดังนี้

- รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน เช่น การเรียนทางไกล การเรียนออนไลน์
- รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศ เช่น นักเรียนหรือนักศึกษาที่เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ
- รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ เช่น Twinning (ผู้เรียนอาจใช้เวลาเรียนส่วนหนึ่งในสิงคโปร์และอีกส่วนหนึ่งในต่างประเทศ) แฟรนไชส์การจัดตั้งสถาบันการศึกษา การจัดตั้งสาขาหรือวิทยาเขต การลงทุนร่วมกับสถาบันท้องถิ่น (Joint Venture)
- รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา เช่น อาจารย์ผู้บรรยาย หรือนักวิจัยซึ่งให้บริการทางการสอนไปบรรยายในต่างประเทศ

การค้าบริการสาขาบริการทางการศึกษาในสิงคโปร์มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา โดยแบ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Primary Education) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) และการศึกษาอื่นๆ (Other Education) ทั้งนี้การให้บริการทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับมัศึกษามีรูปแบบการบริการรูปแบบที่ 2-4 ส่วนการให้บริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่มีรูปแบบการบริการทั้ง 4 รูปแบบ แต่การให้บริการทางการศึกษาในระดับการศึกษาอื่นๆ มีรูปแบบการบริการในรูปแบบที่ 4 เพียงอย่างเดียว (Toh, 2012) ดังตารางที่ 2.16

ตารางที่ 2.16 รูปแบบบริการทางการศึกษาภายใต้ GATS

การบริการทางการศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ	รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Primary Education)		นักเรียนเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ	การจัดการแบบ Twinning	ผู้สอนเดินทางไปสอนในต่างประเทศ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)		นักเรียนเดินทางไปเรียนภาคฤดูร้อน (Summer School) หรือเรียนภาษาในต่างประเทศ	การจัดการแบบ Twinning	ผู้สอนเดินทางไปสอนในต่างประเทศ
การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education)	มหาวิทยาลัยโทรสนเทศ (Virtual University) การศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Education)	นักศึกษาเดินทางไปเรียนที่ประเทศอื่น	การจัดตั้งสาขาหรือวิทยาเขตการจัดการแบบ Twinning การให้มีแฟรนไชส์การศึกษา	ผู้สอนเดินทางไปสอนในต่างประเทศ

ตารางที่ 2.16 (ต่อ)

การบริการ ทางการศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้บริการ ข้ามพรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้ บริการต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจ	รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้าย บุคคลธรรมดา
การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education)	การศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Education) โดยผู้เรียนเรียนจากสถาบันผ่านระบบการเรียนการสอนทางไกล เช่น การเรียนภาษา การเรียนทำอาหาร	ผู้เรียนเดินทางไปเรียนต่างประเทศ	การจัดตั้งสาขา การจัดการแบบTwinning การให้มีแฟรนไชส์ การศึกษา	ผู้สอนเดินทางไปสอนในต่างประเทศ
การศึกษาอื่นๆ (Other Education)				ผู้สอนเดินทางไปสอนในต่างประเทศ

สำหรับสิงคโปร์ได้ตกลงเปิดตลาดการบริการ 7 สาขาบริการภายใต้ GATS ซึ่งสาขาบริการที่ยังไม่ตกลงเปิดบริการ ได้แก่ สาขาบริการด้านการจำหน่าย สาขาบริการทางการศึกษา สาขาบริการด้านสิ่งแวดล้อม สาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม และสาขาบริการด้านอื่นๆ สำหรับสาขาบริการบางประเภทนั้น สิงคโปร์ได้ตกลงเปิดตลาดบริการเพียงส่วน เช่น ด้านการขนส่งซึ่งยอมเปิดตลาดเฉพาะการขนส่งทางน้ำเท่านั้น (World Trade Organization, 2000) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิงคโปร์ยังไม่มีข้อผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการทางการศึกษา (GATS/SC/76 Singapore Schedule of Specific Commitments)

(2) ข้อผูกพันของสิงคโปร์ด้านการบริการทางการศึกษาตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service: AFAS)

วัตถุประสงค์หลักการทำความตกลงเขตการค้าเสรี คือ การเข้าถึงหรือช่วยให้เข้าถึงเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นคู่ค้า อย่างไรก็ตามความตกลงเขตการค้าเสรีมีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสและส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นการปูเส้นทางสำหรับสถาบันการศึกษาและนักลงทุนของสิงคโปร์ในการเข้าร่วมทุนหรือลงทุนกับประเทศอื่นที่ได้ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับสิงคโปร์ (Toh, 2012)

ตารางที่ 2.17 ข้อมูลพื้นฐานของสิงคโปร์ด้านการบริการทางการศึกษาตามกรอบ AFAS ชุดที่ 9

ข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด (Limitation on Market Access)				ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment)			
การบริการ ทางการ ศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้ บริการข้าม พรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทาง ไปใช้บริการ ต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้ง ธุรกิจ	การบริการ ทางการ ศึกษา	รูปแบบที่ 1 การให้ บริการข้าม พรมแดน	รูปแบบที่ 2 การเดินทาง ไปใช้บริการ ต่างประเทศ	รูปแบบที่ 3 การจัดตั้ง ธุรกิจ
เทคนิคและ วิชาชีพขั้นสูง (CPC 92230*, 92240*, 92310)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	เทคนิคและ วิชาชีพขั้นสูง (CPC 92230*, 92240*, 92310)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด
ระดับอุดมศึกษา อื่นๆ (CPC 92390 **)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ระดับอุดม ศึกษาอื่นๆ (CPC 92390 **)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด
การศึกษาผู้ใหญ่ (CPC 924)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	การศึกษาผู้ใหญ่ (CPC 924)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด
การบริการ การศึกษาอื่นๆ (CPC 92900)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	การบริการ การศึกษาอื่นๆ (CPC 92900)	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด

จากตารางข้อมูลพื้นฐานฉบับล่าสุดตามกรอบ AFAS เพื่อการเปิดเสรีทางการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในรูปแบบที่ 3 พิจารณาเห็นได้ว่าสิงคโปร์เปิดเสรีอย่างเต็มที่ เนื่องจากปัจจุบันสิงคโปร์ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมในด้านการให้บริการด้านการศึกษามากที่สุดในอาเซียน

ตอนที่ 3 นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและสิงคโปร์

การนำเสนอเนื้อหาในตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2550) ได้จัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) โดยเมื่อสิ้นสุดแผนในปี พ.ศ. 2565 คือ การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตพัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาลการเงิน การกำกับมาตรฐานและเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลายและเอกภาพเชิงระบบ

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ออกแบบโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการและองค์รวมของการพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) สาระหลักมี 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ภาพฉายและนัยยะสำคัญที่เป็นปัจจัยแวดล้อมรุมเร้าส่งผลกระทบต่อมนุษย์และโลก ประเทศไทยจนถึงอุดมศึกษา ส่วนที่สองเป็นปัจจัยภายในระบบอุดมศึกษา ภาพฉายปัจจุบันและอนาคต (scenario) มี 7 เรื่อง คือ ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม การมีงานทำและตลาดแรงงานในอนาคต การจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง การกระจายอำนาจการปกครอง เยาวชนไทย นักศึกษาไทยและบัณฑิตในอนาคต และเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นปัจจัยภายในระบบอุดมศึกษาจึงได้พิจารณา 9 ประเด็น ได้แก่ รอยต่อกับการศึกษาระดับอื่น การแก้ปัญหาอุดมศึกษาในปัจจุบัน ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การเงินอุดมศึกษา การพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา เครือข่ายอุดมศึกษา การพัฒนาอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้

3.1.2 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2556) ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ ปี 2559

อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทสูงในประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ

เข็มมุ่ง/จุดเน้น

ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีศักยภาพตรงตามความต้องการของสังคม มีความสามารถคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการใช้กลยุทธ์ผ่านการนำองค์กรเชิงรุกและกลยุทธ์การเงิน รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนและการวิจัยเพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ทำให้สังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์

มี 4 ยุทธศาสตร์ โดยสรุปเป็นอักษรย่อ คือ “LEGS” STRATEGY ดังนี้

L = Leader of Change Management for Quality Education (All for Quality Education and Quality Education for All) (เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม)

E = Educator Professional (พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์)

G = Graduated with Quality and Social Responsibility (ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด)

S = Satang Utilization (ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม

ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าประสงค์

สร้างความตระหนักในคุณค่าของอุดมศึกษาโดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ (Quality Education) โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมด้านอุดมศึกษา เพื่อเป็นเป้าหมายในการบริหารอุดมศึกษาของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในลักษณะเชิงรุกให้มีขีดสมรรถนะสูงมุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานของสารสนเทศ อุดมศึกษาที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของสังคมที่ต้องคำนึงถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละภูมิภาค (Manpower Mobilization and Demographic Change) สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานสากล และเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา

กลยุทธ์

กลยุทธ์ 1.1 กำหนดคุณค่าและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมของอุดมศึกษาไทย

กลยุทธ์ 1.2 บริหารอุดมศึกษา โดยยึดเป้าหมายอุดมศึกษาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ 1.3 สร้างระบบการประเมินศักยภาพและพัฒนาผู้บริหารระดับสูง กรรมการสภาของสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์ 1.4 สร้างระบบการปิดและยุบรวมหลักสูตร/คณะวิชา/มหาวิทยาลัยโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเป็นเครื่องมือ

กลยุทธ์ 1.5 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน(Hardware, Software, Peopleware) ของสารสนเทศ อุดมศึกษา

กลยุทธ์ 1.6 ต่อยอดสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำระดับโลก

กลยุทธ์ 1.7 ยกระดับอุดมศึกษาไทยให้มีบทบาทสูงในประชาคมอุดมศึกษาในอาเซียนโดยเฉพาะด้าน Higher Education Manpower Mobilization

กลยุทธ์ 1.8 สร้างระบบและกลไกเพื่อรองรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งกับหน่วยงานภาคการผลิตในด้านการเรียนการสอนและการวิจัย

กลยุทธ์ 1.9 พัฒนาระบบ โครงสร้าง และบทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าประสงค์

อาจารย์มีจำนวนเพียงพอ ตรงความต้องการในการผลิตบัณฑิต มีความสามารถในการทำงานวิจัย งานสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีทักษะประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงตนอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องจากสังคม และมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ รวมทั้งพัฒนาผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ทางวิชาการหรือวิชาชีพให้เข้าสู่การเป็นอาจารย์

กลยุทธ์

กลยุทธ์ 2.1 เพิ่มปริมาณอาจารย์ให้ตรงตามความต้องการในการผลิตบัณฑิต

กลยุทธ์ 2.2 พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรม พัฒนาตนเองด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง หาโอกาสในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการเพื่อให้มีความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ

กลยุทธ์ 2.3 พัฒนาคุณภาพอาจารย์ให้มีความแข็งแกร่งในการทำวิจัย

กลยุทธ์ 2.4 ปฏิรูประบบค่าตอบแทนอาจารย์ โดยเน้น “Performance-based Payment” ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ได้ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ที่ทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจูงใจในการทำงาน

กลยุทธ์ 2.5 พัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญ เพื่อดึงดูดผู้มีความสามารถทางวิชาการหรือวิชาชีพเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด

ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าประสงค์

ยกระดับคุณภาพบัณฑิต โดยเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ของบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีกระบวนทัศน์ใหม่ในการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของโลก ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพระหว่างเก่งงานและเก่งความดี โดยเน้นความรับผิดชอบ มีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อตนเองและสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพงานที่เปลี่ยนแปลง โดยมีการติดตามประเมินคุณภาพและพัฒนาบัณฑิตหลังเข้าสู่ตลาดงาน

กลยุทธ์

กลยุทธ์ 3.1 พัฒนาระบบการเข้าศึกษา การเรียนรู้ และการสำเร็จการศึกษาที่ยืดหยุ่นหลากหลายตอบสนองในทุกกลุ่มวัย

กลยุทธ์ 3.2 ยกระดับคุณภาพของหลักสูตรให้ได้รับการรับรองในระดับอาเซียนและระดับโลก

กลยุทธ์ 3.3 สร้างระบบและกลไกเพื่อจัดสอบใบรับรองคุณวุฒิเฉพาะสาขาแห่งชาติของทุกหลักสูตร
 กลยุทธ์ 3.4 ปรับปรุงระบบติดตามและประเมินบัณฑิต รวมทั้งพัฒนาบัณฑิตหลังเข้าสู่ตลาดงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าประสงค์

ใช้ยุทธศาสตร์การเงินเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและเป็นกลไกกำกับเชิงนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และก้าวสู่ความเป็นเลิศตามกลุ่มสถาบัน ครอบคลุมการจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา มีการระดมทุนจากทุกภาคส่วนและบูรณาการในการใช้ทรัพยากรร่วมกันและมีการกำกับติดตามประเมินผลระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเข้มงวด

กลยุทธ์

กลยุทธ์ 4.1 วิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อหน่วยคุณภาพ (Quality Unit Cost) เพื่อกำหนดความชัดเจนของโครงสร้างการเงินอุดมศึกษาให้มีการจัดสรรงบประมาณแก่สถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในการดำเนินการกิจของสถาบันอุดมศึกษา และสามารถส่งเสริมความเป็นเลิศในแต่ละกลุ่มสถาบัน

กลยุทธ์ 4.2 จัดทำแผนกลยุทธ์การเงินให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)

กลยุทธ์ 4.3 จัดสรรทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการกำลังคนของประเทศ

กลยุทธ์ 4.4 กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม (Utilization Management) ตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา

3.1.3 ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

ในด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ สกอ.กำหนดให้เปิดเสรีการค้าบริการด้านการอุดมศึกษาและการบูรณาการการเป็นประชาคมอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเตรียมพร้อมในการรองรับให้ไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชาให้นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียนมากขึ้นทั้งรายวิชาอาเซียนทั่วไป รายวิชาที่เปรียบเทียบมิติต่างๆ ในอาเซียน รายวิชาที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน การเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษาทั้งภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาในการทำงานของอาเซียน และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ สกอ. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาใช้วางแผนยุทธศาสตร์และนโยบายต่อไป โดยยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

วิสัยทัศน์

บัณฑิตไทยมีความสามารถในระดับสากล และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

พันธกิจ

1. อุดมศึกษาไทยผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพระดับสากล และมีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน
2. อุดมศึกษาไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการการอุดมศึกษาให้มีคุณภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน

เป้าหมาย

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยอยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับบัณฑิตในประเทศสมาชิกอาเซียน
2. สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558
3. สถาบันอุดมศึกษาไทยมีจำนวนกิจกรรมทางวิชาการที่ทำร่วมกับประเทศอาเซียนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี
4. จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถทำงานทั้งในหน่วยงานระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และ/หรือประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี
5. จำนวนนักศึกษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.00 ต่อปี

ตัวชี้วัด

1. คะแนนการทดสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานสากลของนักศึกษาไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอาเซียน
2. จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียนและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
3. จำนวนกิจกรรมทางวิชาการที่ทำร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน
4. จำนวนบัณฑิตไทยทำงานในหน่วยงานระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติในไทยและ/หรือประกอบการในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
5. จำนวนนักศึกษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล กลยุทธ์

1. พัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่ใช้ในการทำงานได้
2. พัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมของบัณฑิตไทย

มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและระบบวัดผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่การศึกษาระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

2. ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษรวมทั้งภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

3. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและความรู้เกี่ยวกับอาเซียนตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษาและการวิจัยด้านอาเซียนศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

4. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษา โดยสนับสนุนการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

5. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยได้แสดงความสามารถในเวทีระดับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอาเซียน รวมถึงกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองอาเซียน

กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

1. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการกำหนดมาตรฐานการวัดสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของบัณฑิต

2. การผลิตและพัฒนาอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษ

3. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การจัดสรรทุนเพื่อการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในอาเซียนและการพัฒนาระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตในอาเซียน

5. การจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์นักศึกษาไทยสู่นักศึกษาอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน กลยุทธ์

1. พัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล

2. ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษา

3. พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล

4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพระดับสากล

5. พัฒนาวิชาการและการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ

6. พัฒนาระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

1. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดสัดส่วนอาจารย์ระดับปริญญาเอกให้สูงขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการโดยเฉพาะในระดับศาสตราจารย์ให้มากขึ้น

2. สร้างเครือข่ายด้านการวิจัยระหว่างศูนย์ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงาน/องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศและในอาเซียนในสาขาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและทิศทางของอาเซียน

3. สนับสนุนทุนวิจัยปริญญาเอก ทุนพัฒนาอาจารย์และทุนสนับสนุนเพื่อผลิตงานวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย เช่น ในการประชุมทางวิชาการระดับภูมิภาค และวารสารทางวิชาการในระดับนานาชาติ เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิชาการไทยและอาเซียน

5. ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติในสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ต้องการของตลาดงานในอาเซียน

6. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสองภาษา เช่น ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นต้น

7. ส่งเสริม/สนับสนุน/จัดสรรงบประมาณให้อาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญสูง เช่น ผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบลมาสอน บรรยาย และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่อุดมศึกษาไทย และ/หรือทำวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย

8. ส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยและสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบัน

9. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การเข้าใช้ห้องสมุด/ห้องปฏิบัติการ หอพักนักศึกษานานาชาติ เป็นต้น

10. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความเป็นนานาชาติทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร และดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์

11. ส่งเสริมการสร้างความกลมกลืน (harmonization) ของการอุดมศึกษาในอาเซียน โดยเฉพาะในด้านคุณภาพและคุณวุฒิทางการศึกษาผ่านกลไกความร่วมมือระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ เช่น SEAMEO RIHED, AUN เป็นต้น

กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

1. การพัฒนาศักยภาพอาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
2. การสร้างเครือข่ายด้านการวิจัยในอาเซียน
3. การจัดตั้งสำนักงานการศึกษานานาชาติ
4. การสนับสนุนการลงทุนด้านการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการวิจัยเกี่ยวกับอาเซียน รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. การร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนพัฒนากลไกเพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เกี่ยวข้องกับสามเสาหลักในการสร้างประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเสาด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
2. สร้างความตระหนักในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและบทบาทของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาประชาคมอาเซียนทั้งในด้านบวกและลบ
3. ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
4. พัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและความเคลื่อนไหวในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา แก่สถาบันอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมการสร้างความรู้ความตระหนักในเรื่องเอกลักษณ์ของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์ในหมู่ประชาชน ประชาคมอุดมศึกษา และเยาวชนอาเซียน

3. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการเพื่อใช้ประโยชน์และป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายกำลังคนข้ามชาติ เช่น การระบาดของโรค ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

4. จัดทำ Mapping สถาบันอุดมศึกษาแกนหลักในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นความต้องการของเขตพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ โดยเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความเชี่ยวชาญและตอบสนองต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ กับสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

5. ส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปสอน/วิจัย/ให้บริการวิชาการ/ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแก่สถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

1. การพัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนและความเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมสัมพันธ์

2. การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาคมอาเซียน

3. การจัดประชุมผู้บริหารระดับสูงด้านอุดมศึกษาของอาเซียนเพื่อสนับสนุนการสร้างกลไกเพื่อความกลมกลืน (Harmonization) ของระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

4. การให้บริการการศึกษาและฝึกอบรมทางวิชาการและวิชาชีพแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

5. จัดตั้งหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรง เพื่อเป็นหน่วยประสานงาน

6. กระตุ้นให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์และทำงานร่วมกับองค์กรที่มีอยู่แล้วในอาเซียนให้เกิดความเข้มแข็ง

7. การพัฒนาความเข้มแข็งด้านภาษาไทยและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

กฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการเปิดเสรีบริการทางการศึกษาตามรูปแบบที่ 3 (Mode 3) ที่จำกัดสิทธิกับผู้ให้บริการจากต่างประเทศ รวมทั้งผู้ให้บริการจากประเทศสมาชิกของอาเซียน มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน พ.ศ.2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2550

เป็นกฎหมายที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อควบคุมการศึกษาเอกชนในระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีบทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไข ดังนี้

- มาตรา 10 กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ โดยกำหนดว่าการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง²²

- มาตรา 12 กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต ได้แก่

(1) เป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(2) เป็นผู้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 16 หรือ

(3) เป็นผู้เช่าที่ดินจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนสิทธิตามสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 16

ทั้งนี้ ได้กำหนดว่าจำนวนเนื้อที่ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไว้ต้องมีขนาดดังนี้

- มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 10 ไร่

- มหาวิทยาลัยต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 100 ไร่

อนึ่ง ที่ดินสำหรับจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามที่ต้องการเป็นที่ดินที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน ในกรณีที่ที่ดินมิได้มีพื้นที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันต้องมีการเชื่อมโยงติดต่อกันในลักษณะที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาและสามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาได้โดยสะดวก

ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เปิดสอนสาขาวิชาทางการเกษตร นอกจากจะต้องมีที่ดินตามที่กำหนด ต้องมีที่ดินสำหรับฝึกงานอีกไม่น้อยกว่า 150 ไร่ โดยที่ดินสำหรับฝึกงานจะเป็นที่ดินที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันกับที่ดินสำหรับจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือไม่ก็ได้²³

- มาตรา 30 กำหนดคุณสมบัติของกรรมการสภาสถาบันว่าจะต้องมีสัญชาติไทยจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และกรรมการสภาสถาบันต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและต้องไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

²² กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2549 (ออกตามความในมาตรา 7 และมาตรา 10 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546

²³ โปรดดูกฎกระทรวง เรื่องกำหนดลักษณะและเนื้อที่ที่ดินที่จะใช้เป็นที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2549

3.2.2 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2479 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12)

พ.ศ. 2551

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งที่ดินของคนต่างชาติ ได้แก่

- มาตรา 86 กำหนดให้คนต่างชาติจะได้มาซึ่งที่ดินก็โดยอาศัยบทสนธิสัญญาซึ่งบัญญัติให้มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้ และอยู่ในบังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดินฉบับนี้ด้วย หากเป็นกรณีที่ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยประกอบกิจการในทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การสุสาน การกุศล สาธารณะ หรือการศาสนาต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการซึ่งกำหนดโดยกฎกระทรวง และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

3.2.3 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

มีบทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขของคนต่างชาติในการทำงานในไทย ดังนี้

- มาตรา 4 กำหนดความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” หมายถึง

(1) บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

(2) นิติบุคคลซึ่งไม่ได้จดทะเบียนในไทย

(3) นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในไทย และมีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) นิติบุคคลซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นถือโดยบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลตาม (1) หรือ (2) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น

(ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นบุคคลตาม (1)

(4) นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในไทยซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นถือโดยบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) หรือนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น

- มาตรา 5 กำหนดให้การอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจให้พิจารณาโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงานและการรักษาสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ขนาดของกิจการ การจ้างแรงงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา

- มาตรา 8 กำหนดว่าภายใต้บังคับมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 10 และมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้

(1) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบกิจการ ด้วยเหตุผลพิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชีหนึ่ง

(2) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัย หรือความมั่นคงของประเทศธุรกิจที่มีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และเหตุการณ์บ้าน หรือธุรกิจที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

(3) ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบกิจการกับคนต่างด้าวตามที่กำหนดไว้ในบัญชีสาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

- มาตรา 10 กำหนดไม่นำเอาบทบัญญัติมาตรา 5 มาตรา 8 มาตรา 15 มาตรา 17 และมาตรา 18 มาใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นการเฉพาะกาล

คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ โดยสนธิสัญญาที่ไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณีให้ได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งมาตราต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งและให้เป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น ซึ่งอาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศสัญชาติของคนต่างด้าวนั้นเป็นการต่างตอบแทนด้วย คนต่างด้าวตามมาตรา 10 หากประสงค์จะประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อขอหนังสือรับรอง และให้อธิบดีออกหนังสือรับรองให้คนต่างด้าวนั้นโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคนต่างด้าว เว้นแต่อธิบดีเห็นว่าการแจ้งมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือกรณีไม่เป็นไปตามมาตรา 10 ให้อธิบดีแจ้งแก่คนต่างด้าวนั้นทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคนต่างด้าว

หนังสือรับรองต้องระบุเงื่อนไขตามที่รัฐบาลกำหนดหรือตามที่กำหนดในสนธิสัญญาด้วย

- มาตรา 14 กำหนดทุนขั้นต่ำที่คนต่างด้าวใช้ในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และในกรณีการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในวรรคแรกเป็นธุรกิจที่ต้องได้รับอนุญาตบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ทุนขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับแต่ละธุรกิจต้องไม่น้อยกว่าสามล้านบาท (กฎกระทรวงที่ออกตามบทบัญญัติมาตรานี้ อาจกำหนดระยะเวลาทุนขั้นต่ำที่ต้องนำหรือส่งเข้ามาในไทยไว้ด้วยก็ได้)

อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวไม่ใช่บังคับกับกรณีที่คนต่างด้าวนำเงินหรือทรัพย์สินอันเกิดจากรายได้ที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจเดิมที่เริ่มดำเนินการมาก่อนแล้วในไทยไปเริ่มประกอบธุรกิจรายอื่น หรือนำไปลงทุนหรือลงทุนในกิจการหรือในนิติบุคคลอื่น

- มาตรา 17 กำหนดให้คนต่างด้าวที่ต้องการขออนุญาตประกอบธุรกิจ ต้องยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจต่อรัฐมนตรีหรืออธิบดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้คณะรัฐมนตรีในกรณีธุรกิจตามบัญชีสอง หรืออธิบดีในกรณีธุรกิจตามบัญชีสามพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาตแล้วแต่กรณีให้แล้วเสร็จภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ยื่นคำขอ ในกรณีการพิจารณาอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีเหตุจำเป็น ซึ่งคณะรัฐมนตรีไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายระยะเวลาการพิจารณาออกไปอีกได้ตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เมื่อคณะรัฐมนตรีให้การอนุมัติหรืออธิบดีอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รัฐมนตรีหรืออธิบดีออกใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหรืออธิบดีอนุญาต

ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 18 สำหรับกรณีธุรกิจตามบัญชีสอง หรืออธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 18 สำหรับกรณีธุรกิจตามบัญชีสามก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีไม่อนุมัติให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีสองให้รัฐมนตรีแจ้งการไม่อนุมัติให้คนต่างด้าวนั้นทราบเป็นหนังสือภายในสามสิบวัน และให้ระบุเหตุที่ไม่ให้การอนุมัตินั้นไว้โดยชัดแจ้ง

ในกรณีที่อธิบดีไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีสาม ให้อธิบดีแจ้งการไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นทราบเป็นหนังสือภายในสิบห้าวัน และให้ระบุเหตุที่ไม่ให้การอนุญาตนั้นไว้โดยชัดแจ้ง คนต่างด้าวนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตต่อรัฐมนตรีได้ และให้นำความในมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- มาตรา 18 กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขหนึ่งเงื่อนไขใดให้คนต่างด้าวผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) อัตราส่วนทุนกับเงินกู้ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต
- (2) จำนวนกรรมการที่เป็นคนต่างด้าวซึ่งจะต้องมีภูมิลำเนาหรือที่อยู่ในราชอาณาจักร
- (3) จำนวนและระยะเวลาการดำรงไว้ซึ่งทุนขั้นต่ำภายในประเทศ
- (4) เทคโนโลยีหรือทรัพย์สิน
- (5) เงื่อนไขอื่นที่จำเป็น

3.2.4 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

- มาตรา 21 กำหนดให้ใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีอายุไม่เกินสองปีนับแต่วันออกเว้นแต่ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวตามมาตรา 12 ให้มีอายุเท่าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานตามกฎหมายนั้นๆ โดยไม่มีผลเป็นการขยายระยะเวลาอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

3.2.5 พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

- มาตรา 34 คนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้จะต้องเข้ามาเพื่อการดังต่อไปนี้

- (1) การปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล
- (2) การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ
- (3) การท่องเที่ยว
- (4) การเล่นกีฬา
- (5) ธุรกิจ
- (6) การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง
- (7) การลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การเดินทางผ่านราชอาณาจักร
- (9) การเป็นผู้ควบคุมพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่าสถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร
- (10) การศึกษาหรือดูงาน
- (11) การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน
- (12) การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง
- (13) การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาใน

ราชอาณาจักร

(14) การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ

(15) การอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- มาตรา 35 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 34 อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใดๆ ก็ได้

ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้กำหนดดังนี้

(1) ไม่เกินสามสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (4) (8) และ (9)

(2) ไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (3)

(3) ไม่เกินหนึ่งปีสำหรับกรณีตามมาตรา 34 (5) (10) (11) (12) (13) (14) และ (15)

(4) ไม่เกินสองปีสำหรับกรณีตามมาตรา 34 (6)

(5) ตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็น สำหรับกรณีตาม มาตรา 34 (1) และ (2)

(6) ตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นสมควรสำหรับกรณีตามมาตรา 34 (7)

ในกรณีที่คนต่างด้าวมีเหตุจำเป็นจะต้องอยู่ในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนดใน (1) (2) (3) และ (4) ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อยู่ต่อไปได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปีและเมื่อได้อนุญาตแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการเพื่อทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต

การขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปแต่ละครั้งให้คนต่างด้าวยื่นคำขอตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในระหว่างรอฟังคำสั่งให้คนต่างด้าวนั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้

จากการศึกษากรอบการเปิดเสรีภาคบริการของทั้งองค์การการค้าโลกและอาเซียนในบทที่ 2 นั้น ทำให้ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกต้องดำเนินการปรับบทกฎหมายภายในหรือดำเนินการใดๆ ให้สอดคล้องกับพันธกรณีขององค์การระหว่างประเทศดังกล่าวด้วย และจากบทกฎหมายภายในข้างต้นรวม 4 ฉบับนั้นมีบทบัญญัติที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการบริการการศึกษาในรูปแบบที่ 3 กล่าวคือ การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติ อาทิ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ผู้ที่จะประสงค์จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะขอใบอนุญาตประกอบกิจการต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 12 ซึ่งจะทำให้ชาวต่างชาติที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่สามารถเข้ามาดำเนินการตามรูปแบบที่ 3 ได้ เช่นนี้จึงต้องศึกษาข้อยกเว้นหรือกฎหมายอื่นประกอบ เช่น ประมวลแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง สัญญาเช่า ทำให้ชาวต่างชาติเช่าพื้นที่ได้ หรือ พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ. 2535 ที่ชาวต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของได้ เป็นต้น ซึ่งจะได้วิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

3.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

สิงคโปร์สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาจากเดิมที่อาจอยู่ในระดับของประเทศกำลังพัฒนาจนอยู่ในระดับขั้นแนวหน้าของโลกโดยใช้เวลาเพียงประมาณ 40 ปี โดยนโยบายการศึกษาจากอดีตโดยเริ่มต้นตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1959 จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นนโยบายหลักที่ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลาดังนี้

นโยบายการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 1959-1978

ภายใต้การปกครองของนายลี กวน ยู นายกรัฐมนตรีในช่วงเวลานั้น เป้าหมายของการศึกษา คือ “Produce A Good Man and A Useful Citizen” สาเหตุหลักของนโยบายการศึกษาในช่วงระยะแรกนี้ คือ สิงคโปร์จะต้องขับเคลื่อนเพื่อความอยู่รอด เพราะสิงคโปร์พึ่งแยกตัวเป็นเอกราชในปี ค.ศ.1965 หลังจากที่สิงคโปร์แยกตัวเป็นเอกราช ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาและไม่มีทักษะทางแรงงาน รัฐบาลจึงมีนโยบายการศึกษาโดยการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเร็วที่สุดเท่าที่ดำเนินการได้เพื่อให้ประเทศได้อยู่รอด ในช่วงระยะเวลานี้ โรงเรียนได้ถูกสร้างขึ้นอย่างรวดเร็วและมีการว่าจ้างผู้สอนเป็นจำนวนมาก โรงเรียนที่เคยก่อตั้งมาแล้วโดยกลุ่มคนเชื้อชาติต่างๆ ได้ถูกรวมเข้าในระบบการศึกษาของสิงคโปร์ (OECD, 2011)

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนเป็นสองภาษา (Bilingual Policy) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของตนเอง ระบบการศึกษาของประเทศจึงได้ถูกก่อตั้งขึ้นในช่วงระยะเวลานี้ อย่างไรก็ตามคุณภาพการศึกษายังไม่อยู่ในระดับที่สูงมาก และยังคงมีความขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะอยู่อีกทั้งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงของนโยบายมากมายรวมถึงการเปลี่ยนรัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้านการศึกษาหลายคนซึ่งทำให้เกิดความสับสนในระบบการศึกษา และยังมีผู้เรียนจำนวนค่อนข้างสูงที่เลิกศึกษาหลังจากเข้ารับการการศึกษา

นโยบายการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 1979-1996

นโยบายการศึกษาในช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ.1979-1996 คือ การจัดให้มีระบบการศึกษาที่หลากหลายทางเลือกให้แก่ผู้เรียน (Multiple Pathways) เพื่อลดอัตราของการเลิกเรียนที่เคยมีขึ้นก่อนหน้านี้ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลิตแรงงานที่มีทักษะทางเทคนิคที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจของประเทศ ทางเลือกการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถทางการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคน เช่น การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาได้แบ่งประเภทของสถาบันการศึกษาออกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่จะศึกษาในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่อไป โรงเรียนมัธยมศึกษาด้านโพลิเทคนิคซึ่งเน้นทางด้านการฝึกอบรมด้านเทคนิคและวิชาชีพขั้นสูงซึ่งผู้เรียนอาจสามารถเข้าศึกษาในระดับวิทยาลัยได้ต่อไป และสถาบันเทคนิคซึ่งเน้นการฝึกอบรมทางด้านเทคนิคและวิชาชีพสำหรับผู้ที่มีความสามารถทางการศึกษาในระดับที่ไม่สูงมาก นอกจากนี้สถาบันพัฒนาหลักสูตรแห่งสิงคโปร์ (Curriculum Development Institute of Singapore) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตตำราและสื่อการสอนที่มีคุณภาพสูงเพื่อใช้ในการเรียนการสอนโดยให้เหมาะสมกับเส้นทางการศึกษาแต่ละประเภท (OECD, 2011)

อย่างไรก็ตามในช่วง ค.ศ.1992 สิงคโปร์ได้มีการลงทุนอย่างมากในสถาบันสำหรับการศึกษาด้านเทคนิค (Institute for Technical Education) เพื่อเป็นการผลิตแรงงานที่มีทักษะทางด้านเทคนิคอันเป็นการรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การลงทุนด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สถาบันนี้ได้ให้การศึกษาทางด้านวิชาชีพและเทคนิค อีกทั้งยังมีเครื่องมือที่ทันสมัยประกอบการเรียนการสอนอีกด้วยซึ่งอาจเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยในที่อื่นๆ หลักสูตรของสถาบันนี้ยังสามารถจัดทำขึ้นใหม่ได้เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้ที่ลงทุนในสิงคโปร์ด้วย จึงทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนี้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษายังสามารถที่จะต่อในสถาบันโพลิเทคนิคและมหาวิทยาลัยได้ต่อไป อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาด้านวิชาชีพเป็นเส้นทางการศึกษาที่น่าสนใจและดึงดูดในช่วงระยะเวลาในขณะนั้นและทำให้ระบบการศึกษาเริ่มขยายการศึกษาสู่ระดับสถาบันโพลิเทคนิคและมหาวิทยาลัย (OECD, 2011)

นโยบายการศึกษาตั้งแต่ ค.ศ. 1997 จนถึงปัจจุบัน

ในปี ค.ศ.1997 เป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกได้ปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งทำให้เกิดการสร้างสรรค์คิดค้นนวัตกรรมใหม่ขึ้น การขยายตัวของเศรษฐกิจฐานความรู้ส่งผลให้สิงคโปร์ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของระบบการศึกษาโดยมุ่งเน้นไปสู่ นวัตกรรม การสร้างสรรค์และการวิจัย รัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจำนวนมากสำหรับการวิจัย และเพื่อดึงดูดนักวิทยาศาสตร์และบริษัททางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้มีชาวต่างชาติจำนวนมากได้เข้ามาทำงาน เกี่ยวกับการวิจัยในภาคเอกชนและในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้มีความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกเพื่อทำวิจัยร่วมกัน (OECD, 2011) การปฏิรูปการศึกษาของสิงคโปร์เริ่มต้นอย่างจริงจังตั้งแต่ ค.ศ.1997 โดยจำแนกนโยบายที่สำคัญได้ดังนี้

1) *Thinking Schools, Learning Nation*

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 สิงคโปร์ได้เริ่มต้นปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบ วิสัยทัศน์การศึกษาที่สำคัญ ภายใต้อำนาจของนายโกห์ ช็อก ตอง (Goh Chok Tong) คือ Thinking Schools, Learning Nation นายโกห์ ช็อก ตอง นายกรัฐมนตรีเชื่อว่าความมั่งคั่งของประเทศในศตวรรษที่ 21 จะขึ้นอยู่กับความสามารถของ ประชาชนในการเรียนรู้ (OECD, 2011) วิสัยทัศน์นี้เป็นวิสัยทัศน์สำหรับบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง พนักงาน บริษัท หน่วยงาน และภาครัฐ ทั้งนี้สามารถนำไปใช้กับระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาได้เช่นกัน วิสัยทัศน์นี้จึงเป็นวิสัยทัศน์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

Thinking Schools หมายถึง ระบบโรงเรียนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้ ตลอดชีวิตและสร้างความผูกพันในชาตินิยมของคนรุ่นใหม่ ส่วน Learning Nation หมายถึง การเรียนรู้ เปรียบเสมือนกับวัฒนธรรมของชาติ โดยที่การสร้างสรรค์และนวัตกรรมสามารถงอกงามได้ทุกระดับในสังคม Thinking Schools, Learning Nation จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาโดยรูปแบบการศึกษาได้จัดทำ ขึ้นให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน ให้มีความยืดหยุ่นและมีทางเลือกหลากหลาย สำหรับผู้เรียน

วิสัยทัศน์ Thinking Schools, Learning Nation จึงเป็นนโยบายที่อยู่เบื้องหลังของการปฏิรูประบบ การศึกษาของสิงคโปร์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับนโยบายอื่นที่รัฐบาลได้ออกมาภายหลัง วิสัยทัศน์ Thinking Schools, Learning Nation มีความเชื่อมโยงกับนโยบายการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยของรัฐให้เป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพื่อให้มีอิสระในการบริหารจัดการในด้านต่างๆ การที่มหาวิทยาลัยมีอิสระเพิ่ม มากขึ้นทำให้มหาวิทยาลัยต้องมีการแข่งขันกันเองมากขึ้นและอาจจะจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับ ความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของผู้เรียนได้

2) *ศูนย์กลางการศึกษาระดับอุดมศึกษา*

รัฐบาลสิงคโปร์ต้องการให้ประเทศของตนเป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมีกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้นโยบายนี้ประสบความสำเร็จ โดยเริ่มจากในระหว่างปี ค.ศ.1990-2000 รัฐบาลสิงคโปร์ได้เชิญ มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก (World Class Universities) จากต่างประเทศให้เข้ามาในประเทศและจัดตั้ง ศูนย์ความเป็นเลิศ (Centres of Excellence) ในประเทศสำหรับการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดความรู้ มหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆได้เข้ามาจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศในสิงคโปร์ เช่น INSEAD, University of

Pennsylvania's Wharton School, Massachusetts Institute of Technology, University of Chicago Graduate School of Business เป็นต้น

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ดำเนินกลยุทธ์โดยส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยชั้นนำได้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์เพื่อให้สิงคโปร์เป็นที่รู้จักในระดับโลก เช่น Lee Kuan Yew School of Public Policy of the National University of Singapore ได้มีความร่วมมือกับ 3 สถาบันการศึกษา ได้แก่ Columbia University's School of International and Public Affairs, London School of Economics and Political Science และ Institut d'Etudes Politiques de Paris ในการจัดหลักสูตร 2 ปริญญาในระดับปริญญาโท และยังมี Singapore National Institute of Education ได้ร่วมจัดทำหลักสูตรระดับปริญญาเอก ร่วมกันกับ Institute of Education ของ University of London

3) แผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในระบบการศึกษา โดยจัดทำแผนแม่บทขึ้น 3 ฉบับสำหรับโรงเรียน การจัดทำแผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ Thinking Schools, Learning Nation เพราะแผนแม่บทนี้เป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้เพื่อให้ความรู้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับที่หนึ่ง (ค.ศ.1997-2002) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเพื่อให้ผู้สอนมีความสามารถพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งได้กำหนดมิติ 4 ด้านได้แก่ 1) หลักสูตรและการประเมินผล (Curriculum and Assessment) 2) ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ (Learning Resources) 3) การพัฒนาครู (Teacher Development) และ 4) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและเทคโนโลยี (Physical and Technological Infrastructure) แผนแม่บทฉบับที่สอง (ค.ศ.2003-2008) ซึ่งมีความต่อเนื่องจากแผนแม่บทฉบับแรกโดยเน้นให้มีการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียน และแผนแม่บทฉบับที่สาม (ค.ศ.2009-2014) มีวัตถุประสงค์ที่ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนแม่บทฉบับก่อนโดยการศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องกับความต้องการในอนาคตและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีคุณสมบัติรองรับกับความต้องการในอนาคต แผนแม่บทฉบับนี้ต้องการให้มีการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้

ถึงแม้ว่าแผนแม่บทนี้จะเป็นแผนแม่บทสำหรับโรงเรียนก็ตาม แต่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการการศึกษาด้วย ดังจะเห็นได้จากในแต่ละสถาบันการศึกษาได้ตั้งหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษา เช่น Nanyang Technological University ได้จัดตั้งศูนย์ที่เรียกว่า "Centre for Education Development" เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอน การวิจัย และการสื่อสาร National University of Singapore จัดตั้ง "Centre for Instructional Technology" เพื่อส่งเสริมการสอนและการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์

3.4.1 กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา

กฎหมายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ การจัดการการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐหรือที่อยู่ในกำกับของรัฐจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติของแต่ละสถาบันการศึกษา เช่น Nanyang Polytechnic ถูกจัดตั้งขึ้นโดย Nanyang Polytechnic Act (Chapter 191A) ส่วนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น National University of Singapore ถูกจัดตั้งขึ้นโดย National University of Singapore Act (Chapter 204) Nanyang Technological University ถูกจัดตั้งขึ้นโดย Nanyang Technological University Act (Chapter 192A) ในขณะที่ Singapore University of Technology and Design ถูกจัดตั้งขึ้นโดย Singapore University of Technology and Design Act (Chapter 305E) และ Singapore Management University ถูกจัดตั้งขึ้นโดย Singapore Management University Act (Chapter 302A)

ส่วนสถาบันศึกษาเอกชนจะอยู่ภายใต้บังคับของ “Private Education Act” ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2552 และ “Private Education Regulations” ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ที่ออกมาในปีเดียวกัน โดยผลของกฎหมายสถาบันการศึกษาเอกชนทุกระดับต้องดำเนินการจดทะเบียนกับสภาการศึกษาเอกชน (Council of Private Education) ซึ่งสังกัดภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education: MOE) ของสิงคโปร์ก่อนที่จะเริ่มให้บริการการศึกษา เช่น SIM University ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้ดำเนินการตามที่ “Private Education Act” กำหนดไว้

ดังนั้นสถาบันการศึกษาเอกชนจะต้องมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดดังนี้ (Council for Private Education, Singapore, 2013)

1. สถานะความเป็นนิติบุคคล โดยสถาบันเอกชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องจัดตั้งในรูปแบบของบริษัทซึ่งจดทะเบียนกับ “Accounting and Corporate Regulatory Authority” (ACRA) หรือเป็นสมาคมที่จดทะเบียนกับ “Registry of Societies” (ROS)

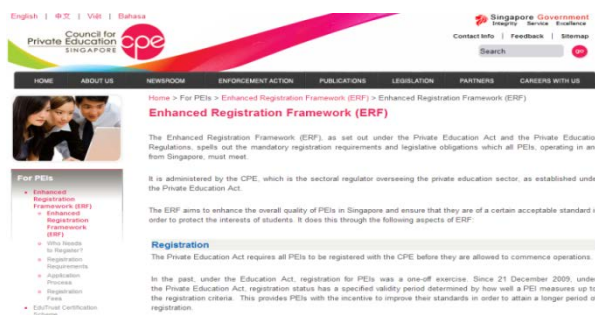
2. ชื่อสถาบัน ชื่อทางการค้า และชื่อโรงเรียน คณะ หน่วยงานจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นสถาบันการศึกษา และต้องตรงตามที่จดทะเบียนจัดตั้งภายใต้ “Companies Act” หรือ “Societies Act” แล้วแต่กรณี และหากสถาบันต้องการใช้คำว่า มหาวิทยาลัยในชื่อสถาบันจะต้องได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

3. ผู้จัดการจะต้องเป็นกรรมการของบริษัทหากสถาบันจัดตั้งในรูปแบบของบริษัท หรือเป็นสมาชิกของคณะกรรมการบริหารในกรณีที่สถาบันจัดตั้งในรูปแบบของสมาคม ถึงแม้ว่าในบทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าผู้จัดการจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติสิงคโปร์ แต่หากพิจารณาจากภาระหน้าที่ของผู้จัดการที่กฎหมายกำหนด บุคคลที่จะทำหน้าที่ผู้จัดการควรจะต้องอยู่ในสิงคโปร์เพื่อการปฏิบัติหน้าที่

ทั้งนี้ “Private Education Act” กำหนดแผนการ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ได้แก่ Enhanced Registration Framework (ERF) เป็นสิ่งที่กำหนดเป็นเงื่อนไขให้สถาบันการศึกษาจะต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยกำหนดไว้เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้จัดการ อาจารย์ สถานที่ และการโฆษณา

ภาพจาก <http://www.cpe.gov.sg/for-peis/enhanced-registration-framework-erf/enhanced-registration-framework-erf>

ประเภทที่ 2 ได้แก่ EduTrust Certification เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาที่จะดำเนินการหรือไม่ก็ได้เพราะขึ้นอยู่กับความสนใจ ถือเป็นเครื่องหมายแสดงความน่าเชื่อถือในคุณภาพ สถาบันการศึกษาเอกชนที่จะต้องบรรลุถึงมาตรฐานที่สูงขึ้นในบรรษัทภิบาลและการบริหารจัดการ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การคุ้มครองนักเรียน การบริการในด้านการสนับสนุน และความมั่นคงทางการเงิน

EduTrust Certification จะแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาเอกชนนั้นมีความแตกต่างกับสถาบันการศึกษาเอกชนอื่นในแง่ที่มีคุณภาพที่สูงกว่า เพราะสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในด้านการจัดการและการบริการแก่นักเรียนนักศึกษา

ภาพจาก <http://www.cpe.gov.sg/for-peis/edutrust-certification-scheme/edutrust-certification-scheme>

3.4.2 กฎหมายที่ดิน

“Residential Property Act” ไม่อนุญาตให้คนต่างชาติเป็นเจ้าของที่ดิน แต่อนุญาตให้คนต่างชาติซื้ออาคารชุดหรือห้องในอาคารที่มีจำนวน 6 ชั้นหรือมากกว่า 6 ชั้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่ชื่อว่า “Singapore Land Authority” แต่การซื้อบ้านที่ปลูกสร้างบนที่ดินหรืออาคารชุดที่เป็นอาคารสูงน้อยกว่า 6 ชั้นจะต้องได้รับอนุญาตจาก “Singapore Land Authority”

3.4.3 กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

คนต่างด้าวที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจเพื่อประกอบธุรกิจในประเทศสิงคโปร์ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับคนสิงคโปร์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- พระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัท (Company Act) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบริษัท เช่น การจัดตั้ง หุ้น การตรวจสอบบัญชี การควบบริษัท บริษัทต่างชาติ เป็นต้น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บริษัทต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คน ถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น ผู้ถือหุ้นสามารถเป็นคนต่างชาติได้ทั้งหมดโดยไม่จำเป็นต้องมีคนสิงคโปร์เป็นผู้ถือหุ้นรวมอยู่ด้วยก็ได้ พระราชบัญญัตินี้จึงไม่มีข้อจำกัดในการถือหุ้นของคนต่างชาติดีกเว้นเพียงสาขาโทรคมนาคม สาขาบริการทางการแพทย์ รวมถึงสาขาบริการบางสาขาที่สำคัญซึ่งให้บริการโดยภาครัฐ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้บริษัทต้องมีกรรมการอย่างน้อย 1 คน ซึ่งอาจเป็นคนผู้พำนักในสิงคโปร์หรือต่างชาติก็ได้แต่ต้องมีกรรมการอย่างน้อย 1 คนต้องอาศัยอยู่ในสิงคโปร์ซึ่งกรรมการผู้นั้นอาจเป็นคนสัญชาติสิงคโปร์ ผู้พำนักถาวร หรือคนต่างชาติผู้ที่ถือวีซ่าทำงานก็ได้

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนธุรกิจ (Business Registration Act) กำหนดให้บุคคลที่จะจัดตั้งบริษัทต้องจดทะเบียนกับกรมทะเบียนการค้าและธุรกิจ (Accounting and Corporate Regulatory Authority) ในทุกสาขา กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับคนสิงคโปร์และคนต่างชาติ

3.4.4 กฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว

“Employment of Foreign Worker Act” กำหนดให้ชาวต่างชาติต้องมีใบอนุญาตทำงานหากประสงค์จะทำงานในสิงคโปร์ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดประเภทของใบอนุญาตทำงานไว้หลายประเภท เช่น Employment Pass (P Pass และ Q Pass) สำหรับชาวต่างชาติที่ทำงานระดับบริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ พิเศษ S Pass สำหรับชาวต่างชาติที่ทำงานระดับกลางด้วยความรู้และทักษะ เฉพาะทาง R Pass (Work Permit) สำหรับชาวต่างชาติระดับช่างฝีมือหรือกึ่งฝีมือที่ไม่เข้าคุณสมบัติประเภท S Pass เป็นต้น

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของตัวบ่งชี้ กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ และประโยชน์ของตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของตัวบ่งชี้

“ตัวบ่งชี้” ตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน (2546) ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ “indicator” ดิกชันนารี Webster’s New Twentieth Century Dictionary of English Language: Unabridged ฉบับพิมพ์ครั้งที่สอง (1983) และดิกชันนารี Webster’s Ninth New Collegiate Dictionary (1991) ให้ความหมายว่า “ตัวบ่งชี้” หมายถึง เครื่องมือ (Device) เครื่องวัดระบุปริมาณ (Gauge) หน้าปัด (Dial) เครื่องบันทึก (Register) หรือตัวชี้ (Pointer) ใดๆ สำหรับวัดหรือบันทึกหรือแสดง ส่วนศิริชัย กาญจนวาสี (2552)

ให้ความหมายว่า “ตัวบ่งชี้” หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะของทรัพยากรการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

Johnstone (1981) สรุปลักษณะของตัวบ่งชี้ไว้ 5 ประการ คือ 1) ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้างๆ ไม่จำเป็นต้องมีความถูกต้องแม่นยำอย่างถี่ยิบ 2) ตัวบ่งชี้เป็นการรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันนำเสนอเป็นภาพรวมกว้างๆ ของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษา 3) ค่าของตัวบ่งชี้ (Indicator Value) แสดงถึงปริมาณหรือตัวเลขไม่ว่าสิ่งที่ศึกษาจะเป็นสภาพเชิงปริมาณหรือคุณภาพและการแปลความหมายค่าของตัวบ่งชี้ต้องแปลความหมายเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วในตอนสร้างตัวบ่งชี้ 4) ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลา เมื่อนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากจุดเวลาหรือช่วงเวลาต่างกันมาเปรียบเทียบกับกันจะแสดงถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และ 5) ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (Basic Units) สำหรับการพัฒนาทฤษฎีทั้งในขั้นตอนการบรรยายสภาพปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ขั้นตอนการนิยามสังกัปหรือแนวคิดของปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ขั้นตอนการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของปรากฏการณ์ และขั้นตอนการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสร้างตัวแปรปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาและตรวจสอบทฤษฎี

ดังนั้นสรุปได้ว่า “ตัวบ่งชี้” หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาหรือระบบ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง/ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

4.2 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้

นักวิจัยหลายท่านได้กำหนดขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ไว้คล้ายคลึงกัน มีส่วนแตกต่างกันในบางขั้นตอน (Johnstone, 1981; Burstein, Oakes and Guiton, 1992; Blank, 1993; Bottani and Walberg, 1994; Fitz-Gibbon, 2002) ผู้วิจัยนำมาสรุปรวมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้รวม 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement of Purposes) เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยนักวิจัยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูงและเป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้ (Definition) ในขั้นตอนนี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามแบบเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว ยังต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไรและรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้โดยใช้การสร้างตัวบ่งชี้ตอนขั้นตอนที่ 4 การนิยามตัวบ่งชี้อาจทำได้ 2 แบบ คือ การนิยามโดยใช้เอกสารและหรือผู้ทรงคุณวุฒิและการนิยามโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ใช้เมื่อนักวิจัยต้องการนิยามตัวบ่งชี้ด้วยข้อมูลที่ต้องมีการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย คือ การดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือ การกำหนดประชากรและตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction) ขั้นตอนนี้เป็นการนำตัวแปรย่อยตามที่กำหนดในนิยามตัวบ่งชี้ขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์สรุปรวมสร้างเป็นตัวบ่งชี้รวม (Composite Indicator) โดยมีการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยและกำหนดฟังก์ชันการรวมตัวแปรตามนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ เนื่องจากการนิยามตัวบ่งชี้ทำได้ 2 แบบ คือ การนิยามจากหลักฐานเอกสาร/ผู้ทรงคุณวุฒิ และการนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นการสร้างตัวบ่งชี้จึงทำได้ 2 แบบด้วย คือ การสร้างตัวบ่งชี้ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและการสร้างตัวบ่งชี้ตามข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมมาได้จากขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (Quality Check) ขั้นตอนนี้เป็นการนำตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นตามขั้นตอนที่ 4 ไปรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดที่พัฒนาขึ้น โดยทั่วไปอาจทำได้ 2 แบบ คือ การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ปัจจุบันนี้ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดนิยมใช้การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงประจักษ์โดยตรวจสอบทั้งความเที่ยง (Reliability) ความตรง (Validity) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation) หลังจากการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แล้ว นักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท (Context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอ หน่วยงาน หรือแยกตามประเภทของบุคลากรหรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาคแล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ให้ผู้บริหาร/นักวางแผน/นักวิจัยตลอดจนนักวิชาการทั่วไปได้ทราบและรายงานผลการจำแนกกลุ่มองค์กร/หน่วยงานที่มีลักษณะตัวบ่งชี้สูงสุดและกลุ่มที่มีลักษณะตัวบ่งชี้ต่ำสุดอันเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยเร่งด่วน

4.3 ประโยชน์ของตัวบ่งชี้

นักวิชาการไม่ว่าจะเป็นนักบริหาร นักวางแผน นักประเมินผลและนักวิจัยสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ โดย Johnstone (1981) Burstein, Oakes และ Guiton (1992) และ Blank (1993) ได้เสนอจุดมุ่งหมายและการใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ไว้ซึ่งมีส่วนที่ซ้ำซ้อนกันและแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์และจัดหัวข้อใหม่สรุปได้ว่าการใช้ตัวบ่งชี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญรวม 3 ประการ ดังนี้

1. **การบรรยาย** โดยตัวบ่งชี้สามารถใช้บรรยายสภาพและลักษณะของระบบได้อย่างแม่นยำเพียงพอที่จะทำให้เข้าใจการทำงานของระบบได้เป็นอย่างดี

2. **การแสดงแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลง** ตัวบ่งชี้ประเภทตัวบ่งชี้ค่าสัมบูรณ์หรือตัวบ่งชี้เชิงตนใช้ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบหรือสิ่งที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เปรียบเสมือนการศึกษาระยะยาว

3. **การเปรียบเทียบ** ตัวบ่งชี้ประเภทตัวบ่งชี้เชิงเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ใช้ศึกษาเปรียบเทียบระบบได้ทั้งที่เป็นการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือการเปรียบเทียบระหว่างระบบของประเทศต่างๆ หรือการเปรียบเทียบสภาพระหว่างภูมิภาคในประเทศใดประเทศหนึ่ง

4. การจัดกลุ่ม/การจัดอันดับ ตัวบ่งชี้ประเภทค่าสัมบูรณ์หรือตัวบ่งชี้้องตนเองใช้ในการสำรวจจัดกลุ่มหรือจัดอันดับองค์กร/หน่วยงานเพื่อจำแนกระดับ/ปริมาณของตัวบ่งชี้ทำให้ได้กลุ่มองค์กร/หน่วยงานที่มีคุณภาพสูงและกลุ่มองค์กร/หน่วยงานที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์และต้องได้รับการพัฒนาตามตัวบ่งชี้ที่มีระดับต่ำกว่าเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อสนองความต้องการใช้งานทั้ง 3 ประการดังที่กล่าวข้างต้น Johnstone (1981) สรุปว่านักวิชาการสามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 2) ด้านการกำกับและการประเมินระบบการดำเนินงาน 3) ด้านการจัดลำดับ/ระดับ/ประเภทระบบการดำเนินงาน และ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงาน Burstein, Oakes และ Guiton (1992) ได้เพิ่มเติมการใช้ประโยชน์ในด้านที่ 5 คือ ด้านการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) และด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ (Accountability) Windham (1988) และ Resnick, Nolan และ Resnick (1995) ได้เพิ่มการใช้ประโยชน์ตัวบ่งชี้ด้านที่ 6 คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ (Benchmarking)

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดที่มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ เป็นที่รับรู้ของผู้ปฏิบัติ/ผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกใช้การนิยาม การสร้างและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิและการตรวจสอบโดยข้อมูลเชิงประจักษ์ และนำตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดไปใช้ประโยชน์ในการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้ทราบว่ามีกลุ่มสถาบันใดที่มีความพร้อมและกลุ่มสถาบันใดที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความพร้อมอย่างเร่งด่วนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงสถาบันที่เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อไป

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การนำเสนอเนื้อหาในตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนทางปัญญา (Intellectual Capital Management) และแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนทางปัญญา (Intellectual Capital Management)

Córcoles (2013) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยเป็นผู้ผลิตความรู้ (Knowledge Producers) ผลผลิตที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ (Knowledge) ผลการวิจัย (Research Results) การตีพิมพ์ (Publications) นักศึกษาที่มีความรู้ (Educated Students) และความสัมพันธ์ที่องงาม (Productive Relationships) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นท่ามกลางทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุด คือ นักวิจัย ผู้บริหาร และนักศึกษาที่กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์กร (Organizational Process) และเครือข่ายของความสัมพันธ์ (Network of Relationship) ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางปัญญา (Intellectual Capital)

ในปัจจุบันการบริหารจัดการทุนทางปัญญา (Intellectual Capital Management) กลายเป็นวิกฤติของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าเป้าหมายหลักของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตและเผยแพร่ความรู้ โดยที่การลงทุนที่ถือว่าสำคัญมากกว่า คือ ด้านการวิจัย (Research) และทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) ดังนั้นทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) ล้วนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในแง่ของมหาวิทยาลัยถือว่าทุนทางปัญญาประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานที่สัมพันธ์กัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (Córcoles, 2013)

1. ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นชุดของความรู้ของบุคลากรของมหาวิทยาลัย (อาจารย์ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย) ที่ได้มาโดยผ่านกระบวนการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและที่เป็นจริง

2. ทุนโครงสร้าง (Structural Capital) เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเผยแพร่ (Dissemination) การสื่อสาร (Communication) และการบริหารจัดการ (Management) ความรู้ทางเทคนิคและงานวิจัยภายในองค์กร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทุนโครงสร้างขององค์กร (Organizational Capital) หมายถึง สภาพแวดล้อมขององค์กรที่เป็นผลเกิดจากกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร เทคโนโลยี วัฒนธรรม และการวิจัย และ 2) ทุนโครงสร้างทางเทคโนโลยี (Technological Capital) ได้แก่ ผลที่เกิดจากต้นทุนโครงสร้างขององค์กร ได้แก่ สิทธิบัตร (Patents) ใบอนุญาต (Licenses) ซอฟต์แวร์ที่มีมูลค่า (Proprietary Software) ฐานข้อมูล (Databases) และอื่นๆ

3. ทุนความสัมพันธ์ (Relational Capital) เป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง และสถาบันที่ได้รับการพัฒนาและดำรงอยู่โดยมหาวิทยาลัย

การบริหารจัดการทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยในแถบยุโรป

Córcoles (2013) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยในแถบยุโรปมีการนำเรื่องของการบริหารจัดการทุนทางปัญญามาใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยที่สำคัญ ได้แก่

1. Observatory of the European University (OEU) เป็นความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในแถบยุโรป 15 แห่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะปรับปรุงระดับของคุณภาพ (Quality) และความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) วัตถุประสงค์โดยภาพรวม คือ มุ่งจัดเตรียมมหาวิทยาลัยด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการกำกับดูแลกิจกรรมการวิจัยและจัดเตรียมมหาวิทยาลัยด้วยมาตรฐาน (Benchmark) สำหรับการเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยที่เหมือนกัน เพื่อนำมาสู่การพัฒนาฐานข้อมูลเชิงปริมาณในระดับมหาวิทยาลัยแถบยุโรป

ทีมนักวิจัย OEU มีการพัฒนารอบการทำงานสำหรับการอธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมวิจัยที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยที่เรียกว่า “The Strategic Matrix” ที่ช่วยสนับสนุนการวิเคราะห์การบริหารจัดการด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย และช่วยในการอธิบายลักษณะสถานภาพของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย ตลอดจนสามารถระบุมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการที่ดีที่สุดและเปรียบเทียบลักษณะที่มหาวิทยาลัยดำเนินการซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ

มิติแรกของเมทริกซ์ เรียกว่า “Thematic Aspects” ได้แก่

1. เงินทุน (Funding) ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านงบประมาณทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งรายได้และค่าใช้จ่าย

2. ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) ประกอบด้วย นักวิจัย ทีมวิจัย และบุคลากรระดับปริญญาเอก

3. ผลลัพธ์ด้านวิชาการ (Academic Outcomes) ประกอบด้วย บทความและมิใช่บทความ การตีพิมพ์ด้านวิชาการ และความรู้ที่ได้รับการรวบรวมในระดับปริญญาเอกซึ่งได้รับการอบรมโดยผ่านการวิจัย

4. พันธกิจที่ 3 (Third Mission) ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยและหุ้นส่วนที่ไม่ใช่ด้านวิชาการ (Non-academic Partners) ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่รัฐ และสาธารณชน

5. การกำกับดูแล (Governance) ประกอบด้วย กระบวนการซึ่งมหาวิทยาลัยได้ปรับเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าของมหาวิทยาลัย (เงินทุนและทรัพยากรมนุษย์) ไปสู่ผลผลิตการวิจัย (ผลลัพธ์ด้านวิชาการและพันธกิจที่ 3)

มิติที่ 2 ของเมทริกซ์ เรียกว่า “Transversal Issues” ได้แก่

1. อิสระภาพ (Autonomy) เป็นกรอบของการเคลื่อนย้ายด้วยความชำนาญของมหาวิทยาลัย
2. ความสามารถในการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Capabilities) เป็นความสามารถของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริงที่จะดำเนินการตามกลยุทธ์ที่เลือก

3. ความดึงดูดใจ (Attractiveness) เป็นความสามารถของมหาวิทยาลัยที่จะดึงดูดแหล่งทรัพยากร (เงิน, คน, เครื่องมือ/อุปกรณ์, ความร่วมมือ เป็นต้น) ภายในบริบทของความไม่เพียงพอ

4. ข้อมูลที่แตกต่างกัน (Differential Profile) เป็นคุณลักษณะสำคัญของมหาวิทยาลัยที่จำแนกสถาบันออกจากผู้กระทำเชิงกลยุทธ์อื่นๆ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่

5. การฝังตัวด้านเขตแดน (Territorial Embedding) เป็นการกระจายในเชิงภูมิศาสตร์ของความเกี่ยวพัน สัญญา และความร่วมมือของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม “Thematic Aspects” สามารถถูกย่อยไปสู่การจำแนกประเภทของทุนทางปัญญา ได้แก่

1) ทุนมนุษย์ ประกอบด้วย แหล่งทรัพยากรมนุษย์ 2) ทุนโครงสร้าง ประกอบด้วย เงินทุน และผลลัพธ์ด้านวิชาการ และ 3) ทุนความสัมพันธ์ ประกอบด้วย พันธกิจที่ 3 (Elena, 2004 cited in Córcoles, 2013)

2. Intellectual Capital Reports in Austrian Universities (ICR) โดยมหาวิทยาลัยของรัฐของออสเตรียเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาแรกในโลกที่ถูกกำหนดให้ผลิตและเผยแพร่รายงานทุนทางปัญญา (Intellectual Capital Reports) โดยมีเป้าหมายเพื่อประเมินสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) ของแต่ละมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

1. กิจกรรมของมหาวิทยาลัย เป้าหมายทางสังคม และวัตถุประสงค์ที่กำหนดตนเองและกลยุทธ์
2. ทุนทางปัญญาที่ลงไปสู่ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้าง และทุนความสัมพันธ์
3. กระบวนการที่กำหนดข้อตกลงด้านการดำเนินการ (Performance Agreement) ประกอบด้วย ผลผลิต และผลกระทบ

นั่นคือ แต่ละมหาวิทยาลัยจะต้องรายงานตัวประจำปีปัจจัยนำเข้า ผลผลิต และการดำเนินงานสำหรับด้านการสอน การวิจัย และกิจกรรมพันธกิจที่ 3

แนวคิดของ ICR อยู่บนพื้นฐานโมเดลซึ่งถูกพัฒนาและประยุกต์ใช้โดย “Austrian Research Centers Seibersdorf (ARC)” ซึ่งพิจารณาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสถาบัน การวิเคราะห์ถึงเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และหน้าที่โดยผนวกเข้ามาทั้งทุนทางปัญญา ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้าง และทุนความสัมพันธ์ โดยมีจุดแกนกลางของโมเดล คือ กระบวนการดำเนินการ (Performance Process) ได้แก่ การวิจัย การศึกษา การฝึกอบรม การวิจัยเชิงพาณิชย์ และการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดการขยายหรือลดลงของสภาพการณ์ของมหาวิทยาลัย

3. PCI Project (2000-2003)(Intellectual Capital Program): Madrid Region เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยกลุ่มวิจัยจากสถาบันการบริหารทางธุรกิจ (Institute for Business Administration) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการพัฒนาโปรแกรมตัวบ่งชี้ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital Indicators Program) เพื่อประยุกต์ใช้ในกิจกรรมวิจัย และส่วนที่ 2 เป็นข้อเสนอสำหรับโมเดลการบริหารจัดการด้านความรู้ (Knowledge Management Model) เพื่อประยุกต์ใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยและศูนย์กลางด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ โดยโครงการมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อเข้าใจถึงความสามารถด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยและศูนย์กลางด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะผ่านการบริหารจัดการของทุนทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดตั้งต้นที่เรียกว่า “Intellect Model” ซึ่งจะดำเนินการใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้าง และทุนความสัมพันธ์ โดยที่แต่ละองค์ประกอบควรจะมีการวัดและบริหารจัดการในวิธีการที่ทำให้เกิดมุมมองที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และมีวิวัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไป (Evolutionary)

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมา การบริหารจัดการทุนทางปัญญาได้มีการพัฒนาเพื่อพิจารณาหาวิทยาลัยและกิจกรรมวิจัยของศูนย์กลางด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะในฐานะที่เป็นแหล่งของการเผยแพร่และการนำองค์ความรู้มาใช้ใหม่ ดังนั้นโมเดลนี้จึงพิจารณาถึงกิจกรรมวิจัย (Research Activity) ที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยที่เป็นผลอันเนื่องมาจากการใช้ทุนทางปัญญาซึ่งมีเป้าหมายเพื่อประเมินตัวแปรทุนทางปัญญาที่สำคัญที่สุดสำหรับองค์กรที่ถูกศึกษา รวมทั้งพิจารณาถึงกระบวนการวิจัย (Research Process) ที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า) เพื่อที่จะให้ได้ผล (ผลผลิต) และพยายามที่จะประเมินถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและผลผลิต

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

Levin, Jeong และ Ou (2013) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยที่ดีเยี่ยมมีบทบาทที่สำคัญดังนี้ คือ

1. ความเป็นเลิศในด้านการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรและองค์ประกอบการศึกษาในระดับปริญญาตรี การสำเร็จการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ และโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาซึ่งเป้าหมายเหล่านี้ต้องการคณะที่มีความโดดเด่น มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนอื่นๆ ที่มีคุณภาพสูง ตลอดจนความพร้อมของห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การวิจัย พัฒนา และการเผยแพร่ความรู้ หมายถึง การเติบโตและการขยายของแนวคิดเพื่อการประยุกต์ใช้และบริการที่เสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

3. กิจกรรมที่เอื้อต่อวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และความเป็นพลเมืองของสังคม ซึ่งมีจำนวนมากและแตกต่างกัน ยังรวมถึงการประชุม สิ่งพิมพ์ กิจกรรมศิลปะ และการให้บริการกับชุมชนทั้งในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ตาม Levin, Jeong และ Ou (2013) กล่าวถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมหาวิทยาลัยระดับโลกมีดังนี้ คือ

1. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัย ได้แก่
  - 1.1 ขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพและวิชาการของการศึกษาและการวิจัย
  - 1.2 จำนวนของคณะและนักศึกษา
  - 1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ (Academics Facilities) เช่น ร้อยละของสมาชิกระดับนานาชาติ
  - 1.4 ศิษย์เก่าที่ได้รับรางวัลที่ช่วยสร้างชื่อเสียงและคุณภาพเชิงวิชาการของมหาวิทยาลัย
  - 1.5 อัตราส่วนคณะ-นักศึกษา
  - 1.6 คุณภาพของคณะ
  - 1.7 ห้องสมุดและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.8 การคัดเลือกนักศึกษา เช่น ร้อยละของนักศึกษานานาชาติ
2. คุณภาพของการสอน (Quality of Teaching) ได้แก่
  - 2.1 การสอน การผลิตนวัตกรรมและทักษะที่ถูกต้อง
  - 2.2 คุณภาพและความเป็นปัจจุบันของหลักสูตร ประสิทธิภาพของการสอน
  - 2.3 ความมีชื่อเสียงด้านการสอน
3. คุณภาพนักศึกษา (Student Quality) ได้แก่
  - 3.1 อัตราส่วนของนักศึกษาที่ได้รับรางวัล
4. ความเป็นเลิศในการวิจัย ได้แก่
  - 4.1 ดัชนีการอ้างอิง (Citation Index)
  - 4.2 การตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีคณะกรรมการกลั่นกรองผลงาน (Publication in Peer-reviewed Academic Journal)
  - 4.3 คณาจารย์ที่ได้รับการรับรองทางวิชาการ ผลผลิตงานวิจัย และงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์
  - 4.4 คุณภาพของคณาจารย์
  - 4.5 คุณภาพงานวิจัย (Research Quality)
  - 4.6 ความมีชื่อเสียงด้านการวิจัย (Reputation Research)
5. ความเป็นนานาชาติ (Internationalization)
  - 5.1 โปรแกรมนานาชาติ หลักสูตรนานาชาติ จำนวนนักศึกษาแลกเปลี่ยนและจำนวนนักศึกษานานาชาติ
  - 5.2 ความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศเพื่อสร้างโปรแกรมการศึกษาระดับโลก
  - 5.3 การว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำและการคัดเลือกนักศึกษาจากทุกที่ในโลก

5.4 การมีชื่อเสียง ความสัมพันธ์และการสื่อสารกับนานาชาติทุน งานวิจัยที่สร้างสรรค์

5.5 ความเป็นหุ้นส่วนกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และธุรกิจต่างๆ ทั่วโลก

6. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และห้องสมุด

นอกจากนั้นจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกโดย Times Higher Education (2012) โดยมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ดังนี้

1. การอ้างอิง (Citations) - อิทธิพลของผลงานวิจัย (Research Influence) หมายถึง จำนวนครั้งที่งานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ของมหาวิทยาลัยถูกอ้างอิงโดยนักวิชาการทั่วโลก (Scholar Globally)

2. การสอน (Teaching) - สภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ (The Learning Environment) เป็นการให้ภาพที่ชัดเจนของการสอนที่เป็นสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของแต่ละสถาบันจากทั้งนักเรียนและมุมมองทางวิชาการ ประกอบด้วย

2.1 นักศึกษา/บุคลากรทางวิชาการทั้งหมด (Total Students/Academic Staff)

2.2 รางวัลระดับปริญญาตรี/ปริญญาเอก (Bachelor's Awards/Ph.D Awards)

2.3 บุคลากรระดับปริญญาเอก/ทางวิชาการ (Ph.D/ Academic Staff)

2.4 ความมีชื่อเสียงด้านการสอน (Reputation Survey -Teaching)

2.5 รายได้ที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน/บุคลากรทางวิชาการ (Institutional Income/Academic Staff)

3. การวิจัย (Research) ประกอบด้วย

3.1 ความมีชื่อเสียง (Reputation) ในด้านความเป็นเลิศทางการวิจัย (Research Excellence)

3.2 รายได้จากงานวิจัย (Research Income) ซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนาการวิจัยระดับโลก

3.3 จำนวนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ (Paper Academic) ที่มีคณะกรรมการกลั่นกรองผลงานที่มีคุณภาพ (Quality Peer-Reviewed Journals)

4. ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ประกอบด้วย

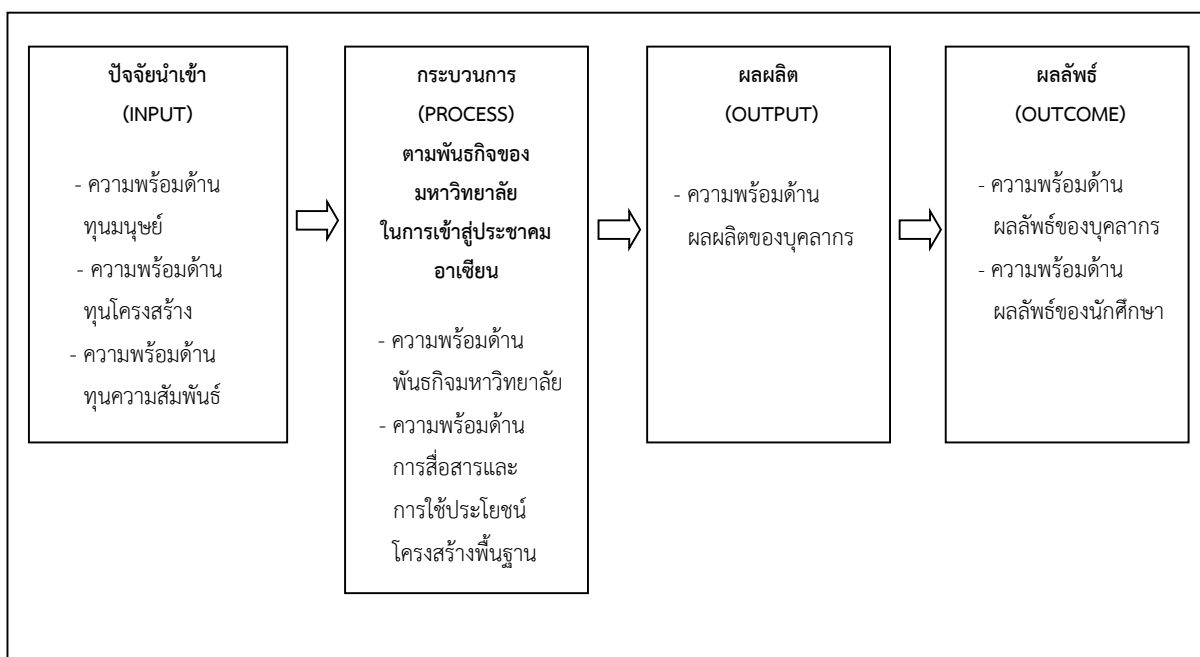
4.1 อัตราส่วนของนักศึกษานานาชาติกับนักศึกษาภายในประเทศ

4.2 อัตราส่วนของบุคลากรทางการศึกษาระดับนานาชาติกับบุคลากรทางการศึกษาภายในประเทศ

4.3 สัดส่วนของการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่เป็นผู้เขียนร่วมในระดับนานาชาติ

5. รายได้จากภาคอุตสาหกรรม (Industry Income) - นวัตกรรม (Innovation) เป็นรายได้ของการวิจัยจากภาคอุตสาหกรรม

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบขั้นต้นสำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบขั้นต้นสำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอสาระในตอนนี้เป็นการนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ พัทธราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2549) ต่อตระกูล อุบลวัตร (2550) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552) สุบิน ยุระรัช และคณะ (2554) พัทธราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2555) และ Sriwiboon (2013) โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

พัธราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2549) ศึกษาเรื่อง “การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศในกลุ่มอาเซียน” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน 2) เพื่อสำรวจแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายให้ประเทศไทยมีแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาและพัฒนาความเข้มแข็งทางการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน เน้นการวิจัยเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึกจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงสถานทูต จากนั้นเป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางของไทยในการสร้างเสริมยุทธศาสตร์ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งที่ทำให้การศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากขึ้น หลายประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและสมาชิกใหม่ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการขจัดความยากจนและการก้าวพ้นจากความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันได้มุ่งหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยมีบางประเทศ

สมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง ทั้งนี้ทุกประเทศอาเซียนมีฐานการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของประเทศตั้งแต่ระดับกฎหมายสูงสุดของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาสอดคล้องรองรับซึ่งประเทศส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ให้แผนดังกล่าวอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ตาม โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของแผนยุทธศาสตร์ชี้แนะในการจัดทำและดำเนินการตามแผนต่างๆ อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งประเทศ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละประเทศได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญหาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้พาประเทศสู่เป้าหมายที่วางไว้ กระนั้นก็ตามหลายประเทศอาเซียนยังคงห่างไกลจากขั้นตอนในการก้าวถึงแผนเฉพาะแยกย่อยข้างต้น

นอกจากนั้นพบว่า การปฏิรูปการอุดมศึกษาในอาเซียนมีแนวโน้มที่สอดคล้องกัน ดังนี้ คือ 1) การกระจายโอกาสทางการศึกษา 2) การเน้นคุณภาพทางการศึกษาทั้งในแง่ของการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่ระดับสากล การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัย และการขยายการศึกษาเฉพาะทางให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีความหลากหลาย ความยืดหยุ่นในการปรับตัวของทรัพยากรมนุษย์ และ 3) การเปิดเสรีทางการศึกษา ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาในการนำรายได้เข้าประเทศและการสงวนเงินตราในการเรียนต่อต่างประเทศ การพัฒนาครูเพื่อให้อบรมสนองกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ทุกประเทศอาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินการและปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วยสาระความครอบคลุมที่แตกต่างกันไป โดยส่วนที่เด่นชัด ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ลาว และกัมพูชา

ในส่วนของจุดเด่นร่วมด้านการปฏิรูปการศึกษานั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญแก่การศึกษาในฐานะส่วนหนึ่งของแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าโดยแนวทางปฏิรูปการศึกษาของประเทศอาเซียนในปัจจุบันมีจุดเด่นในแง่ของการมีวิสัยทัศน์และปรัชญา อุดมคติทางการศึกษาทั้งในลักษณะที่สอดคล้องไปในทำนองเดียวกันและในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวโน้มการแข่งขันในระดับสากลในศตวรรษที่ 21 ด้วยสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

ต่อตระกูล อุบลวัตร (2550) ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์อุปสงค์ของผู้เรียนที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติที่จะมาให้บริการการศึกษาในไทยตามข้อตกลงเสรีทางการค้า โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับตัวอย่างจากนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ เกรด 12 หรือ ปี 13 จาก 5 กลุ่มโรงเรียน คือ โรงเรียนที่สอนหลักสูตรภาษาอังกฤษ (EP) โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 627 คน 2) เพื่อศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับสถาบันอุดมศึกษาไทยจากการเปิดเสรีทางการค้า และ 3) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 20 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และการจัดสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาข้อสรุปรวมถึงผลกระทบและยุทธศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความต้องการของนักเรียนต่อสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติที่จะมาให้บริการการศึกษาในไทยอยู่ในระดับปานกลาง สาขาวิชาที่ผู้เรียนต้องการเรียนมากที่สุด 3 ลำดับ คือ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี วิศวกรรมศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ สำหรับประเทศที่ผู้เรียนต้องการให้มาตั้งมหาวิทยาลัยในไทย คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ส่วนปัจจัย 3 ลำดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติ คือ โอกาสการมีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา คุณภาพของคณาจารย์ และความเป็นมาตรฐานสากลของหลักสูตร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับอุปสงค์ของนักเรียนมี 6 ปัจจัยร่วมกัน คือ ทักษะภาษาที่จะได้รับการศึกษาในหลักสูตรนานาชาติ เพศของผู้เรียน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในการเรียนการสอน โอกาสการเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน รายได้ในอนาคตและรายได้ครอบครัว

2. ผลกระทบที่สถาบันอุดมศึกษาไทยอาจจะได้รับมีอยู่ 4 ประเด็น คือ การเคลื่อนย้ายกำลังคนในส่วนของคณาจารย์ การแข่งขันด้านความเป็นนานาชาติ การแข่งขันด้านชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับต่างชาติ และการแข่งขันด้านความพร้อมในการลงทุน ตลอดจนอุปสรรคการเรียนการสอน

3. ยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการอุดมศึกษา 2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา 3) ยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา 4) ยุทธศาสตร์ด้านต้นทุนการจัดการศึกษา 5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทยในบริบทนานาชาติ และ 7) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ศึกษาเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน” ใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และ 2) เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละประเทศ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การเก็บข้อมูลเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ และส่วนที่ 2 คือ การเก็บข้อมูลภาคสนามของแต่ละทีมวิจัย อันประกอบด้วย การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาอยู่ภายในไทย และการเก็บข้อมูลในต่างประเทศ เพื่อทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของสถานเอกอัครราชทูต ณ ประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดประชุมกลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลและอภิปรายเกี่ยวกับผลการดำเนินกลยุทธ์ความร่วมมือที่ผ่านมา ตลอดจนทิศทางหรือแนวโน้มของความร่วมมือด้านการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมาในรูปแบบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการต่างประเทศ และนโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้พัฒนาเป็นกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้ (1) กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาให้เป็นนโยบายระดับชาติ

เพื่อใช้เป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน กลยุทธ์ที่ 2 ขยายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา รวมถึงการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเอกภาพในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านไปในทิศทางเดียวกัน กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน **(2) กลยุทธ์รายประเทศ**
กัมพูชา กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทักษะเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิรูปการศึกษา **ลาว** กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือในด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการยกระดับความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา **พม่า** กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางการศึกษากับพม่าอย่างเป็นทางการ กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนความร่วมมือพัฒนาการศึกษาระหว่างไทยกับกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของพม่า กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนการพัฒนาด้านอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาทางไกลของพม่า และกลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้นักศึกษาพม่าและไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจวัฒนธรรมและสังคมพม่าและไทยอย่างลึกซึ้ง **เวียดนาม** กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนาหลักสูตรและการทำวิจัยในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน มุ่งเน้นด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไทย-เวียดนาม และกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไทย-เวียดนามบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและการเป็นหุ้นส่วน

สุบิน ยूरรัช และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง “ความพร้อมในการพัฒนาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจอาชีพและคุณลักษณะของบัณฑิตที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง 2) เพื่อสำรวจความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในไทยในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบัณฑิตและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้ตอบสนองต่อการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 55 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 55 คน และผู้แทนสถานทูตในประเทศกลุ่มอาเซียน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสังเกตวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. อาชีพที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง มีจำนวน 16 สาขาอาชีพ ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง มีจำนวน 3 ด้าน 26 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) ด้านพุทธิพิสัย จำนวน 12 คุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ความรู้ในสาขาวิชา การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์

การคิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา ความสามารถเชิงตัวเลข ความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง การบริหารเวลา ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (2) ด้านจิตพิสัย มีจำนวน 8 คุณลักษณะ ได้แก่ คุณธรรม/จริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพ ความซื่อสัตย์สุจริต ทัศนคติที่ดีต่องานและเพื่อนร่วมงาน การมองเห็นคุณค่าในตนเอง ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพที่ดี ความตระหนักในตนเอง การตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน มุมมองสากล/ความเป็นพลโลก และความมั่นใจ และ (3) ด้านทักษะพิสัย จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะทางสังคม/ทักษะระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิบัติ/ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการปรับตัว และทักษะในการสืบค้นข้อมูล

2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในไทยมีความพร้อมร้อยละ 49.48 ในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ (1) ด้านอาชีพ มีความพร้อมร้อยละ 30.91 (2) ด้านคุณลักษณะของบัณฑิต มีความพร้อมร้อยละ 64.34 จำแนกเป็นด้านพุทธิพิสัย ร้อยละ 61.82 ด้านจิตพิสัย ร้อยละ 58.86 และด้านทักษะพิสัย ร้อยละ 76.67 และ (3) ด้านกิจกรรมการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต มีความพร้อมร้อยละ 53.20 จำแนกเป็นด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ร้อยละ 59.40 ด้านหลักสูตร ร้อยละ 54.60 ด้านการเรียนการสอน ร้อยละ 52.60 ด้านอาจารย์และบุคลากร ร้อยละ 51.80 และด้านการแนะแนวอาชีพและการทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน ร้อยละ 48.00

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมี 3 ด้าน โดยเรียงตามอันดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นด้านอาชีพ (2) ความต้องการจำเป็นด้านกิจกรรมการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต และ (3) ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของบัณฑิต

พัชรพล วังบุญสิน และคณะ (2555) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรและผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมการเปิดเสรีภาคบริการด้านการศึกษาของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนทุกระดับ 2) เพื่อศึกษาลักษณะและขอบเขตการเปิดเสรีภาคบริการด้านการศึกษาของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน (AFAS) ในบริการทุกรูปแบบ (Mode of Supply) 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อดี ข้อเสียและผลกระทบจากการเปิดเสรีภาคบริการภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน และ 4) เพื่อศึกษาระดับและขอบเขตการเปิดเสรีภาคบริการสาขาบริการการศึกษาที่เหมาะสมกับไทย และแนวทางการพัฒนาการศึกษารองรับการเปิดเสรีภาคบริการด้านการศึกษาทั้งการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร และรูปแบบการจัดการศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อกระทรวงศึกษาธิการสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าและบริการในกรอบอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเปิดเสรีการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยพบว่าในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้จัดทำข้อตกลงในการเปิดเสรีภาคบริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยสำหรับรูปแบบที่ 1 และ 2 ได้แก่ การบริการข้ามพรมแดน และการบริโภคในต่างแดนนั้นมีการเปิดเสรีทั้งในแง่ของการเข้าสู่ตลาดและการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติโดยไม่มีข้อจำกัด สำหรับรูปแบบที่ 3 ได้แก่ การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ ไทยมีการเปิดเสรีโดยมีข้อจำกัดอย่างน้อย

ครั้งหนึ่งของคณะกรรมการมหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้ถือสัญชาติไทยและข้อจำกัดอื่นๆ สำหรับรูปแบบที่ 4 ได้แก่ การเคลื่อนย้ายบุคลากรธรรมดา ไทยไม่มีการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายบุคลากรทางการศึกษา

2. การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนพบว่าภาคอุดมศึกษาของไทยมีความแตกต่างอย่างมากระหว่างสถาบันอุดมศึกษาประเภทต่างๆ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำในประเทศต่างๆ ในอาเซียนนับว่ามีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยมีเพียงสิงคโปร์ที่มีความเข้มแข็งมากกว่าไทย อย่างไรก็ตามยังมีสถาบันอุดมศึกษาในไทยอีกจำนวนมากที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพบุคลากรและคุณภาพนักศึกษา

3. ผลกระทบที่อาจเกิดจากการเปิดเสรีอาเซียนพบว่าในภาพรวมการเปิดเสรีอาเซียนจะทำให้มีการแข่งขันในตลาดแรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบัณฑิตจบใหม่ และการเปิดเสรีอาเซียนน่าจะทำให้มีอาจารย์และนักศึกษาชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้นซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อคุณภาพการศึกษาในไทยและคุณภาพของนักศึกษาไทย โดยเฉพาะสำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นนำของไทยจะมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายบุคลากรและนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น เช่น จากโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา นอกจากนี้คาดว่าจะมีความต้องการเรียนภาษาไทยเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มนักศึกษาจากประเทศสมาชิกอาเซียนและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยจะมีโอกาสไปตั้งสาขาในประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามสำหรับมหาวิทยาลัยบางแห่งการเคลื่อนย้ายบุคลากรและนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เกิดการสูญเสียบุคลากรและนักศึกษา

Sriwiboon (2013) ศึกษาเรื่อง “Human Capital Development for ASEAN Community” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการสำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital Development) เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และ 2) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ ผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณบดี หัวหน้าโปรแกรม และหัวหน้าหลักสูตร จำนวน 6 คน ซึ่งเน้นคำถามเกี่ยวกับนโยบายและทิศทางของการศึกษาไทยที่มุ่งไปสู่อาเซียน กลุ่มที่สอง เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ อาจารย์ผู้บรรยาย ศาสตราจารย์ และบุคลากรอื่นๆ จำนวน 12 คน ซึ่งคำถามเน้นที่การสอน (Pedagogy) การพัฒนาเชิงวิชาชีพ (Professional Development) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ในสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มที่สาม ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน ซึ่งเน้นคำถามที่กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) และความร่วมมือ (Cooperation) ระหว่างนักศึกษาและมหาวิทยาลัยในการก้าวสู่อาเซียน

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอุดมศึกษาไปสู่อาเซียนประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านความเข้าใจ (Understanding) เป็นความสำคัญที่จะสร้างความตระหนักต่อประชาชนชาวไทยว่าประชาคมอาเซียนจะเป็นสังคมแบบพหุ (Pluralist Society)
2. ปัจจัยด้านศักยภาพส่วนบุคคล (Personal Potentials) เป็นความสำคัญที่จะเสริมสร้างความรู้และทักษะของทุกระดับของบุคลากรมหาวิทยาลัย

3. ปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐาน (Standard Quality) เป็นความสำคัญที่จะยอมรับสมรรถนะที่เป็นมาตรฐานของอาเซียน

4. ปัจจัยด้านการศึกษาที่เปิดอย่างเสรี (Free Opening Education) เป็นความสำคัญที่จะร่วมมือและสร้างเครือข่ายของประเทศสมาชิกอาเซียน

นอกจากนั้นผลการวิจัยพบว่ามีผลจำเป็นในการปรับปรุง 3 ประเด็นใหญ่ คือ

1. การปรับปรุงองค์ความรู้โดยรวมหรือเพิ่มความรู้ของการเป็นอาเซียนและเพิ่มความรู้เพื่อความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดงานในอนาคตในประชาคมอาเซียน

2. การส่งเสริมอาจารย์ผู้บรรยาย ศาสตราจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ของสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อรักษามาตรฐานของอาเซียนใหม่

3. การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารและร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชั้นนำจากประเทศในสมาชิกอาเซียน

จากผลการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 6 เรื่องพบว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาที่เน้นการศึกษารูปแบบที่ 3 คือ การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติ แต่เป็นการศึกษาโดยภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน โดยจากผลการวิจัย จำนวน 6 เรื่อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าเป็นการการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 เรื่อง และการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จำนวน 4 เรื่อง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2.18

ตารางที่ 2.18 สรุปวิธีการและผลการวิจัยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเรื่องที่					
	1	2	3	4	5	6
1. ประเภทการวิจัย	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	เชิงคุณภาพ
2. ตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง	-	- นักเรียน ม.6 หรือเกรด 12 จำนวน 627 คน - ผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 20 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน - ผู้ทรงคุณวุฒิ	- ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศ จำนวน 2 คน - เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศ จำนวน 5 คน - ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของสถานเอกอัครราชทูต ณ ประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ จำนวน 4 คน	- ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 55 คน - ผู้แทนสถานทูตในประเทศกลุ่มอาเซียน จำนวน 5 คน	- ผู้บริหารศึกษาครู/อาจารย์ และนักเรียน/นักศึกษา	- ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จำนวน 12 คน - นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน

ตารางที่ 2.18 (ต่อ)

รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเรื่องที่					
	1	2	3	4	5	6
			- นักเรียน/นิสิต/นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน จำนวนประเทศละ 3 คน รวม จำนวน 12 คน - ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ จำนวน 8-10 คน - นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ จำนวนประเทศละ 10-15 คน			
3. เครื่องมือวิจัย	แบบสัมภาษณ์	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	- แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์ - แบบสอบถาม - แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม - แบบสำรวจ	- แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสาร - แบบสัมภาษณ์เชิงลึก - แบบสอบถาม	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์เชิงลึก - การจัดสนทนากลุ่ม	- แบบสัมภาษณ์
4. ผลวิจัย	1. ประเทศอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะการที่จะทำให้การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากขึ้น 2. การปฏิรูปการอุดมศึกษาในอาเซียนมีแนวโน้มที่สอดคล้องกัน คือ 1)	1.ระดับความต้องการของนักเรียนต่อสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติที่จะมาให้บริการการศึกษาในไทยอยู่ในระดับปานกลาง สาขาวิชาที่ผู้เรียนต้องการเรียนมากที่สุด 3 ลำดับ คือ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี วิศวกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์ 2. ผลกระทบที่สถาบันอุดมศึกษา	1. การวิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมาในรูปแบบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการต่างประเทศและ	1. อาชีพที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง จำนวน 16 สาขาอาชีพ ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวังมีจำนวน 3 ด้าน 26 คุณลักษณะ 2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในไทยมีความพร้อมร้อยละ 49.48 ในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจ	1. ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้จัดทำข้อตกลงในการเปิดเสรีภาคบริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยรูปแบบที่ 1 และ 2 ได้แก่ การบริการข้ามพรมแดน และการบริโภคในต่างแดนมีการเปิดเสรีทั้งในแง่ของการเข้าสู่ตลาดและการประดับติเย่งคนชาติโดยไม่มีข้อจำกัด ส่วนรูปแบบที่	1. ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอุดมศึกษาไปสู่อาเซียน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความเข้าใจ 2) ปัจจัยด้านศักยภาพส่วนบุคคล 3) ปัจจัยด้านคุณภาพมาตรฐาน และ 4) ปัจจัยด้านการศึกษาที่เปิดอย่างเสรี

ตารางที่ 2.18 (ต่อ)

รูปแบบ การวิจัย	งานวิจัยเรื่องที่					
	1	2	3	4	5	6
	การกระจายโอกาสทางการศึกษา 2) การเน้นคุณภาพทางการศึกษาทั้งในแง่ของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ การสอนสู่ระดับสากล การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัย และการขยายการศึกษาเฉพาะทางให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีความหลากหลาย ความยืดหยุ่นในการปรับตัวของทรัพยากรมนุษย์ และ 3) การเปิดเสรีทางการศึกษา	ไทยอาจจะได้รับมีอยู่ 4 ประเด็น คือ การเคลื่อนย้ายกำลังคนในส่วนของคณาจารย์ การแข่งขันด้านความเป็นนานาชาติ การแข่งขันด้านชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับต่างชาติ และการแข่งขันด้านความพร้อมในการลงทุน ตลอดจนอุปสรรคการเรียนรู้ การสอน	นโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้พัฒนาเป็นกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	อาเซียน 3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมี 3 ด้าน โดยเรียงตามอันดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นด้านอาชีพ (2) ความต้องการจำเป็นด้านกิจกรรมการผลิต และพัฒนาคุณภาพบัณฑิตและ (3) ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของบัณฑิต	3 ได้แก่ การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการไทยมีการเปิดเสรีโดยมีข้อจำกัดว่าอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการมหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้ถือสัญชาติไทยและข้อจำกัดอื่นๆ ส่วนรูปแบบที่ 4 ได้แก่ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาไทยไม่มีการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายบุคลากรทางการศึกษา	
		3. ยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการ การอุดมศึกษา 2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรอุดมศึกษา 3) ยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา 4) ยุทธศาสตร์ด้านต้นทุนการจัดการศึกษา 5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทยในบริบทนานาชาติ และ 7) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย	2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในไทยมีความพร้อมร้อยละ 49.48 ในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน		2. ภาคอุดมศึกษาของไทยมีความแตกต่างอย่างมากระหว่างสถาบันอุดมศึกษาประเภทต่างๆ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำในประเทศต่างๆ ในอาเซียน นับว่ามีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยมีเพียงสิงคโปร์ที่มีความเข้มแข็งมากกว่าไทย สถาบันอุดมศึกษาในไทยอีกจำนวนมากที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพบุคลากรและคุณภาพนักศึกษา	
					3. ในภาพรวมการเปิดเสรีอาเซียนจะทำให้มีการแข่งขันในตลาดแรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตจบใหม่ และการเปิดเสรี	

ตารางที่ 2.18 (ต่อ)

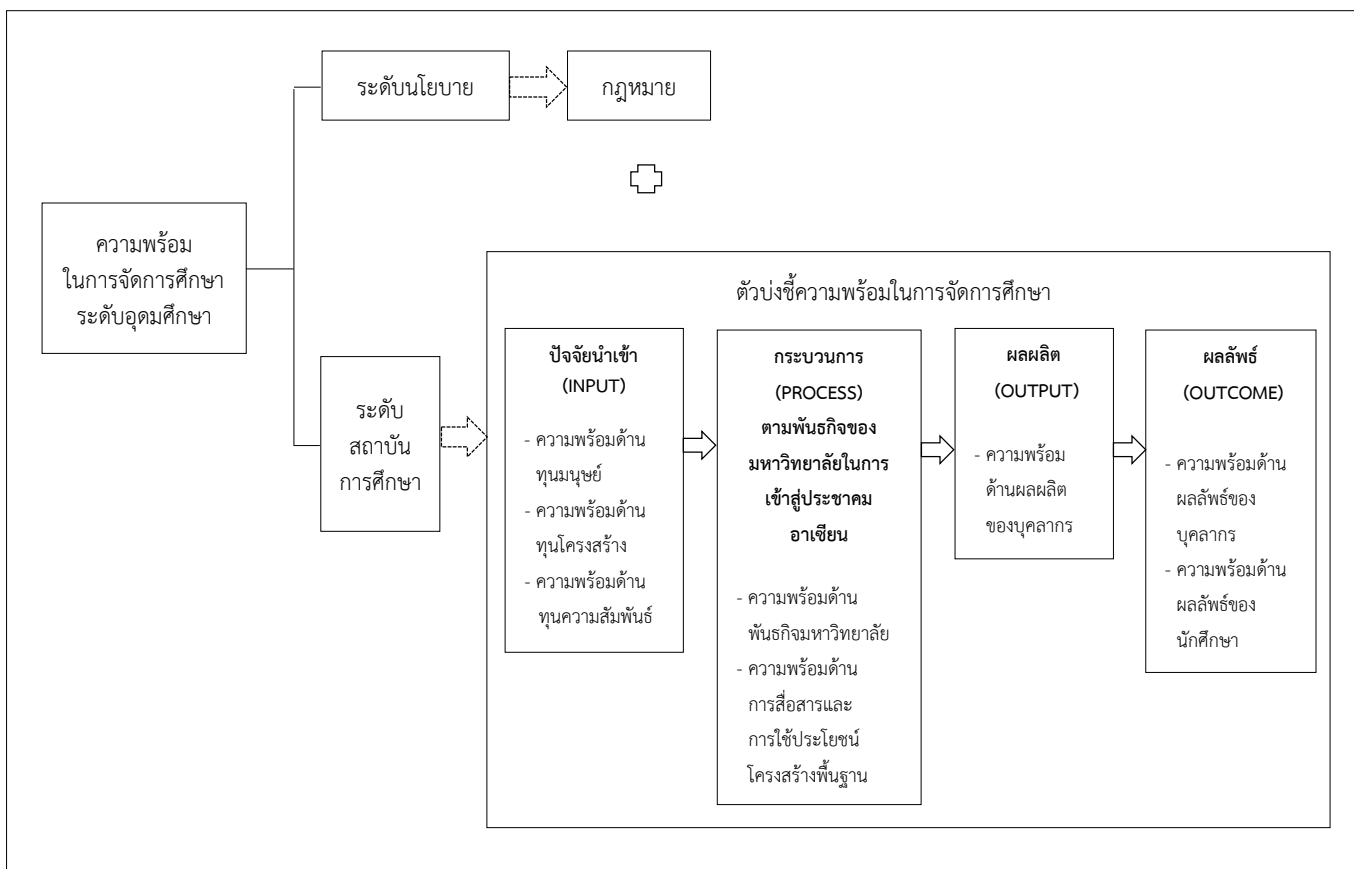
รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเรื่องที่					
	1	2	3	4	5	6
					อาเซียนน่าจะทำให้มีอาจารย์และนักศึกษาชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อคุณภาพการศึกษาในไทยและคุณภาพของนักศึกษาไทย โดยเฉพาะสำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นนำของไทยจะมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายบุคลากรและนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น	

หมายเหตุ: 1 = พัชรพล วังศ์บุญสิน และคณะ
 2 = ต่อตระกูล อุบลวัตร
 3 = สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

4 = สุปิน บุระรัช และคณะ
 5 = พัชรพล วังศ์บุญสิน และคณะ
 6 = Sriwiboon

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะรูปแบบที่ 3 คือ การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติเท่านั้น โดยมุ่งศึกษา 1) ความพร้อมระดับนโยบายประเทศในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา ซึ่งพิจารณาในแง่ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยไทยกับสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาที่ดีที่สุดในกลุ่มอาเซียน และความพร้อมระดับสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาซึ่งพิจารณาในแง่ของตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษา ซึ่งครอบคลุมปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) ดังนั้นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้แสดงได้ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย